

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἑκδοτεῖς
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἑπιμελεία
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΥΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκόντων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ ΙΙ

1. ΕΙΣ ΘΕΟΔΩΡΟΝ ΕΚΠΕΣΟΝΤΑ Α' — Β'
2. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥ

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
Ἄρχη: ΝΑΥΚΡΑΤΙΟΥ ΤΣΟΥΔΑΚΑΝΑΚΗ

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΤΟΚΑΤΑΙΩΝ

Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι δύο λόγοι του Χρυσόστομου Εἰς Θεόδωρον, εἶναι ἴσα ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἀσκησιν καὶ ἀποτελοῦν ὁ μὲν πρῶτος πραγματεῖαν περὶ μετανόιας, ὁ δὲ δεύτερος ἐπιστολήν. Ἀμφότεροι ἐγράφησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 376-381, ὅτε ἀκόμη ὁ ἱεὴρ διήρχετο τὴν πλήρη ἀσκητικὴν παιδαγωγικὴν μοναχικὴν τοῦ ζώῃ εἰς τὸ περίφημον ἀσκητήριον τῶν Διοδώρου καὶ Καρτερίου, ὀνομαστῶν ἀσκητῶν καὶ ἐρημηστῶν τῶν ἁγίων Γραφῶν. Ἀφορμὴν διὰ τὴν ἀνταγιν τούτων ἔδωκεν ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται Θεόδωρος, ἀνακηρύχτης τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ αὐτὸ ἀσκητήριον, νέος ἱεροεπίσκοπος καὶ ἐκτετατὸς ἐραστὴς τῆς κατὰ Χριστὸν μοναχικῆς φιλοσοφίας. Παρὰ τὴν ἐπίδοσίν του εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, αἰφνιδίως καταληφθεὶς ἀπὸ πόθον τοῦ κοσμικοῦ βίου καὶ ἐρκαυκαλίζων τὰ σπάρματα τῆς ἀρετῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κόσμον διὰ τὴν ἀναλόγη οἰκονομικὰς του ὑποθέσεως καὶ οὐνοκατέβη μάλιστα κάποιαν νέαν, ἣ ὅποια ἐκαλεῖτο Ἑρμῶν. Τὸ γεγονός ἐλόγησε καθέως τὴν ἀδελφότητα τοῦ ἀσκητηρίου εἰς ὃ ἦσαν ὁ ἅλλοτε ἱεροεπίσκοπος Θεόδωρος. Ἐργαζόμενοι δὲ οἱ ἐκεῖ πατέρες, διὰ τοῦτο συνέθη ὅχι ἐξ ἀδυναμίας τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θεόδωρου, ἀλλ' ἐκ φθόνου καὶ ἐπιφροσύνης τοῦ πονηροῦ, ὁ ὅποιος γνωρίζει πολλοὺς νὰ μετέρχεται πολλὰς τρέψεις καὶ παντοίας μεθόδους προκειμένου νὰ πλανήσῃ οὐ μόνον ἀρχαίους μοναχοὺς, ἀλλὰ καὶ νεοφρονοῦντας ἀσκητὰς τοῦ ἔχοντος φθόρου ἤδη εἰς μεγάλη μέτρα ἀρετῆς καὶ τελειότητος.

Ὁ ἱ. Χρυσόστομος τότε ἀπεφάσισε νὰ ἀποσταλῇ ἐκ τῶν ἐκείνων τοῦ πονηροῦ τὸν ἐλίσσόμενον εἰς τὸ σκόρον παράπτωμα φίλον του, τῆς ἀθετήσεως ἐφημερίδος τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν μοναχικῆς του ὑποσχέσεως. Καὶ πρῶτον μὲν, ὡς φαίνεται, τοῦ ἐγράφη τὴν ἐπιστολήν καὶ εἶτα τὴν πραγματείαν, ἣ ὅποια εἶναι καὶ ἐκτενέστερα τῆς πρώτης κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ δοξολογία ἀνταγιν πρὸς τὴν Ἐπιστολήν. Τὸ ἀποκείμενον καὶ τῶν δύο ἔργων ἦτο ἀμείνων καὶ ἐνοικίον. Ὁ Θεόδωρος ἀναγλῆεν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας Φιλαδελφός, ἐκτιμῶν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, τὸν ἐχειροτόνησεν τὸ 383 πρεσβύτερον. Ὁ ἱερεὺς ὁ Θεόδωρος ἐσημερίασε μεγάλαν πολεμικὴν δραστηριότητα κατὰ τὸν εἰρετικὸν. Τὸ 81 389 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Μεφουσέας τῆς

Γραμματεὺς Συντάξας
Ἱεροὺς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

Κιλίκιας, ἐργασθεὶς καὶ ἐκεῖ μὲ ζῆλον ἐποστολεῖν. Διακρίθη κυρίως ὡς ἐρμηνευτής, χρησιμοποιοῦν τὴν λεγομένην ἱστορικophilολογικὴν μέθοδον ἐρμηνείας τῶν ἀγ. Γραφῶν κατὰ τὸ σύστημα τῶν θεολόγων τῆς λεγομένης Ἀντιοχείαντικης Σχολῆς.

Τὰ δύο ἔργα εἶναι ἔχει μόνον πλεονεξία εἰς νοήματα καὶ ἴδιαν διδασκτικὰ, ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικὰ μὲν διὰ τὴν καλλιτέλειάν των, ὅτι εἶναι πλήρη καλλολογικῶν στοιχείων (περιγραφῶν, εἰκόνων, παρομοιωμάτων, συγγραμμάτων κ.λ.), αναγκαστικὰ δὲ διὰ τὴν ἐκδιαφύρουσαν ὁπότεον των. Ὁ ἱ. πατήρ, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπογραμμίζει τὸ μέγεθος τοῦ διωθήματος τοῦ Θεοδώρου, τὴν μηδαμινότητα καὶ ἐνδύλειαν τῶν κοσμητικῶν προγράμτων, τὰ ὅποια ἤχησαν αὐτῶν τὴν καρδίαν τοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν προκαλεῖ εἰς συνειδήσιν καὶ συντριβὴν. Ἡ ἐθελγητικὴ καὶ σωστικὴ μετένοια καὶ ἡ ἐλευθερία καὶ ἴδιαν καταστραπτικὴ διὰ τὴν σατηριὰν ἀπογνώστης ἐποτελεῖται τὰ κύρια θέματα τῶν ἔργων τούτων. Τὴν διδασκαλίαν τοῦ συγρίκει εἰς τὴν ἀγ. Γραφήν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐνταὶ διδασκόμενα καὶ κατέλληλα παραδείγματα. Γενικῶς, δὲν ὑπάρχει καρδία ποὺ νὰ μὴ συγκινῆται ἀπὸ τὸν ἥρῃον τοῦ γαροῦ τότε Χριστοσύνη, ἡ ὁποία ἐν τῇ προσοχῇ τοῦ νὰ σώσῃ τὸν παπικὸν φίλον του, μὲς ἄγριος διὰ ἀνέμῃ ἀνιστοφύγῃματα ἀέρος καλλούς καὶ ὀφθαλμοῦ διδασκαλίας.

Ἀρχιμ. ΝΑΙΚΡΑΤΙΟΣ ΤΣΟΥΚΑΝΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙΝΗΤΙΚΟΣ Εἰς ΘΕΟΔΩΡΟΝ ΕΚΠΕΣΟΝΤΑ

1. Ἄ «Γὺς δώσει τὸ κεφαλὴ μου ὕδωρ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου πηγὴν δακρύων;» (Ἰερειμ. 9, 23). Εἶναι ἐπιτακτικὸν καὶ εἰς ἐμὲ πᾶρα νὰ εἶπω καὶ μάλιστα πολὺ περισσότερον παρ' ὅτι ἦτο τότε εἰς τὸν προφήτην ἐκείνον. Διότι, ἂν καὶ ἄν πρόκειται νὰ πενήθῃ πολλὰς πόλεις, μήτε βῆν ὀλόκληρα, ὅμως ἡ ψυχὴ, διὰ τὴν ὁποίαν δὲ θρηνῆται εἶναι ἄνταξα πολλῶν τοιοῦτων ἔθνων, πᾶλλον δὲ καὶ τιμητέρα. Ἐάν δὲ διὰ τὸν Θεὸν εἰς ἄνθρωπος, πρῶτον τὸ θέλημά του εἶναι καλότερον ὢ ἀπὸ ἀνείρου ἄλλου παρὰ νόμου, ἄρα καὶ ἐσὺ προηγουμένως ἦσουν καλότερος ἀπὸ τὰς μυριάδας τοῦ ἰουδαϊκοῦ ὅχλου. Ὡστε, κανεὶς δὲ δὲ δὲ ἡμποροῦσε νὰ μὲ κατηγορήσῃ πᾶρα, εἰς ἡμέτερον ἀντιθέσει θρήνους περισσότερους ἀπὸ ἐκείνους τοῦ προφήτου καὶ κλαύσει σφοδρότερον. Διότι ἄν πενήθῃ διὰ τὴν ἐκ θερμῶν καταστραφὴν κόποις πόλεως, οὕτε διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἀνθρώπων παρὰ νόμου, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐρμηνείαν ψυχῆς ἱερᾶς καὶ τὴν κατεδάφιαν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν νοσὺν χριστοφόρου. Καθότι, εἰς κανεὶς ἐγνώριζε καλῶς τὸ κάλλος τῆς ὁνομασίας σου¹ τότε παρ' ἀνάμῃ ἐλαμψε καὶ τὸ ὅποιον τότε ὁ διάβολος κατέφραξε, δὲν θὰ ἐστὲναζε μήπως ἀναγνώσκων τοὺς θρήνους τοῦ προφήτου καὶ ἄκουσεν παρ' αὐτοῦ, ὅτι καίριος θαρσυναι καὶ Ἐμὸνουν τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων καὶ ἀνάστασις πῦρ κατέκαυσαν τὴν πᾶντα, τὰ περὶ τοῦ, τὴν καθύπῃ, τὸ ἱλαστήριον, τὰς πλᾶς καὶ τὰς λιθίνας καὶ τὴν χρυσὴν στήμναν· διότι αὐτῇ, ἡ παρούσα

1. Καὶ ἄλλοι πατέρες ἔγραψαν πρὸς μοναχὸς καὶ μοναχὴς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἐν εἰς καὶ ὁ Μ. Βασίλειος (Ἐπιστολὴ 46 πρὸς παρθένας ἐκπαίδευτας, καὶ ἑπιστολὴ 41 πρὸς μοναχὸν ἐκπαίδευτα), Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (Ἐπιστ. 88, 108 καὶ 109) καὶ ἄλλοι. Ὡς καί ποτε αὐτὸς ἔχον παλὴν ἄνεμον διὰ τὴν ἀντιθέσιν καὶ φέρων εἰς κατέφραξιν καὶ τὰς πλᾶς κατακαύσας κατέφραξε.

2. Ἐξέμῃ ἡ σολομὼν τῆς ἀπορίας ἀνεῖλε ἀπαλῶς τὴν καθεστῆτα καὶ ἀποδείχθη τὸν υἱὸς καὶ τὴν ἀγαπῆν καὶ ἀποδείχθη τὸν εἰς τὸν Θεόν.

συμφορά, είναι τόσον μικρότερα από εκείνην, όσον μικρότερα από εκείνα ήταν τα σύμβολα, που έφυλάσσοντο εις την ίδιαν σου ψυχήν. ² Α Αὐτός ὁ ναός είναι ἀγιάτερος ἀπὸ ἐκεῖνον, τὸν ἰουδαϊκόν. Διότι δὲν ἔλαμπεν ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, ἀλλ' ἀπὸ αὐτὴν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀπὸ τῆς καθαρῆς καὶ τῶν κερούμεν εἰκον ἐγκαθιδρυμένων ἐντὸς τοῦ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν Παράκλητον. Τώρα ὅμως δὲν λάμπει πλέον. Εἶναι ἔρημος καὶ γυρνῶς ἀπὸ ἐκεῖνα τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐπρέπειαν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὅπως ἐκείνον τὸν θεὸν καὶ ἀνεκφραστον στολισμόν, ἐρημώθη ἀπὸ κάθε ἀσφάλειας καὶ φύλαξιν. Καὶ δὲν ἔρεινον οὔτε θύρα, οὔτε μοσχλὸς ἀσφαλείας, ἀλλ' εἶναι ἀναικτός εἰς ὅλους τοὺς ψυχοφθόρους καὶ ἀσεβέστες λογισμούς. Καὶ ἐάν θελήσουν νὰ εἰσαρμώσων ἐντὸς τοῦ εἶτε ὁ λογισμὸς τῆς ἀλαζονείας, εἶτε ὁ τῆς πορνείας, εἶτε ὁ τῆς φιλοργυρίας ἢ καὶ ἄλλοι πλέον ἀκάθαρτοι ἀπὸ αὐτοῦ, δὲν θὰ ὑπάρξῃ κανεὶς διὰ νὰ τοὺς ἐμπαρίσῃ. ³ Β Ἐνῶ προηγουμένως, καθὼς ὁ οὐρανὸς εἶναι ἄβυσσος ἀπὸ ὅλα αὐτά, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ καθαρὴ τῆς διανοίας σου ἦτο ἀπροσπέλαστος ἀπὸ τὰ πάθη αὐτά. Καὶ ὥστε, εἰς μερικὸς ποὺ θέλουν τώρα τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν σου, φανῶ ὅτι λέγω ἀπίστευτα. Δι' αὐτὸ ἀκριβὲς δδύρωμαι καὶ πενῶν καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ κήννω τοῦτο, ὥς τότε ποὺ θὰ σὲ ἴω καὶ πάλιν εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς λαμπρότητος, ποὺ ἦσαν καὶ πρῶτα.

Μολονθὶ δὲ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο φαίνεται ἀδύνατον, ὅπως εἰς τὸν Θεὸν τὰ πάντα εἶναι δυνατά. Διότι αὐτὸς εἶναι ἐὼ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρῶς ἀνθρώπων πέννητα τοῦ καθίστα αὐτὸν μετὰ ἁρκόντων, μετὰ ἁρχόντων λαοῦ υἱοῦ. Ὁ κατακείμενος στήσαν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἐμφανισμένην» (Ψαλμ. 112, 7-9). ⁴ Γ Μὴ ἀπελυσθῆς λαοὺν διὰ τὴν ἀρίστην αὐτὴν μεταβολήν. Διότι, ἐάν ὁ διάβολος εἰδείξῃ γέταιαν ἰοκύν, ὥστε, ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἐκείνην καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς τοῦ εὐρίσκεσθαι, νὰ σὲ ρίψῃ εἰς τὰ βάθη τῆς κακίας, πολὺ περισσότερον θὰ ἔμφορῃ ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἀναστήρῃ εἰς τὴν πρώτην πάλιν παρρησίαν.⁵ Καὶ ὅσα ἀπλῶς νὰ σὲ ἀναστήρῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ σὲ κήνῃ πολὺ περισσότερο μακάριον ἀπὸ πρῶν. Πρόσεξε μόνον νὰ μὴ ἀποθαρρυνθῇς, μηδὲ νὰ κόψῃς τὴν τὸσον κρήνην διὰ σὲ ἐλπίδα, οὔτε νὰ πῶθῃς ὅτι παθαίνουσιν οἱ ἀσεβεῖς. Δι' αὐτὸ συνήθως δὲν εἶναι

3. Παρρησία. Ἡ λέξις ἀπαρτὴς εὐχὰ εἰς τὸν ἱ. Ἐπιστάμενον, σημαίνει δὲ τὸ ἔλεος μὴ τὸ ἔλεος ἐμφανίζει κανεὶς τὴν γνώμην του ἢ ἐμφανίζεται εἰς αὐτοῦτον του, καὶ τὸ ἔλεος ἀναρτᾷ ἀπὸ τὴν ἡμετέραν ἀπειρήν του ἐπιδοκίμουτον τοῦτο.

τὸ πλήθος τῶν ἁμαρτιῶν ποὺ ὀδηγεῖ εἰς ἀπογνώσιν, ἀλλὰ τὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς ψυχὴν ἀσεβῆ. Διὰ τοῦτο ὁ Σολομὼν δὲν εἶπεν ἀπλῶς, ὅτι πᾶς ὁ ἐλθέων εἰς βάθος κακῶν καταφρονεῖ, ἀλλ' «ὁ ἀσεβὴς μόνον» (Παροιμ. 18, 3). Διότι εἶναι ἴδιον ἐκείνων λοιπὸν τὸ πάθος τῆς ἀπογνώσεως, ὅταν φτάσουν εἰς τὰ τριάντα τῆς κακίας. Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅπισθεν δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἀνανήψουν καὶ ἐπανέλθουν ἐκεῖ ἀπ' οὗου καὶ ἐξέπεσαν. Διότι, ὁ ἀκάθαρτος αὐτὸς λογισμὸς, ποὺ σὺν ζυγὸς κόβεται ἐπάνω εἰς τὸν αὐκῆνα τῆς ψυχῆς, μὲ τὸ νὰ τὴν ἀναγκάζῃ νὰ κύπη πρὸς τὰ κάτω, τὴν ἐμποδίζει νὰ ἀναψῇ τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Δεσπότην αὐτῆς. Καὶ μόνον ἀνθρώπος γενναῖος καὶ θαυροσπὸς θὰ ἠδύνατο νὰ συντρίψῃ τὸν ζυγὸν αὐτὸν καὶ νὰ ἀποδιώξῃ τὸν καθήμενον ἐπάνω εἰς αὐτὸν δῆμιον καὶ νὰ ἀναψῇ τὸν τοῦ λόγου τοῦ προφήτου. «Ὅς γὰρ ὀφθαλμοὶ παιδείας εἰς κείρας τῆς κυρίας αὐτῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ⁶ ὥς οὐ σκεπτεῖται ἡμᾶς, Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ παλὸ ἐπλήσθημεν ἐξουθενώσεως» (Ψαλμ. 132, 2-3). Θεῶ πρόγμω εἶναι ἡ διδασκαλία αὐτῆ καὶ διδάγματα τῆς υπερτάτης φιλοσοφίας. «Ἐνκαλῆσθημεν», λέγει, «ἐξουθενώσεως» καὶ ὑπέστημεν ἀπειρα δεινά. Πλὴν ὅμως δὲν θὰ παύσωμεν νὰ ὑψώνωμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Θεόν, οὔτε θὰ παύσωμεν νὰ ἐκζητῶμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἰτήσεώς μας, πρὶν τὴν ἴδωμεν πραγματοποιημένην. ⁷ Δ Διὰ τοῦτο εἶπον τῆς γενναίας ψυχῆς εἶναι νὰ μὴ πύπη κάτω, οὔτε νὰ ἀπαγορευθεῖται ἐξ οὐσίας τοῦ πλήθους τῶν δεινῶν ποὺ τὴν κατέχουν, ἀλλ' οὔτε δὲ καὶ νὰ ὑποχωρῇ, διειδὼς πολλάκις ζητήσας ἀπὸ τὸν Θεὸν δὲν ἔλασεν, ἀλλὰ νὰ ἐπιμένῃ, «ὥς οὐ σκεπτεῖται ἡμᾶς», καθὼς λέγει καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ.

2. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ διάβολος μὲς εἰσάγει εἰς τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀπογνώσεως, διὰ νὰ μᾶς κόψῃ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, τὴν ἀσφαλῆ αὐτὴν ἀγκυραν. τὴν ὑπάρχειν τῆς ζωῆς μας, τὴν χειραγωγὸν τῆς ὁδοῦ ποὺ ὀδηγεῖ πρὸς τὸν οὐρανόν, τὴν σωτηρίαν τῶν ἀπολλυμένων ψυχῶν. «Τῇ γὰρ ἐλπίδι, λέγει, ἐσώθημεν» (Ρωμ. 8, 24). Αὐτὴ λοιπὸν, αὐτὴ ἡ ἐλπίς, ἡ ὁπίω, ὥσων ἰσχυρὸν σκονιστὸν ἔχει κρεμασθῇ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, βαστάζει τὰς ψυχὰς μας. ⁸ Β ἀναστρέψουσι πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸ ὕψος ἐκείνου, αὐτοὺς ποὺ τὸ κρατοῦν σφιγτά, καὶ ἐξυψώσουσι ἡμᾶς ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τῶν κακῶν τοῦ βίου.

Εάν λοιπὸν κανεὶς ἀποκαυνώθῃ καὶ ἀφῇ τὴν ἱερὰν αὐτὴν ἀγκυραν, τότε ἀμέσως θὰ πέσῃ καὶ θὰ πνιγῇ εἰς τὴν ἀβυσσὸν τῆς κακίας. Αὐτὸ γνωρίζοντάς το καλὰ ὁ πονηρὸς, μόλις ἀντιληφθῇ ὅτι βαρυνόμεθα εἰς τὴν συνείδησιν ἐκ κακῶν πράξεων, ἔρχεται καὶ αὐτὸς καὶ μᾶς προσηύχεται τὸν λο-

γισμὸν τῆς ἀπογνώσεως, ὁ ὁποῖος καὶ εἶναι θαρύτερος ἀπὸ τὸν μόνον. Καὶ ἐὰν τὸν δεχθῶμεν, κατ' ἀνάγκην λοιπὸν τότε, ὡς παρρησιασθῶμεν ἡμέτερος, λόγῳ τοῦ θάρρους μας, πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀπασισθῶμεν ἀπὸ τοῦ σκονί, θὰ κατέλθωμεν εἰς τὸ βάθος τῶν κακῶν, ὅ ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκειται καὶ ἐσὶ τὸ πάρα, ἐπειδὴ ἐγκατέλειψες τὰ προστάγματα τοῦ πλάου καὶ ταπεινοῦ δεσπότη καὶ ἐκτελεῖς ὅλας τὰς προσταγὰς τοῦ ἡμοῦ καὶ τυραννικοῦ καὶ ὁσιονδοῦ ἐκθροῦ τῆς οὐσιότητος μας καὶ ἔθρουσες τὸν χρηστὸν (υἱὸν τοῦ Κυρίου καὶ ἔρρηφες κατὰ γῆς τὸ ἐλαφρὸν φορτίον καὶ ἀντ' αὐτῶν περιεβλήθης τὸν σκληροὺν κλοιὸν καὶ ἐκρέμασες ἐπὶ πλεόν εἰς τὴν τράχηλόν σου τὸν ὄγκον μύλον. Ποῦ θὰ σταθῇς τοῦ λοιποῦ καταποντίζων τὴν ἀθάλαν ψυχὴν σου, ὡροῦ ἐξηγάσας τὸν ἐαυτὸν σου νὰ φέρεται συνεχῶς πρὸς τὰ κάτω;

Καὶ ἐκείνη μὲν ἡ γυνὴ τοῦ εὐαγγελίου (Λουκ. 15, 8), ἡ ὁποία εὗρε τὴν δρακμὴν ποῦ ἔκασε, προσεκάλεσε τότε τὰς γειτόνισσάς της διὰ νὰ λάθουν μέρος εἰς τὴν χαρὰν της λέγουσα: «Συγχαρήτέ μοι» (Λουκ. 15, 9). Ἐγὼ ὅμως βλαύς ταύς φίλους, τοὺς ἰδοὺς μου καὶ τοὺς ἰδοὺς σου, ὅ θὰ τοὺς καλέσω νὰ κάμουν τὸ ἀντίθετον τώρα, λέγων εἰς αὐτοὺς ὅτι «τὸ συγχαρήτέ μοι», ἀλλὰ συμπενθήσατε καὶ θρηνησατέ, παρομοίως καὶ γοερώς ἀναφωνήσατε μαζί μου. Διότι ἐπρόκειτο μεγάλην συμφορὰν. Ὅτι διότι ἀπαλλέομαι τόσα ἢ τόσα χρυσὰ τάλαντα, ὅτε πολλοὺς πολυτίμους λίθους, ἀλλὰ διότι, ὁ δὲ ὅλων τούτων πλεόν ἐμυθώθη εἰς ἄρκαν συνταξιδιωτῆς μας εἰς αὐτὴν ἐδοῦ τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον, δὲν γνωρίζω μὲ ποῖον τρόπον, ὡροῦ ἀλλοίωσεν, ἔπεσε μέσα εἰς αὐτὸν τὸν πυθμένα τῆς ἀπωλείας.

8. Ἐὰν μερικοὶ προσπαθοῦν νὰ ἠρησάσουν τὸν θρήνον μου, θὰ τοὺς εἶπω τοὺς λόγους τοῦ προφήτου Ε' «Ἀφετέ με, μικρὸς κλαύσωμαι· μὴ κατασχέσῃτε παρακαλεῖν με» (Ἠσαΐας 62, 4). Διότι δὲν πενθῶ πάρα πένθος ποῦ νὰ μάς προσάπτῃ κατηγορίαν διὰ τὴν ἀμετρίαν τῶν ὀδυρμῶν, ἀλλὰ πενθῶ δι' ἐκεῖνον, διὰ τὸν ὁποῖον, εἴτε ὁ Παῦλος, εἴτε ὁ Πέτρος ἦτο, δὲν θὰ ἐντρέποντο νὰ κλαίουν καὶ νὰ πενθοῦν, ἀπωθύντες κάθε εἶδους παρηγορίαν.⁴ Ὁ Διότι, εὐλόγως θὰ

4. Τὸ πένθος τοῦτο εἰς τὰ ἀρχαῖα συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων καλεῖται πένθος κατὰ θεοῦ, διότι εἶναι ἄριστον εἰς αὐτὸν ὅς ἐκ τῆς κατεστάσεως μετανόας καὶ κατανύξεως ποῦ ἐκφυγοῦν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδέποτε οὐκ εἶναι πᾶσι πρὸς τὸ κοινὸν λεγόμενον πένθος, τὸ ὅποιον εἶναι πρὸς τὴν ἀπειθείαν καὶ ἐλλείψεως ἀπιστοσύνης εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ ἐριανθρώπων τοῦ θεοῦ. Τὸ κατὰ θεοῦ πένθος καλεῖται χαροπὸν, διότι ἀνακαλύπτει καὶ θεραπεύει τὴν καρδίαν, γὰρ νύει τὸν νοῦν, προκαλεῖ τὴν κατανύξιν καὶ τὸν θεὸν πόθον καὶ ἀφαιλεῖ τὴν χεῖρ τοῦ θεοῦ.

κατηγοροῦσε κανεὶς διὰ μεγάλην μικροψυχίαν ἐκείνους, ποῦ θρηνοῦν ὑπερμέτρως διὰ τὸν φυσικὸν θάνατον. Ὅταν ὅμως ἀντὶ σώματος καίται ἐμπρὸς μας ψυχὴ νεκρὴ, ἡ ὁποία φέρει ὀπείρους πληγὰς καὶ ἀντανακλᾷ ἀκρόν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τῆς νεκρότητος τῆς τὴν προτέραν τῆς καλὴν φυσικὴν κατάστασιν, τὴν εὐεξίαν καὶ τὸ κάλλος ποῦ ἐδοῦσε, ποῖος εἶναι τὸσον σκληρὸς καὶ ἀσπλαγχνος, ὥστε νὰ ἀπευθύνη ἀνὰ θρήνην καὶ ὀδυρμῶν λόγους παραμυθητικούς; Ὅπως λοιπὸν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ φυσικοῦ θανάτου τὸ νὰ μὴ θρηνηῖ κανεὶς προσεῖδαι εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εἶται καὶ ἐδοῦ πάρα ἄρμόζει τὸ πένθος.

Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ παρ' ὀλίγον νὰ ἐφθάνει εἰς τὸν οὐρανόν, αὐτὸς ποῦ περιεπαῖζε τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου, αὐτὸς ποῦ ἐβλέπε τὸ κάλλος τῶν συμπάσων μὲ τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον ποῦ ἐβλέπε καὶ ἐκεῖνο τῶν ἀγαλλιάσων, ὅ αὐτὸς ποῦ περιπρονοοῦσε τὸν χρυσὸν ὡσὺν πηλὸν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ὡς ὁδοφόρον, αὐτὸς καταληφθεὶς ἀκρινιδίας ἀπὸ περὶ τὸν κάποιον ἀτόπου ἐποθυμίας, διαφθεῖρε τὴν υγείαν καὶ ἀνδρείαν καὶ τὴν ὑποκρίσιν τοῦ ἐλάλησεν καὶ κατέληξε νὰ γίνῃ ἐπιτήρησις τῶν ἡδονῶν. Τούτων δὲν θὰ τὸν κλαύσωμεν λοιπὸν, εἰπέ μοι παρακαλῶ, καὶ δὲν θὰ τὸν πενθήσωμεν μέγρις ὅτου τὸν κερδίσωμεν πάλιν; Καὶ πῶς δὲν θὰ κάμωμεν ὅλα οὗτά, ὅταν πρόκειται περὶ ἀνθρωπίνης ψυχῆς; Διότι τὴν λύσιν μὲν τοῦ προβλήματος διὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος ἀσφαλῶς δὲν πρόκειται κανεὶς νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸν παρόντο κόσμον, καὶ ὅμως ὅτε τὸ γεγονός αὐτὸ ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ θρηνοῦν τοὺς νεκροὺς τῶν. Ἀντιθέτως τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς, μόνον ἐδοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπομακρύνῃ κανεὶς. Ἐν γὰρ τῇ δόξῃ λέγει, τίς ἐξομολογήσεται σοι; (Ψαλμ. 8, 9). Ὁ Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι μεγάλη μακρία τὸ νὰ πενθοῦν τὸσον θαρρῶς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι πενθοῦν διὰ τὸν σωματικὸν θάνατον μολοντοὶ γνωρίζουν ὅτι δὲν πρόκειται μὲ τοὺς θρήνους τῶν νὰ ἀναστήσουν τὸν νεκρόν, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ παρουστάζωμεν καρμὶαν τοκαύτην διάθεσιν, ὅν καὶ γνωρίζωμεν, ὅτι ὑπάρχει πολλὰς ἐλπίς νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν προίεραν τῆς κατὰστασιν τὴν χαμένην ψυχὴν;

Πολλοὶ δὲ καὶ σήμερον ὅπως καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῶν προγόνων μας, ὡροῦ μεταστράφησαν ἀπὸ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὸ

5. Μερικοὶ καὶ ἰδοὺς τῆς ψυχῆς προκαλεῖ μόνον ἡ ἀμαρτία, ἡ ὁποία εἶναι ἐπὶ μόνον ὁδεγὸς (Χριστοστόμῳ Ἐπιστολὴν Ἐπιστολὴν Ὁμοιωμάτων, PG 52, 549), καὶ ὡς ἀλλοτρίως κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (PG 57, 662).

κακόν και παρεξέκλινον ἐκ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, πόσον παλὺ συνήλθον ἐκ τῆς πτώσεως των. ὥστε μὲ τὰ μετ' ἑπειτα κατορθώματα των ἀπεκρυφάν τὰς προηγουμένας ἡττάς των καὶ ἔλαβον τὸ βραβεῖον καὶ ἐφόρεσαν τὸν στέφανον τῆς νίκης καὶ ἀνεκηρύχθησαν. **Δ** μεταξὺ των νικητῶν καὶ συντηρητῆθῃσαν εἰς τὸν χῆρον των ἁγίων.

Ὅσον δὲ κανεὶς παραμένει εἰς τὴν κἀμινον των κοσμητῶν ἡδονῶν, καὶ ἂν ἔχη ἄπειρα τέτοια παραδείγματα, τοῦ φαίνεται ἀκαίρητον τὸ πρῶγμα. "Ἄν ὅμως ἔσται καὶ ἐν' ἄλλῳ ὀρχισθὲν καὶ ἀποκαρῇ ἐκείθεν, προκυρῶν πάντοτε, τὴν μὲν καυστικότητα των ἡδονῶν ἀφῆνει ὅπως του, τὴν δὲ ἐμπροσθεν καὶ πρὸ των ποδῶν του ἀπλούμενον δρόμον θὰ ἴδῃ νὰ εἶναι πλήρης δρόσου καὶ εὐκαλίας. Μόνον νὰ μὴ ἀπελπισθῇ, μήτε νὰ ἐμπροσθῇ τὴν ἐπιστροφήν. Διότι αὐτὸς ποὺ κατελήφθη ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ἂν ἀκόμη διαθέτῃ ἄπειρον δύναμιν καὶ προσθυρίαν, ματαίως τὰς κατέχει. Διότι ἐπ' ὅσον ἐκλείσεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὴν θύραν τῆς μετανοίας καὶ ἔκρυψε τὴν εἰσοδὸν ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὸ στάδιον των ἡρετῶν. **Ε** πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ πρὸξῃ μικρὸν ἢ μέγα καλόν, ἐν ὧν εὐρίσκεται ἐκτός αὐτοῦ; Δι' αὐτὸ καὶ ὁ πονηρὸς τὰ πάντα ἐπινοεῖ διὰ νὰ μὴ ἐμφυτεύσῃ τὸν λογισμὸν αὐτόν. Διότι ἔτσι δὲν θὰ τοῦ χρειασθῇ ἰδιώτης καὶ κόποι διὰ νὰ ἀντισταθῇ πρὸς ἡμᾶς. Πῶς λοιπὸν θὰ τοῦ χρειασθῶν, ἐπ' ὅσον αἱ ἐξ ἁμαρτιῶν κατακείμενοι καὶ πεσμένοι κάτω δὲν θέλουν νὰ τοῦ ἀντισταθῶν;

Εκείνος λοιπὸν ποὺ θὰ δυνηθῇ νὰ διαλύσῃ τὸν δεσμὸν τοῦτον καὶ ἐπανακτήσῃ τὴν δύναμίν του **5 Α** καὶ μέγας ἐσκόλης του ἀναποσῆς δὲν πάσῃ νὰ τὸν πολερῇ καὶ ἂν ἀκόμη περιττότερος εἰς ἄπειρα ἄλλα παραπτώματα, πάλιν θὰ ἐγερθῇ καὶ θὰ πλῆξῃ δυνατὰ τὸν ἐχθρόν. Ὅποιος ὅμως δεῖξῃ μὲ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀπογνώσεως καὶ παραλίσῃ ἔτσι τὴν δύναμίν του, πῶς θὰ ἡμπαρτέσῃ νὰ ὑπερισκόσῃ καὶ ἀντισταθῇ εἰς τὸν ἐντίπαλόν του, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἐτράπη εἰς φυγὴν.

4. Καὶ μὴ μοι εἴπῃς, ὅτι αὐτὰ εἶναι μόνον δι' ἐκείνους ποὺ εἶναι ὀλίγον μόνον ἁμαρτωλοὶ. Ἀλλ' ὅς πάρεμεν ἕνα ἐξ ἐκείνων, ποὺ εἶναι πλήρεις κακίας, καὶ ποὺ κἀνειν ἔλα ὅσα τὸν ἀποκλείουν ἀπὸ τὴν βασιλείαν των οὐρανῶν. Καὶ αὐτὸς δὲς προέρχεται ἀπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὀπίστων, ἀλλ' ἀπὸ

5. Ἀντικρίπτω σημαίνει τὴν διὰ τοῦ κήρυκος γνωστοποίησιν τοῦ νικητοῦ, μετὰ ἀπὸ γενομένου ἀγώνος, πρὸς τοὺς παρισταμένους θεατὰς. Ἀνεκηρύχτην τὸν ἀσκήτην (ἐγωνιστὴν) τοὺς νικῶντας στεφανώσας τὸν τὸν στέφανον, λέγει ὁ Ἀριστοφάνης (Πλοῦτος στ. 585-586). Ὅθεν καὶ ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν του Παύλου θὰ ἀνακηρύξῃ τοῦ ὁγίου καὶ κηρύξας των ανωματικῶν ἀγῶνων εἰς τὸ πᾶντοτε ἐκείνο θέατρον.

τοὺς πατοὺς καὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔχουν προηγουμένως εὐαρεστήσῃ τὸν Θεόν, ὕστερα δὲ εἰς γίνῃ πόρνος, **Β** μοιχός, μαλακός, κλέπτης, μέθυρος, ἀρσενικοκίτης, ὑβριστὴς καὶ τὰ παρόμοια. Ὅστε καὶ τοῦτον ἐγὼ λοιπὸν θὰ τὸν ἀνταρτήσω νὰ ἀναγορευθῇ διὰ τὴν σωτηρίαν του ἑσῶς καὶ ἂν ἔχη φθάσῃ εἰς βαθὺ γῆρας' μὲ πόσον μεγάλην καὶ ἀνεπίστων κακίαν. Διότι ἐὰν δεδαίως ἦτο πάθος ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ δίκαιόν του κανεὶς θὰ ἐρῶσεν εἰς ἀπὸγνωσιν, ἐπειδὴ δὲν θὰ ἦδυνάτο νὰ σῶσῃ τὴν ψλῶνα, τὴν ὅποιαν ἄναψε μὲ τὰ πόσον μεγάλα ἁμαρτήματά του. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι χωρὶς πάθος ὁ Θεός, εἴτε θασανίζει, εἴτε τιμωρεῖ δὲν τὸ κἀμινε μὲ ὀργήν, ἀλλὰ μὲ πολλὰν φροντίδον δι' ἡμᾶς καὶ φιλελεύθεριαν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἔχη κανεὶς μέγαν θάρρος καὶ πεποιθήσῃ εἰς τὴν δύναμιν τῆς μετανοίας. Πράγματι, τοὺς ἁμαρτάνοντας κατ' αὐτοῦ δὲν ποὺς τιμωρεῖ διὰ λογαριασμὸν του, **Γ** καθ' ὅτι ἡ θεία φύσις καμνίαν θλάθῃ δὲν παθαίνει, ἀλλ' ἀποθλάπτει εἰς τὸ συμφέρον μας καὶ διὰ νὰ μὴ φθάσωμεν εἰς μεγαλυτέραν διαστροφήν, ἀκεπτόμενοι τὴν περιφρόνησιν καὶ τὴν παρθεωρήσιν του. Διότι ὅπως ἐκείνος ποὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ φῶς, ἐκεῖνο μὲν οὐδόλας τὸ θλάπτει, τὸν ἑαυτὸν του ὅμως θυβρίζει εἰς πυκνὸν σκοτὸς, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποὺ συνήθισεν νὰ περιφρονῇ τὴν πανίσχυρον ἐκείνην δύναμιν, κατ' οὐδὲν θάλαπτε αὐτήν, ἡμῶναι ὅμως τὸν ἑαυτὸν του πάρα πολὺ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς μὲ τιμωρίας μὴς ἀπειλεῖ καὶ τὰς στέλλει: πολλὰς δὲ διὰ νὰ λάβῃ ἐκδίκησιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴς ἐλκύσῃ πληροῖον του. **Δ** Ἀὐτὰ καὶ ὁ ἱατρὸς δὲν ποιεῖ μὲν ἀπὸ τὰς ὕβρεις τὸν παραφρονούντων, οὕτε καὶ περιάγεται' κἀμινε ὅμως καὶ πραγματεύεται τὸ κάθε τι ὥστε νὰ παύσων νὰ ἀσχημονοῦν ἔτσι ἐκείνοι, ἀποθλάπτειν δὲ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλ' εἰς τὴν ὀφέλειον ἐκείνων. Καὶ ἂν ἐπιβεῖξουν ἔσται καὶ ὀλίγον ὅτι σαρκοφῶν καὶ συνέρχονται, καίρει καὶ εἰσφραίνεται καὶ μὲ περισσοτέρων ἐμπροσθὴν τοὺς ἐπιθέτει τὰ τάρμακα. ὅτι ὡς ἐκδοκόμενος διὰ τὰς ὕβρεις ποὺ ὑπέστη,

7. Ἡ ἀπόγνωσις, εἰς τῆς ἐκείνης θέλει νὰ προσελάξῃ τὸν θεοδύοντα δ. ἰ. Πατὴρ, εἰκαὶ ἡ ἀπειρία εἰς τὴν ὅποιαν παριστάνουν οἱ ἁμαρτάνοντας, εἴτε λόγω συνειδήσεως τῆς εὐνοίας αὐτοῦ, εἴτε διότι συνειδήσεως τὴν ἀπείλουν ἐγὰρ, ὡς ἡ ἀπόγνωσις, ἡ κίρην τῆς καρδίας καὶ. Ἐν προκειμένῳ δὲ ἡ ἀπόγνωσις καταστρεφάται διὰ τὸν ἡμῶν ἐν τῆς καρδίας τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἡ ἀπόγνωσις τῆς ἡμετέρας καὶ ἰδίας τῆς ἐλπίδος τῆς σωτηρίας διὰ τοῦτο δ. ἰ. Χριστοῦ τὴν τὴν θεωρεῖ ὅς τὸ πᾶν διέτρεψεν αὐτοκτικὸν τέλεισμα, ἀφοῦ δι' αὐτῆς ἡ ἀμαρτία ἀπεκτείνεται διὰ τὴν σωτηρίαν του. Ἡ ἐνότης πολλὰς φέρει εἰς συνειδήσιν, ὅταν ο' ἔλαγχι τῆς συνειδήσεως κατωρθώσων νὰ δημοκρατήσων συνειδήσιν καὶ κατέλιν. Ἡ ἀδικατορία ἔχει καὶ ἡ ἀπόγνωσις, ἐπιφέρειν παντὲς πλῆθος καὶ καταστροφήν.

ἀλλ' ἐπειδὴ θέλει νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀφέλειαν ἐκείνων καὶ νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς πλήρη ὑγείαν. "Ἐστὶ καὶ ὁ Θεός, διὰ τὸν φθάσαμεν εἰς τὴν ἐσχάτην παραφροσύνην, διὰ διὰ νὰ μᾶς ἐκδικήσῃ διὰ τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματά μας, ἀλλ' ἀπειδὴ θέλει νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς νόσου τῆς ἁμαρτίας, λέγει καὶ κάρνει τὸ πᾶν. Εἰ καὶ τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ τὸ διαπιστώσῃ κανεὶς καὶ μὲ τὴν ὀρθὴν λογικὴν.

5. Ἐάν ὅμως κανεὶς ἤθελεν ἀμφισβητῆσαι ταῦτα, εἶναι δυνατόν νὰ τὰ ἀποδείξωμεν καὶ μὲ τοὺς λόγους τῆς ἀγίας Γραφῆς. Εἰπέ μου, ποῖος ὑπερέβη μαρώτερος τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων, ὁ ὅστις ἂν καὶ ἔλαβε τόσον πείρον τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ προσκυνήσῃ τὸν προφήτην αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἀπαύξῃ νὰ προσφέρῃ δῶρα καὶ θυμίαμα, ἐν ταύταις αὐτὰς ἐπὶ πάλιν εἰς τὴν προτέραν τοῦ υπερηφάνειον καὶ δοῦν ἐπροσκύνησαν τὸν Θεὸν ἀντ' αὐτοῦ, βεβημένους τοὺς ὄφθαλμοις ἐκ τῆς κόπμιον. Καὶ ὅμως αὐτὸν πᾶν τὸσον ὡμίον καὶ ἀσεβῆ καὶ ἠερὶον μᾶλλον παρὰ ἄνθρωπον βασιλέα, τὸν καλεῖ εἰς μετάνοιαν καὶ τοῦ παρῆκα καὶ ἄλλας ἀφορμὰς διὰ νὰ μετανοήσῃ. Καὶ πρῶτα μὲν αὐτὸ τὸ θαῦμα ποῦ ἔγινε μέσα εἰς τὴν κόπμιον, μετὰ δὲ ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ἔραμα, ποῦ εἶδεν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἐξήγησεν ὁ Δαυιδῆς Β καὶ ποῦ ἦτο ἱκανὸν νὰ λυγίσῃ ὁκώμη καὶ λιθίνην καρδίαν. Καὶ πρὸς ταῦτα, μετὰ τὴν ἐμπρακτον ταύτην προτροπὴν, καὶ ὁ ἴδιος ὁ προφήτης τὸν συνεβούλευε, λέγων· ἐλθέ, βασιλεῦ, ἡ θουλή μου ἀρεσάτω σοὶ καὶ τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτραται καὶ τὰς ἀνομίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων· ἵσως ἔσται μακροθυμία τοῖς παραπτώμασί σου» (Δαν. 4, 24).

Τί λέγει, σοφέ καὶ βακέρια; "Ἐπειτα ἀπὸ τόσον μεγάλαν κακότητα ὑπάρχει πάλιν ἐπιστροφή καὶ μετὰ ἀπὸ τόσον ὥσον ὑπάρχει ὑγεία καὶ μετὰ ἀπὸ τόσην παραφροσύνην ὑφίσταται ἐλπίς σωτηρίας; Ὁ βασιλεὺς ὅμως ἐκ τῶν προτέρων ἐστέρησε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἀπὸ κάθε ἐλπίδα, πρῶτον μὲν διότι ἠγνόησεν ἐκείνον, ποῦ τὸν ἐλάσσε καὶ ἐκείνον ποῦ τὸν ἀδύνησεν εἰς ἐκείνην τὴν πλῆν, ὁ μολονότι εἶχε διὰ νὰ διγῆται, ἀποδείξας τῆς δυνάμεως καὶ τῆς προνοίας αὐτοῦ καὶ δι' ὅσα ἐγίνον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του καὶ δι' ὅσα συνέβησαν εἰς τὸν καιρὸν τῶν προγόνων του. Μετὰ δὲ τοῦτο πᾶ-

8. Τὸ κείμενον τὸν Ὁ "Κρημενὸν ἔχει ἐν προκειμένῳ" «Καὶ μακά καὶ ἐσθλας εἶπε σπῆται αὐτῷ» (Δανιήλ 3, 46), τὸ δὲ "Ἐραυδῶν, καὶ εἰς τὰς νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν δῶρα καὶ θυμίαμα" ("Α. Χριστοῦ, "Εἰς τὴν Γραφὴν, Παλαιὰ Διαθήκη, τ. Β' σελ. 878). Τὸ κείμενον τοῦ 1. Παύλου ἔχει ἐμμέσως καὶ διὰ τὴν ἀποκάλυψιν, τὸ ὅστις ἐγγράμματος ἀπὸ τῆς πρὸς ἑωρηνόμην εἰς τὰς θουὰς τῶν ἀδελφολατρῶν.

λιν, ἂν καὶ ἔλαβεν ἀπὸς ἀποδείξας τῆς σοφίας καὶ τῆς προνοίας δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ εἶδε νὰ ἀνατρέψεται καὶ ἡ μαγικὴ καὶ ἡ ἀστρομαντεία καὶ ἡ ἄλλη ἐκείνη ἡ σκηνοθεσία τῆς καθολικῆς μαγανείας, διέπραξε χειρότερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Διότι αὐτὰ τὰ ὅποια δὲν ἠμάρτεσαν νὰ ἐξηγήσων οἱ Γοζορηνοὶ σοφοὶ μόνοι καὶ διὰ τὰ ὅποια ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ ὑπερβαίνον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, αὐτὰ μὲ τὴν δυνάμιν τοῦ Θεοῦ ἐρμήνευσε πρὸς χάριν τοῦ ἑνα αἰκράλτων παιδίου. Τόσον κατέπεισεν αὐτὸν διὰ τοῦ θαύματος ἐκείνου, ὥστε νὰ μὴ πιστεύσῃ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνῃ δημόσιος κήρυξ. Ὁ καὶ διδάσκαλος τῆς ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ εἰς ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην. "Ὅστε ἂν, καὶ προτοῦ λάβῃ ἐκεῖνο τὸ μέγαλο σημεῖον, ἦτο ἀσυγκρίτως διὰ ἡγνὸν τὸν Θεόν, πολὺ περισσότερον ἐπρεπε νὰ εἶναι ἀσυγκρίτως μετὰ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο καὶ τὴν παραδοχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν διδασκαλίαν ποῦ ἔπινεν εἰς τοὺς ἄλλους. Δοτὶ δὲν δὲ ἀπένεμε τόσην τιμὴν εἰς τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ, ἐάν δὲν ἐπίστευεν καλῶς, διὰ εἰς Θεὸς ἀληθινὸς μόνον ὑπάρχει καὶ δὲν δὲ ἐνομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους τέτοια πράγματα. Ἀλλ' ὅμως καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην ἀπολογίαν πάλιν εἰς εἰδυλολατρῶν ἐξέπεσε καὶ ἐκείνος ποῦ ἐγονάτισε καὶ ἐπροσκύνησε τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ ἔφρασαν εἰς τόσην παραφροσύνην, ὥστε τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ οἱ ὅποιοι δὲν τὸν ἐπροσκύνησαν ἔβριμην εἰς τὴν κόπμιον.

Τί λοιπόν; Ὁ Θεὸς μετεχειρίσθη τὸν ἀποσάτην ὅπως κήρυξεν εἰς τὴν περίπτωσίν του; Ἀντιθέτως, τοῦ ὅπως μεγαλυτέρας ἀποδείξας τῆς δυνάμεως του, μετὰ τὴν τῶσιν του παραφροσύνην, ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν εἰς τὴν προτέραν του κατὰστασιν. Καὶ καὶ ἀκόμη θαυμασιώτερον. Διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ἀπίστευτα ἔνεκα τῆς υπερβολῆς τῶν τὰ γενόμενα, δὲν εἶδε τὸ σημεῖον ἐκεῖνο κατ' ἄλλον τρόπον. Ὁ ἄλλ' εἰς τὴν κόπμιον, τὴν ὅποιαν ὁ ἴδιος ἤναψε διὰ τοὺς παῖδας τοὺς ὁποίους ἔδεσε καὶ τοὺς ἔραψε μέσα. Θαυμαστὴ λοιπὸν καὶ παράδοξος ἦτο ἐπίσης καὶ ἡ σθεσίς τῆς φιλογίας. Ὁ φιλόφρων Θεός, προκειμένου νὰ ἐμμενέσῃ περισσότερον φόβον καὶ δημιουργήσῃ μεγαλυτέραν ἐκκλησίαν καὶ διαλύσῃ ὅλην τὴν πύρριν τοῦ βασιλέως ἐκείνου, ἔλαβε καὶ ἀπὸ αὐτὸ κατὰ μεγαλύτερον καὶ παραδοξότερον. Διότι ὅπου ἔπρεπε νὰ πυρσῇ ἡ κόπμιον τόσον, ὅσον ἤθελεν ἐκείνος, ἐπὶ ἐπιδεικνύει τὴν δύναμιν του. Δὲν διαλύει τὰ μηχανήματα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐνὶ ὑπάρκῃ ἐν δόξα καὶ καὶ ἀπὸ ἀκρήστια. Καὶ διὰ νὰ μὴ κά-

8. Ἀστρομαντεία δὲν σημαίνει ἐννοεῖται τὴν ἐπιστήμην τῆς μελέτης τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ φαινόμενων, ἀλλὰ τὴν διὰ τῶν ἀστέρων ἀσκομένην μαγίαν, ἥτις ἦτο μετὰ τὴν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς.

ποιος, ὁφεί τούς εἶδε νά ἔχουν διασωθῇ ἀπὸ τὴν πυρὰν, νομίσῃ ὅτι ἦτο φονταστικὸν τὸ πῦρ τοῦτο, ἐπέτρεψε νά κασῶν ἐκεῖνοι, ποὺ τοὺς ἔρριπαν μέσα εἰς τὴν κόμιναν, δεικνύων ἔτσι ὅτι ἦτο πραγματικὸν τὸ ἀλεπούμενον πῦρ. **Β** "Ἄλλως δὲν θὰ κατέρωλε τὴν νύφθαν καὶ τὸ στυπτόν καὶ τὰς κληματαῖδας καὶ τὰ τόσα ἄλλα ἀντακείμενα ποὺ ἐρρίποντο εἰς αὐτήν. Τίποτε δὲν εἶναι ἱσχυρότερον ἀπὸ τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ. Ἀκολουθεῖ δὲ ἡ φύσις ὧν πῶν ὄντων ἐκείνων, ὁ ὁποῖος ὁ δημιουργὸς τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενός, πράγμα ποὺ καὶ τότε αἰσθεῖσθαι. Διότι θεσφάμενη ἡ φύσις, τὰ σώματα φθαρτά, τὰ ἀπέφυγε ὡς νά ἦσαν ἀφάρτα καὶ ἀπέδωκε πίσω τὴν παρακαταθήκην αὐτῶν καὶ μάλιστα μὲ πολλὴν λαμπρότητα. Διότι, ὡσὺν βασιλεῖς ἀπὸ τὰ ἀνάκτορά των, ἔτσι οἱ παῖδες ἐκείνοι ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν κόμιναν καὶ κανεὶς δὲν ἠνέμιξε τὸν βασιλέα, ἀλλ' ὧν οἱ ὀφθαλμοί, ἀφῆνοντες ἐκείνων ἐστρέφοντο πρὸς τὸ παράδοξον θέαμα καὶ οὕτε τὸ διάδημα, οὕτε ἡ ἀλουργίς.¹⁰ **Γ** οὕτε ἄλλο τι ἀπὸ τὴν ἀμφάνειον τοῦ βασιλέως, εἴλκυσε τόσον τοὺς ὄχλους τῶν ὁδῶν ἐκείνων, ὅσον ἡ θέα τῶν πιστῶν ἐκείνων παίδων, οἱ ὁποῖοι ἐνὸς τῶσιν ὥραν παρέμειναν εἰς τὰς φλόγας, ἐξῆλθον ὅτι ἐκεῖ ἔτσι, ὅπως θὰ ἦτο εἰλῶγον νά ἐξέλθουν αὐτοί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπάθαιναν τοῦτο εἰς τὸ θνῆσκόν των. Καὶ πράγματι αὐτὸ ποῦ εἶναι τὸ πλεον εὐθραυστον εἰς ἡμᾶς ἡ φύσις τῶν τριῶν δηλαδὴ, ἀνίστατο εἰς τὴν παρκαγὸν ἐκείνην φλόγα ἱσχυρότερον καὶ ἀπὸ ἀδύνατον. Καὶ δὲν ἦτο τοῦτο μόνον τὸ ἔξιον θαυμασμοῦ, ὅτι δὲν ἐπαυον τίποτε, ἀν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸ μέσον τῆς κομίνου, ἀλλὰ ὅτι καὶ ἀμύλων μεταξὺ των συνεκῶς. Γνωρίζουν δὲ δοοὶ παρνευρέθησαν εἰς καθὼν ἀνθρώπων, ὅτι ὅσον ἐκείνοι παραμένουν μὲ κλειστά τὰ κεφάλη, ἔτσι καὶ ἐπ' ὀλίγον, ἀντίκεινται εἰς τὸν θυμωτόν. **Δ** Μόλις δὲ συμβῇ νά ἀνοίξουν τὸ στόμα των, ἐκθύς φεύγει ἀπὸ τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ.

"Ἄλλ' ὅμως, ἐνὶ συνετελεσθέντι τόσα θαύματα καὶ ὅλοι οἱ παρόντες καὶ οἱ θεαταὶ ἐξευλόγησαν καὶ δοοὶ ἦσαν ὁπότε δι' ἐπισταλῶν ἐπιληροφορήθησαν τὸ σημεῖον, ὁ βασιλεὺς ὅμως ποὺ ἐδόξαζε τοὺς ἄλλους ἔμεινε τελικῶς ἀδιόρθωτος καὶ ἐκινῆσθαι εἰς τὴν προτέραν του κακίαν. Καὶ οὕτε ἔτσι τὸν ἐτιμώρησεν ὁ Θεός, ἀλλ' ἐμακροβήμησεν ἕκαστη, συμβουλευόμεν αὐτὸν μὲ θνῆσκον καὶ μὲ τὸν προφήτην. Ἐπειδὴ δὲ τίποτε ἐξ ὧν τοῦτων δὲν τὸν διόρθωσεν

10. Διότι τὰ: ταῖνα δι' ἃς δύναιται περὶ τὴν νεκρὴν ἢ κέρη. Τοῦτο φερὸν νομίζω οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἀνθρώποι τῆς ἐξουσίας. Ἀλουργίς = πορρωτά ἀστάς.

προσῶς, τότε τοῦ ἐπιφέρει τὴν τιμωρίαν, ὅσα διὰ νά τὸν ἐκδικῇ διὰ τὰ ἥδη συνετελεσθέντα, ἀλλὰ διὰ νά ἀνακόψῃ τὰ ἐπικείμενα δεινὰ καὶ νά ἀνακατήσῃ τὴν προοδύουσαν κακίαν. **Ε** Πάλιν καὶ τοῦτο δὲν ἦτο ἡ ὀριστικὴ του τιμωρία, ἀλλ' ὁφεί ἐπὶ ὀλίγα εἶη τὸν ἐπαίδευσεν, ὕστερα τὸν ἀποκατέστησεν εἰς τὴν προτέραν του παιήν, καὶ ὅσα μόνον δὲν ἐξημιάθη ποσὸς ἐκ τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ ἐκέρδισε ἀντιθέτως τὸ μεγαλύτερον πῶν ἀγαθῶν, τὸ ὅτι ἐκορύσσε στερεὰν τὴν εἰς Θεὸν πίστιν του καὶ μετενόησε διὰ τὰ προηγουμένα παραπτώματά του.

Ε Τοιαῦτα λοιπὸν εἶναι ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. **Α** Οὐδέποτε ἀποστρέφεται τὴν μετάνοιαν ἢ ὅποια γίνεται μὲ εὐλακρίαν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἄκουη κανεὶς σφάσι εἰς αὐτὸ τὸ τέρας τῆς κακίας καὶ ἀπ' ἐκεῖ ποταμίσῃ νά ἐπιστεῖται πάλιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ὁ Θεὸς τὸν δέκεται καὶ τοῦ γίνεται προσῶς καὶ κούμει τὸ πᾶν. διὰ νά ἐπαναφέρει αὐτὸν εἰς τὴν προτέραν του κατέστασιν. Ἰδοὺ καὶ τὸ πλεον παράδοξον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἂν ἄκουη κάποιος δὲν ἐπιδείξῃ τελείαν μετάνοιαν, οὕτε αὐτὴν τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπ' ὀλίγον διαρκέουσιν ἀποστρέφεται ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἀμείβει πλουσίως. Τοῦτο δὲ γίνεται φανερόν καὶ ἐξ ὧν ὁ προφήτης Ἡσαΐας περὶ τῶν Ἰουδαίων οὕτως πως λέγει: "Δι' ἁμαρτίαν ὁρακὶ τὴν ἐλύπησεν αὐτὸν καὶ ἐπάταξε. **Β** αὐτὸν καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐλυπήθη καὶ ἀπορεύθη στυγνός καὶ ἱσάμην αὐτόν καὶ παρεκάλει αὐτόν" (Ἠσ. 57, 17-18).

Τοῦτο δύναιται νά τὸ πιστοποιήσῃ καὶ ὁ ἀσεβέστατος ἐκεῖνος βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἐπεδόθη πολὺ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἀθούμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς του. Ἐπειδὴ δὲ μόνον ἐπένθησε καὶ περιεβλήθη σάκκον μετανόας καὶ κατεδίδασκε τὰ παραπτώματά του, τόσον εἴλκυσε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὥστε τὸν ἀπέλαξε ἀπὸ ὅλα τὰ διηλοκαχθέντα σφάλματά του. Εἶπε λοιπὸν ὁ Θεός εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν: "Εὐφρασκε πως κατενόη Ἄχασθ' ἀπὸ προσώπου μου; Οὐκ ἐπάξα τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ὅτι ἐκλαυσεν ἀπὸ προσώπου μου" (Γ' Βασ. 20, 29).

Γ Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτῶν ὁ Μανασσῆς¹² καὶτοι ὑπερέβαλε πάντας εἰς ἀφροσύνην καὶ καταδυνάστευσιν καὶ τὴν λα-

11. Ὁ Ἀχασ (874-843 π.Χ.) ἦτο βασιλεὺς τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ, στυγνὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὴν κακίαν τῆς ἡλικίας, θυγάτηρ βασιλεὺς τῆς Τύρου.

12. Μανασσῆς (682-643 π.Χ.), βασιλεὺς τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ, υἱὸς τοῦ Ἰεζεκίου. Καὶ οὕτως ἀποστήριξε τὴν εἰδωλολατρείαν εἰς τὸ τέλος τοῦ, μετανοήσας ὅμως εὐχάρησε καὶ πάλιν τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ εἰς αὐτό.

τρεῖς τοῦ μακαρίου Νόμου κατήγγηρε καὶ τὰς πόλεις τοῦ ναοῦ ἔκλεισε καὶ συνετέλεσε ὥστε νὰ ἀνθῇ ἡ πλάνη τῶν εὐδύλων καὶ μολονῶν· ἐγένεν ἀσθενέστερος ἀπὸ πάντων τοῦς μεταγενεστέρους, ἐπειδὴ κατόπιν μετανόησε, συγκρατῶν καὶ αὐτὸς μεταφύ τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ὅμως ἀναλογιζόμενος τὸ μέγεθος τῶν ἀνομιῶν του καταλαμβάνετο ἀπὸ ἀπόγνωσης διὰ τὴν ἐπιπόδον καὶ μεταστροφὴν του εἰς τὸ ἀγαθόν, θὰ ἔκανεν ὅλο ὅσα μετὰ ταῦτα ἐπέτυχε διὰ τῆς μετανοίας. Τώρα, ὅμως μὲ τὸ νὰ ἴδῃ ὅτι τὸ μέγεθος τῶν ἀνομιῶν, ποῦ διεπράξε ἀλλὰ τὸ ἀπειρον πέλαγος τῆς θείας ἐπιτιμῆς, καὶ μὲ τὸ νὰ θραύσῃ τὰ δεσμά τοῦ δεσφύλου ἡγέρθη καὶ ἡγωνίσθη καὶ ἐβάδισε τὸν καλὸν δρόμον. Καὶ οὐ μόνον μὲ τὰ ὅσα συνῆλθον εἰς τὴν ζωὴν ὅλων αὐτῶν· Ὁ ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς λόγους τοῦ προφήτου διαλαύει ὁ Θεὸς τοὺς λαογράφους τῆς ἀπογνώσεως, λέγων, "Σήμερον δὲν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσθητε, μὴ σκληρόνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ" (Ψαλμ. 94, 9). Τὸ δὲ "σήμερον" εἶναι δυνατόν νὰ λέγεται καθ' ὅλον τὸν βίον, ἀκούη δὲν βέλῃς, καὶ εἰς οὐτὸ τὴ γῆρας· Διότι ἡ μετάνοια δὲν ματρᾷται μὲ ποσότητα χρόνου, ἀλλὰ μὲ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς. Διότι καὶ οἱ Νινευίται δὲν ἐκπεράσθησαν παλλὰς ἡμέρας διὰ νὰ ἐξαλείψουν τὴν ἀμαρτίαν των, ἀλλ' ἀρκετὸν ἦτο μικρὸν διάστημα τῆς ἡμέρας νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀμαρτίαν ἐκείνην. Καὶ ὁ Ἀποστόλος δὲν ἐκπεράσθη πολὺν χρόνον διὰ νὰ διανώσῃ τὴν ὁδὸν ποῦ φέρει εἰς τὸν παράδεισον, ἀλλ' ἤρκει τὸς ὅσος θὰ ἐκπεράζετο διὰ νὰ προφέρῃ κάποιος μίαν μόνον λέξιν. Εἰς τὴν μικρὴν στιγμὴν, ἀφοῦ συνεκινήθη διὰ τὰ ἀμαρτήματα τοῦ προτέρου βίου του, ἔλαθε πρὸ πάντων ἀποστόλων τὸ θραβεῖον τῆς εὐδοκίμασεως. Βλέπομεν δὲ καὶ τοὺς μάρτυρας, οὗς εἰς πολλοὺς χρόνους, ἀλλ' εἰς ὀλίγας ἡμέρας, πολλὰκις δὲ καὶ εἰς μίαν καὶ μόνην, νὰ στεφανώνουνται λαμπρῶς.

7. ⁹ Α' Ὅστε λοιπὸν πῶς χρειάζεται παντοῦ προθυμία καὶ πολλὴ διάθεσις. Καὶ ἐν οὗτοι ἐκταράσμεν τὴν συνείδησιν μας, ὥστε μὲ πολλὴν δραμτικότητα, μὲ ὅσην δηλαδὴ θέλει καὶ αἰταιεῖ ὁ Θεὸς καὶ τὴν προηγουμένην κακίαν νὰ μισήσῃ καὶ νὰ προτιμήσῃ τὴν σωστὴν ὁδόν, τότε ὁ χρόνος δὲν θὰ μὴς ζημιώσῃ καθόλου. Πολλοὶ λοιπὸν ἐνῷ ἦσαν τελευ-

18. "Ὅτι ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Ὁ στίχος οὗτος τοῦ 94 Ψαλμοῦ ἀναφέρεται εἰς δια ἐκεῖνα τὰ ἐκταράσμεν καὶ διαταράσσει τὴν συνείδησιν εἰς τὴν ἡμέραν, μετὰ τὴν ἐξομολογήσασθαι καὶ ἀνέστη, πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀρχὴς γινώσκουσα ἐκ τῶν γεγονότων τοῦ διὰ τὰ πικρὰ ἔλαται τῆς Μετῆς. (Ἐξέδοξ. 15, 17 καὶ 17, 7 Ἐκταράσμεν. Ἀριθμοὶ 20, 1-12 κ.λ.).

ταῖα, ἐξεπέρασαν εἰς ὁρετὴν τοὺς πρώτους. Διότι δὲν εἶναι θαρρὶ τὸ νὰ πέσῃ κανεὶς ἀλλὰ τὸ νὰ κείτῃ καὶ νὰ μὴ ἐγείρεται ὅταν πέσῃ, καὶ νὰ ἐπιθυμῇ τὸ κακὸν καὶ δεικνύῃ ὁ κνηρίαν καὶ διὰ τῶν λογισμῶν τῆς ἀπογνώσεως νὰ ἀπεκρύπτῃ τὴν ἀσθένειαν τῆς θελήσεώς του. Πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ προφήτης ἐν ἀπορίᾳ ἔλεγε· «Ἄλλ' ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει;» (Ἰερ. 8, 4). Β' Ἐὰν δὲ ἡγήσῃς ἀπὸ ἡμεῶς ἐξηγήσεις διὰ μερικὸς ἐξ αὐτῶν, οἱ ἀποστολὴ μετὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν των πόλιν ἡμάρτησαν, οὐ λέγω, ὅτι ὅλα αὐτὰ δι' αὐτοὺς ἐλέγχθησαν. Διότι, αὐτοὺς ὁ ὁποῖος ἔπεισε, προηγουμένως ἀνέκεν εἰς τοὺς ἱσχυμένους καὶ οὐ εἰς τοὺς πεσόντας. Διότι, πῶς θὰ ἡμποροῦσε νὰ πέσῃ αὐτοὺς ποῦ εἶναι πεσόντες; Θὰ εἰπωδὸν καὶ ἄλλα ἀκόμη, ἀλλὰ διὰ παραβολῶν καὶ ἄλλα διὰ σαφειτέρων γεγονότων καὶ λόγων. Τὸ πρόβατον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπεστρέφη ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐνενήκοντα ἐννέα προβάτων καὶ τὸ ὁποῖον ἐπανεφέρθη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ καλοῦ ποιμένος τίποτε ἄλλο δὲν μὴς φανερώνει, παρὰ τὴν πύσιν των πιστῶν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν των. Διότι καὶ αὐτὸ ἦτο πρόβατον οὐ καὶ ποῖας ἄλλας ποιμνίας, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν των λοιπῶν ἐνενήκοντα ἐννέα, καὶ τὸ ἔδοκεν προηγουμένως ὁ ποιὸς ποιμὴν καὶ δὲν ἐπλανήθη ἀπλῶς, ἀλλ' ἐκώθη εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς φάραγγας. Εἰ δηλαδὴ εἰς κάποιαν μακρὰν ὁδόν, ποῦ ὁ ποιὸς πολὺ ἀπὸ τὴν εὐθείαν. Τὸ ἔρωσε δὲ γὰρ νὰ περιπλανᾷται· Καθόλου· ἀλλὰ τὸ ἐπανέφερε οὐκ ἐκόντως τοὺς αἰῶνες, καὶ νὰ τὸ σὴρ καὶ νὰ τὸ κτυπήσῃ. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ ἄριστοι ἀπὸ τοὺς ἱατροὺς ἐπαναφέρουν μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὴν ὑγείαν ὅσους ἀρρώστους πόσκειν ἀπὸ μακροχρόνιον ἀσθένειαν, θεραπεύοντες αὐτοὺς οὐ μόνον συμφορῶν πρὸς τοὺς ἱατρικοὺς κανόνες, ἀλλ' ἐνίστη ἀκρίβως καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς χάριν των, εἴτι καὶ ὁ Θεὸς δὲν ὀδηγεῖ ἀποτόμως εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτοὺς ποῦ ἔχουν διαφθορὰ ἀλλὰ μὲ ἡμερον τρόπον καὶ θαυμαδόν, ὑποδασάζων αὐτοὺς εἰς κάθε περίπτωση, ὥστε νὰ μὴ μεγαλῶσῃ τὸ σῶμα καὶ γίνῃ μακροτέρα ἡ πλάνη. Δ' Ὅτι μόνον ἡ παραβολὴ αὐτὴ ὑπερνίκη τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνη τοῦ ὁσίου υἱοῦ. Πρῶτον καὶ αὐτοὺς δὲν ἦτο κανεὶς ξένος, ἀλλὰ υἱός, καὶ ἀδελφὸς ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος αἰρηρέτισεν τὸν πατέρα καὶ δὲν ἐξέκειλεν εἰς κάποιαν συνθησιν κακίαν, ἀλλὰ, ὡς θὰ ἔλεγε κάποιος, εἰς αὐτὸ τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν, διότι αὐτοὺς, ποῦ ἦτο πλούσιος καὶ ἐλεύθερος καὶ εὐγενὴς ἐγένεν ἀθλιώτερος καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δούλους καὶ πτωχοὺς καὶ ξένους. Πλὴν ὅμως πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἀρετὴν του κατὰστασιν καὶ ἀπέλαθε τὴν προτέραν δόξαν.

Ἐάν δὲ ἀπελιπόζετο ἀπὸ τῆς ζωῆς του καὶ ὑποκαμῶν ἀπὸ τὰ συμβάντα παρέμεινε ἐν τῷ ξένῳ, δὲν θὰ ἐπετύγχανε ἑκεῖνα ποὺ ἐπέτυχε. Ἀλλὰ λιμοκτονῶν, θὰ ὑφίστατο τὸν πρῶτον χειρότερον θάνατον. Ἐπειδὴ ὁμοῦ μετενόησε καὶ δὲν ἐφθάσεν εἰς ἀπόγνωσιν, Ε' μετὰ ἀπὸ τῶσιν ἐξαχρείωσιν, ἀποκαθίσταται εἰς τὴν προτέραν λαμπρότητα πάλιν καὶ ἐνδύεται τὴν ἰσχυριότητα τοῦ σπλάχνου καὶ ἀπολαμβάνει μεγαλύτερα ἀγαθὰ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του. ὁ αἰτίας δὲν ἔπασσε. Ἐοσιππὸς γὰρ ἔφη, λέγει, δουλεύς σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλαον καὶ οὐδέποτε μοι ἔδωκας ἔριπον.¹⁴ Α' ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὐδὲς ὁ καταφαγῶν σου τὸν θῖον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσκον τὸν στευτὸν» (Λουκ. 15, 29-30). Τόσων μεγάλῃ εἶναι ἡ δύναμις τῆς μετενοίας.

8. Ἐκόντος λοιπὸν τόσα πολλὰ παραδείγματα, ἃς μὴ μείνωμεν πλέον εἰς τὸ κακόν, μήτε νὰ ἀπελπιθοῦμεν διὰ τὴν συμφορὰν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ἃς εἴπωμεν Ἰσορροσοῦμαι πρὸς τὸν Πατέρα μου» (Λουκ. 15, 18) καὶ ἃς πλησιάσωμεν τὸν Θεόν. Διότι αὐτὸς οὐδέποτε μᾶς ἀποστρέφεται, ἀλλ' ἡμεῖς ἡμεῖς ἐκεῖνοι ποὺ ἀπομακρυνόμεθα ἀπ' αὐτόν. «Θεὸς γάρ, φησὶν, ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι καὶ οὗ Θεὸς πόρρωθεν» (Ἰερ. 23, 23). Μετὰ τὸν θῖον δὲ πάλιν προφύτην κατηγορῶν αὐτοῦς ἔλεγεν. «Οὐκ οἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν διωκῶσαν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἐμοῦ» (Ἰερ. 50, 3). Β' Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο εἶναι ἑκεῖνο ποὺ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, ἃς ἀρῶμεν ἀπὸ τὸ μέσον τὸν ἀσκληρὸν τοῦτον φραγμὸν καὶ τίποτε δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ πλησιάσωμεν τὸν Θεόν.

* Ἀκουσε ὅπως ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα πῶς τοῦτο ἔχει γίνεσθαι. Μεταξὺ τῶν Κορινθίων,¹⁵ κάποιος ἀνθρώπος ἐπίσημος διέπραξε τόσων μεγάλων ἀμαρτιῶν, ποὺ οὔτε μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν ἦτο γνωστὴ. Ἦτο δὲ χριστιανὸς καλὸς ὁ ἀνθρώπος οὗτος καὶ ἔξ ἐκεῖνων μάλιστα ποὺ ἔχουν πολλὴ αἰκεσίαν τὸν Χριστόν. Μερικοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι ἀνῆκε καὶ εἰς τὸν κλῆρον. Τί λοιπὸν; Τὸν ἀπέκασε μήπως ὁ Παῦλος ἐκ τῆς μερίδος τῶν σωζομένων; Κοθόλου! Ἀλλὰστε αὐτὸς εἶναι ἑκεῖνος ὁ ὁποῖος κατηγορεῖ τοὺς Κορινθίους τὰ μέγιστα, διότι δὲν τὸν ἀδύνασαν εἰς μετένοιον. Ἐπαυμένων δὲ νὰ δεῖξῃ εἰς ἡμᾶς ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀμάρτημα C ποὺ νὰ μὴ δύναται νὰ θεραπευθῇ, πάλιν ἔλεγε περὶ αὐτοῦ ποὺ ἡ πόρνη καὶ θαυρότερον καὶ ἀπὸ τοῦ εἰδωλολάτρου, «Παράδοτε τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς δαειδὸν τῆς σαρκός, ἵνα τὸ

14. Ἡ ἀπόθεσις αὐτῆ ἀναφέρεται εἰς τὸ Ε' κεφ. τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῦ ἀπ. Παύλου.

πνεῦμα σαθεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 5, 5). Ἀλλὰ ἔλεγε τοῦτο πρὸ τῆς μετενοίας. Ὅταν ὁμοῦ μετενόησεν, Ἰωάννης τῇ τοιαύτῃ ἡ ἐπιτομῇ, λέγει, ἡ ὑπὸ τῶν πλεόνων» (Β' Κορ. 2, 6) καὶ ἐπιστολὴν ἔγραψε διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ πάλιν καὶ νὰ δεχθῇ τὴν μετένοιον, διὰ νὰ μὴ ἐξοπατηθῇ ὑπὸ τοῦ σατανᾶ.

Ἀλλὰ καὶ ἐν ὁλόκληρῳ ἔθνος, τὸ ἔθνος τῶν Γαλιλαίων,¹⁶ τὸ ὁποῖον ἄφοι ἐπιστεύσαν καὶ ἐπετέλεσε θαύματα καὶ ὑπέμεινε πολλὰς δοκιμασίας, ἐξ αἰτίας τῆς πίστεώς του εἰς τὸν Χριστόν, ὅταν ἔπεσεν εἰς σφάλμα, τὸ ἀνάρθεσθαι καὶ πάλιν. Ὅτι ἔκαμε θαύματα τὸ ἐδήλωσε μὲ τὸ νὰ εἴπῃ. D «Ὁ σὺν ἐπισκοπηγῶν ὅμιν τὸ Πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν» (Γαλ. 3, 5). Ὅτι δὲ ἔπαθον πολλὰ ἀγανακτοῦμενοι ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τοῦτο τὸ ἔδειξε μὲ τὸ νὰ λέγῃ «Τοιαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἰ γε καὶ εἰκῆ» (Γαλ. 3, 4-5). Παρὰ αὐτὰ ὅμως, καὶ παρὰ τὴν μεγάλαν τὴν κρόσον, διέπρουν τέτοιαν ἀμαρτίαν, ἡ ὁποία ἐπὶ τῇ ἡμερᾷ νὰ τοὺς ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὸν Χριστόν. Διὰ τὴν ἀμαρτίαν αὐτὴν ὁ Παῦλος ἐκφράζει τὴν γνώμην του, λέγων «Ἰδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐάν περὶ τὴν μετένοιον, Χριστὸς οὐδὲν ὑμᾶς ὑπελῆσεν» (Γαλ. 5, 8). Καὶ πάλιν «Ὅτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξελέσθε» (Γαλ. 5, 4). Καὶ ὁμοῦ μετὰ τὸ τῶσων μεγάλων παρήρτησιν, τοὺς δέχεται καὶ λέγει «Τεκνία μου, οὗτε πάλιν ὀδύνη, ἅκρις οὐ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν» (Γαλ. 4, 19), δεκνύων ὅτι καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν κατερίστην αὐτὴν διαφθοράν, εἶναι δυνατόν πάλιν ὁ Χριστὸς ἐξ ἀρχῆς νὰ μορφωθῇ εἰς ἡμᾶς. Διότι δὲν θέλει «τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτηλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν» (Ἰερ. 33, 14).

9. II Α' Ἀε ἐπιστρέψαμεν λοιπὸν, φιλήτα, καὶ ἃς κράξωμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅτι, οὗτο μᾶς ἔλασσε καὶ μᾶς ἔφερεν εἰς ὑπαρξιν, διὰ νὰ συμμετάσχωμεν εἰς τὰ αὐτά.

15. Οἱ Γαλιλαῖοι ἦσαν καὶ τὴν πλὴν τῆς δοκιμασίας Εὐρώπης καὶ ὅλης τῆς Γαλιλαίας. Κατὰ τὰς ἀρχαίς τοῦ Γ' π.Χ. αἰῶνος μέρος αὐτῶν ἐπεκρίθησαν πολλὰς ἐπαύσεις ἀντικρίοντες τῆς Γαλιλαίας καὶ ἑλλήνων, ποδὲν τῶν τῶν κατωτέρω. Ἐκδοκῶντες ἐν τῇ ἑλλήνῳ τὸ 277 π.Χ. ἀντικρίοντες τὸν Γενετὰ διέστησαν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς τῆς Παρθίας. Ὁ βασιλεὺς τῆς Παρθίας «Αἰαίος» ἐκ τῆς 241-197 π.Χ. κατενόησε τοὺς Γαλιλαίους, οἵτινες τὴν αἰῶνα καὶ ἀντικρίοντες ἦσαν εἰς τὴν περὶ τὴν Ἀγρῶν περιοχήν, ἥτις ἐκλήθη Γαλιλαία. Πρὸς αὐτοὺς ἐκρίθη τὸ ἐκδοκῶν ὁ ἀπ. Παῦλος καὶ ἔγραψε τὴν ἐπὶ ἀνάμει τῶν περὶ τῆς ἐπιστολῆς. Τὸ ἀφῆλμα τῶν χριστιανῶν τῆς Γαλιλαίας συνίστατο εἰς τὸ ὅτι, μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦ ἀπ. Παύλου, ἐδέχθησαν τοὺς λαοὺς διδόντας λεγόμενος χριστιανούς, οἱ ὅποιοι ἐδίδωσαν ὅτι μετὰ τὴν ἰασην τοῦ Χριστοῦ δὲν κατήργησεν ἡ ἰαση τοῦ μουσικοῦ νόμου. Τότε ἡμεῖς ἀπετάμεν παραφράσιν τῆς πίστεως, ἵνα τὴν οὖσαν τοῦ νόμου ἀντικρίοντες μὴ τὴν ἰασην τοῦ Χριστοῦ ἡ χάρις, ὅτι τῆς σαφῆς.

νια αγαθά, διὰ τὴν μὲν προσφέρει τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ διὰ τὴν μὲν πρῶτη εἰς τὴν γέννησιν καὶ μὲν παροῦσιν εἰς τὸ πῦρ Διότι, τοῦτο δὲν ἔγινε δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τὸν διάβολον, ἐνῷ δι' ἡμᾶς ἔχει εὐτρεπισθῆ καὶ ἐτοιμασθῇ ἡ βασιλεία πρὸ πολλοῦ. Καὶ αὐτὰ τὰ δύο δεικνύουσιν ἔλαβε πρὸς αὐτούς, ποὺ ἦσαν εἰς τὰ δεξιὰ ἀδελφοί, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου (Ματθ. 25, 34). Καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ ἦσαν εἰς τὰ ἀριστερά, ἢ Ἐπορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατακριμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον· διὰ τὸν λόγον δι' ὅσους ἀλλὰ ἐπὶ διαβολῶν, καὶ ταῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ» (Ματθ. 25, 41). Ὅτι λοιπὸν δὲν ἔστιν δι' ἡμᾶς ἡ γέννησις, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον καὶ τοὺς ἀγγέλους του, ἐνῷ ἡ βασιλεία ἡτοιμασθῇ δι' ἡμᾶς πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. Μὴ λοιπὸν καταστήσωμεν ἀναζήτους τοὺς αὐτοὺς μας νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν νυμφῶνα. Διότι ἐννοεῖ εὐρισκόμεθα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ ἂν ἀκόμη διαπράξωμεν ἀπειρα ἀμαρτήματα εἶναι δυνατόν ἅλα νὰ τὰ ξεπλύνωμεν ἐν ὅσων ἐπαδεικνύμεν μετάνοιαν διὰ τὰ διαπραχθέντα ἀμαρτήματα. Ὅταν ὁμοῦ μεταφερθῶμεν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, οὐτε καὶ ἂν ἐπαδεικνύμεν θαυμάσιον μετάνοιαν, θὰ συντελεσθῇ αὕτη εἰς τίποτε. Ὁ ἀλλ' εἴτε τρίζομεν τοὺς ὀδόντας, εἴτε θρηνούμεν, εἴτε κλαυτοποικαλούμεν, οὐτε στανύνα ὕδατος θὰ διενεργῇ κανεὶς νὰ μᾶς στάξῃ μὲ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου του ἐνῷ θὰ φιλεγγυρεθῇ, ἀλλὰ θὰ ἀκούσωμεν ἐκεῖνα, ποὺ ἔκαυσε τότε καὶ ἐκεῖνος ὁ πλούσιος, ὅτι ἐσθλα μέγα μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν ἐστῆρκεται» (Λουκ. 16, 20).

Ἀς ἀπευθυνθῶμεν ἐδῶ, παρακαλῶ, καὶ ὡς γνωρίζομεν τὸν Δεσπότην μας καθὼς ἀρμόζει νὰ τὸν γνωρίζωμεν. Τότε μόνον πρέπει νὰ ἀποβάλωμεν τὴν ἐλπίδα τῆς μετανοίας δ' ἐν εὐρεθόμεν εἰς τὸν Θεόν. Διότι μόνον ἐκεῖ τοῦτο τὸ φάρμακον εἶναι ἀνίσχυρον καὶ ἀχρηστον. Ἐν ὅσων ὁμοῦ ἐμὲθ' ἐδῶ D καὶ ἂν ἀκομή εἰς αὐτὴν τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν τὸ χρησιμοποιοῦν κανεὶς, τοῦτο παρουσιάζει μενάλαν δραστηριότητα. Διὰ τοῦτα καὶ ὁ διάβολος θέτει εἰς ἐνέργειαν τὸ κάθε τι προκειμένον, νὰ ριζώσῃ μέσα μας τὸν λαγισμόν τῆς ἀπογνώσεως. Διότι γνωρίζει καλὰ, ὅτι ἐστὶν καὶ ἂν οὐκ ἔστιν μετάνοιαν, δὲν θὰ μᾶς λείπῃ ἡ ἀποσθῇ. Ὅπως δὲ ὁ προσερχόμενος τὸ πηγάριον τοῦ ψυχροῦ ὕδατος θὰ ἀμελεῖται δι' αὐτό, ἐστὶν καὶ ὁ ἀνθρώπος, ποὺ θὰ μετανόησιν διὰ τὸ κακὸν ποὺ ἐπραξεν καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐπαδείξῃ μετάνοιαν ἀνταρτίαν τῶν παραπτωμάτων του καὶ δι' αὐτὴν θὰ λάθῃ τὴν ἀνταρτίαν. Διότι τίποτε ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ πλέον μακρόν, δὲν θὰ παροδηγηθῇ ἀπὸ τὸν δικαίον κριτὴν. Ἐὰν λοιπὸν τὰ

ἀμαρτήματα ἐξετάζονται μετέωρον λεπτομέρειαν, ὥστε νὰ πικρῇται κανεὶς διὰ τοὺς λόγους καὶ διὰ τὰ ἐνθυμήματα, ἢ πολὺ περισσότερον θὰ ληρθῶν ὑπ' ὅσον τότε τὰ κατορθώματα, εἴτε μεγάλα, εἴτε μικρά εἶναι, αὐτὰ ὅσοι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἡμπορέωμεν νὰ ἀπανέλθωμεν εἰς ἐκεῖνην τὴν ἀκραιότητα. ἀλλ' ἐστὶν καὶ ἄλλοι νὰ ἀπομακρύνωμεν τὸν ἑαυτὸν οὐκ ἀπὸ τὴν παροῦσαν νόσον καὶ ἀσέλεγειαν οὐτε τὸ ὅλγον τοῦτο θὰ εἶναι ἀναγκασθῇ μόνον κόμει ἀρχὴν εἰς τὸ πρῶτον καὶ ἀνοίξῃ θυρὴν εἰς τοὺς ἀγῶνας, διότι ἐν ὅσων μέναις ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως ταύτης, εὐλόγως οὐδ' φαίνεται τοῦτο δύσκολον καὶ ἀκατόρθωτον. ¹² Α. Πρὶν κανεὶς δοκιμάσῃ καὶ καὶ ἂν ἀκόμη τὰ πρῶτα φαίνονται πολὺ ἐλαφρὰ καὶ ὑποφερτὰ, παρὰ ταῦτα συνήθως δεικνύουσιν ὅτι, εἶναι πολὺ δύσκολα. Ὅταν ὁμοῦ ἐμπειρικῶς θὰ ἀσκοληθῶμεν μετὰ αὐτὰ καὶ ἐπακρῆσθωμεν νὰ τὰ κάμωμεν, τὸ μενάλωτον μέρος τῆς ἀντοχῆς μας ἐξαφανίζεται καὶ ἀφοῦ μᾶς καταλάβῃ τὸ θάρρος ἀντὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς ἀπογνώσεως, τότε αὐτὸ ἐλαττωμένη τὸν φόβον αὐξάνει τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς καὶ κάμνει τὸς ἀγῶνας ἐλαττωσάμενος καὶ ἁπλοῦς.

Διὰ τοῦτο ὁ πονηρὸς ἀπεμακρύνει τὸν Ἰουδαῖον ἀπὸ τὸν παρόντα κόσμον, διὰ νὰ μὴ ἀπανέλθῃ ἐκεῖ ἀπ' ὅπου καὶ ἔξελξε κάμνοντας διὰ τῆς μετανόας τὴν κατὰλληλον ἀρχὴν. Ἐνῷ δὲ, μολοντοὶ εἶναι παρὰ τὸν ἄλλον, οὐτε ἐκεῖνο τὸ παράπτωμα τῆς προσδοκίας θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι μενάλωτον τῆς βοηθείας ποὺ μᾶς παρέχει ἡ μετάνοια. Δι' αὐτὸν οὐκ ἀποκαλῶ καὶ οὐκ ἔκτεθει, ἀφοῦ ἐκδιώχῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν σου κάθε σατανικὴν γνώσιν, νὰ εἴθῃς εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην. Ἐὰν δὲ σὲ διέτασσον διὰ μᾶς νὰ ἀνέλθῃς εἰς ἐκεῖνην πάλιν τὴν κορυφὴν, εὐλόγως θὰ ἐδυσκολεύῃς, διότι τὸ πρῶτον εἶναι πολὺ δύσκολον. Ἐὰν ὁμοῦ τώρα τὸν μόνον σοὺ ζῆτῶ, ὅσον νὰ μὴ προσδέσῃς εἰς τὰ παρόντα κακὰ καὶ ἄλλα, ἀλλὰ ὅπου ἐγγερότης ἀπ' αὐτὰ νὰ στραφῇς πρὸς τὴν ἀντίθετον κατευθύνειν διὰ τὴν δισταζέας καὶ ἀποσπῶμεν καὶ πρὸς τὰ κάτω σύρῃς τὸν ἑαυτὸν σου, Δὲν εἶ-

12. Τὸ πρόβλημα τοῦ Ἰουδαίου παραμένει δύσκολον εἰς τὴν κατανόησιν αὐτῶν καὶ ὅσον ἀπορρῶ ὁμοῦ εἶ, τὸ θέμα τῆς ἀποκαλῆς αὐτοῦ ὁ Ἰουδαῖος οὐκ εἶναι λίαν ἐκπεπονημένην ἀπαιτήσιν. Ὁ Ἰουδαῖος διαπραξέει τὴν ἐκτελεστικὴν ἀπορρῶν ἀμαρτήματα. Ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ νὰ πῶθαι ἀποκαλῆς καὶ, ὅσοι, ἀλλοῦται ἐκτὸς τῆς Πέτρας καὶ ἐκτὸς μετακινούμενος ἀντιπῶν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ Ἰουδαῖος ὁμοῦ μετανόησιν καὶ ἀνεναντιώσῃς ὅτι ἐπαρθεῖται εἰς τὴν ἀποκαλῆς καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν ἀμαρτήματα. Τότε, διὰ τὴν ἐκτελεστικὴν ἀποκαλῆς, δὲν ἐπαρθεῖται τὴν ἀντοχὴν τῆς μετανόας, ἀλλὰ ἐκτελεστικὴς καὶ ἀποκαλῆς ἀποκαλῆς. Ματθ. 27, 5. Ἡ μετάνοια σου δὲν εἶναι ὡς ἀποκαλῆς καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν ἀποκαλῆς καὶ τὴν ἀνεναντιώσῃς, ἀλλὰ τὴν ἀποκαλῆς καὶ τὴν ἀποκαλῆς αὐτῶν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ

δες μὴπως ἔδωκε ἐκεῖνός τις ἀπέθανε εἰς ἀπολαύσεις καὶ μέγαν καὶ διασκεδάσεις καὶ εἰς τὴν λουτὴν χλευστῆ τοῦ θίου Γ. Ποῦ εἶναι, τώρα ἐκεῖναι ποὺ μὲ πολλὴν ἔπαυση καὶ πολλοὺς ἀκολούθους περιεπάτουν σκαμῶς εἰς τὴν ἀγορὰν. Οἱ ἐνδεθυμένοι τὰ μεταξὺ καὶ εὐαδίζοντες ἀπὸ ὁρμήματα καὶ ἔκταντες πολλοὺς ἀνταρκαθήμενους εἰς τὴν τράπεζαν τῶν καὶ προσήλων συνειπῆ εἰς τὰς θεατρικὰς σκηνάς. Ποῦ εἶναι τώρα ἡ φαντασία ὁλων ἐκείνων, Ἐξή φανίσθη ἡ πολυτέλεια τῶν δειπνῶν τὸ πλῆθος τῶν μουσικῶν, ἡ ἀκλουσία τῶν κολάκων, ὁ πολὺς γέλως ἡ ἀνεσις τῆς ψυχῆς ἡ διάχυσις τοῦ νοῦ, ὁ θηλι τρεπῆς βίος, ὁ καυνομένης καὶ ὑπερβολαῆς. Ποῦ ἐπέταξαν τώρα ὅλα ἐκεῖνα. Τὶ ἀπέμεινε τὸ σῶμα ποῦ ἀπελάμβανε τόσων περιποίησιν καὶ καθάρσιν. Πήγαινε πρὸς τὴν σορὸν καὶ κατ'αἶθε τὴν κόμην τὴν στάκτην τοῦς σκαλημάς. Δ. παρατήρησε τὸ ἀκασίαν τοῦ πυροῦ καὶ στέναξε πικρῶς. Καὶ εἶπε ἡ ζήτεια νὰ ἐτελεσκονεν ὅως τὴν τέφραν. Τώρα ἔμεινεν ὁπὸ τὸν τάφρον καὶ τοὺς σκαλημάς τοῦτους μετ'αφ' ἑαυτοῦ τὸν λογιζομέν σου εἰς τὸν αἰώνιον ἐκτίγον σκαλημάς εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον εἰς τὸν τρογυλὸν τῶν δδόντων εἰς τὸ σκότος τὸ ἑξώτερον, εἰς τὴν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Λαζάρου καὶ τοὺς πλοῖσι, ὁ ὅποιος ἐνῶ ἦτο κάτοχος τόσων χρημάτων καὶ ἐφόρει ἐνδύματα ἐκ πορφύρας, ἔκει οὐτε σταγόνα ὕδατος εἶχε εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ τοῦτο καθ' ἣν στήν νύκτ' ἐβρίσκειτο εἰς τὸσων ἀνάγκην.

Καθόλοι καλύτερα δὲν εἶναι, ἀπὸ ὧν, τὰ πράγματα τοῦ παρόντος θίου. Ε. Διότι, ὅπως ὅσοι ἐργάζονται εἰς τὰ μεταλλεῖα ἢ ἐκτίουν κάποιαν χειρουργεῖαν ἀπὸ αὐτῆς ποινῆς ἦσαν ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ἐκεῖνους κάποιος καὶ τὴν μικροσκόπην ζωὴν ἀποκαταστήθουν καὶ ἴδουν εἰς ὄνειρον δι' εὐρίσκοντες εἰς τρυφὰς καὶ πολλὰ ἀγαθὰ, ἀπὸ τῆς πνήσειν καμῶν ἀπολύως χάριν δὲν γνωρίζουν καθ' ὅσον ἄνερα, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ὁ πλοῦτος ἀπὸ ὅσων εἰς εἰς δεινὸν ἐπλοπύσεν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Ἡ μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ παρόντος κόσμου ἐκολούθη μὲ τὴν πικρὰν ἐκείνην κάλασιν Σκέψαι τὰ αἰετὰ καὶ ἀφαι ἀντιπαρησάλληρε τὸ πῦρ ἐκεῖνο πρὸς ὅτι τὸ πῦρ πο. σὲ κοτέχει ἡμεῖς λογῶς τῆς φλογώσεως τῶν ἐπιθυμιῶν ἀπάλλαξε τὸν ἑαυτὸν σὺ ἐπὶ τὴν κόμην Διότι ὅποιος ἀποσέβη καμῶν τὴν εἰς κόμινον δὲν θὰ δοκιμάσῃ οὐτε τὴν αἰώνιον. Ἐάν τις δὲν νικήσῃ τὴν παρούσαν ὁρμητικώτερον θὰ τὸν δεχθῇ ὅτε ἐκείνη δταν ἀπέλθῃ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον.

Πόσον χρόνον θέλεις νὰ παρατῇς πρὸς χάριν σου ἡ ἀπάλας τοῦ παρόντος θίου. Νομίζω, ὅτι δὲν σοὶ ὑπολεί-

πονται περισσότερα ἀπὸ πενήκοντα ἔτη, ὥς ὅσον φθάσῃ εἰς θαύτατον γῆρας ἂν καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι φανερόν εἰς ἡμᾶς Διότι, ὅσοι δὲν εἶναι σίνουροι διὰ τὴν ζωὴν τῶν ὡς τὴν ἐσπέραν ποὺ ἔρχεται, πῶς θὰ διασχιζόντο τοῦτο διὰ τόσα ἔτη. Β. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο ἀδελφον, ἀλλὰ καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν πραγμάτων Διότι, ἐνῶ πολλοὺς ἡ ζωὴ ὤηκρησε πολλὰ ἔτη, δὲν διαήκουν καὶ α. ἀπολαύσεις τὸ σὸν, ἀλλὰ ὅλα μοῦ ἀπεμακρύνθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἀς ὑποθέσωμεν ὅμως ἂν θέλῃς ὅτι θὰ ζήσῃς τόσα πολλὰ ἔτη καὶ δὲν θὰ σοὶ συμβῇ καμμία μεταβολή. Τὶ εἶναι αὐτὸ ἔμπρὸς εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας καὶ τὰς ἀκατοννομήτους καὶ ἀφωρήτους ἐκεῖνας τιμαρίας. Διότι ἐδῶ καὶ τὰ λυπηρὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔχουν τέλος καὶ τοῦτο πολὺ σύντομον. Ἐκεῖ ὅμως συνεχίζονται εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμφοτέρω καὶ κατὰ ποιότητα τόσον διαφέρουν ἀπὸ τὰ ἐδῶ, ὅσον οὐτε εἶναι δυνατόν νὰ τὸ εἴπῃ κανεὶς.

10. C. Μὴ λουτὴν ἐπειδὴ ἤκουσες διὰ πῦρ νομίζεις ὅτι ἐκεῖνο το πῦρ ὁμοιάζει μὲ τὸ ἐδῶ. Διότι τοῦτο κατακαίει καὶ ἀφανίζει ὅτι ἐγγίζει. Ἐκεῖνο ὅμως ὅσους καταλῇ μὰ φορὰ τοῦ καὶ συνεκῶς καὶ ποτε δὲν καίει. Δι' αὐτὸ καὶ ἀσβεστον ἀνωμάσθη. Πρέπει ἢ καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ νὰ εἶνουν ἀσβεστοί, διὰ διὰ τὴν πύρρυν ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχουν σι νεκρὰς ἐνδύσεις τῆς γμωρίας ἐκεῖνης. Τοῦτο δὲ πόσον φοβερόν εἶναι, ποτε δὲν θὰ ἴδωντο λόγος νὰ τὸ παραστήσῃ. Ἀπὸ τὴν πείραν ὅμως τῶν μικρῶν εἶναι δυνατόν νὰ λάθωμεν κάποιαν ἰδέαν καὶ διὰ τὰ μεγάλα ἐκεῖνα. D. Ἐάν ποτε εὐρεθῇ εἰς λοιτὸν ὑπερβησμένον τότε σκέψαι τὸ πῦρ τῆς γέννης καὶ πάλιν εἰς τὴν καὶ ἐλημέθης τὸ σπῆλόν ἡμετέρον μετ'αφ' ἑαυτοῦ τοῦ λογιζομένου σου εἰς ἐκείνην τὴν φλόγα καὶ τότε θὰ ἡμπορέσῃς νὰ διακρίνης καλῶς. Ἐάν δὲ τὸ λοιτὸν καὶ ὁ μὲν μετὰ τὸσων μὲ, στενοχωροῦν καὶ θορῇ δοῦν δταν ριφθῶμεν εἰς τὴν ποταμὸν ἐκείνῃ τοι πυρός ὃν διεκωμῶμεν ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ βλαπτοῦς εἰς ποῖαν κατάστασιν θὰ εἰμεθα τότε. Θὰ τρέχωμεν ασφαλῶς τὴν ὁδὸν ἀπὸ τοὺς ἀφωρήτους πονηρὰς, ἐνῶ δὲν θὰ ὑπάρκῃ κανεὶς διὰ νὰ μᾶς σι ντρέξῃ ἀλλὰ θὰ ἡρηνώμεν πάλι ὅταν ἰσχυροτέρα φλόξ θὰ μᾶς ἐννίξῃ, κανέναν δὲ δὲν θὰ ἴδῃ καὶ εἰς τὴν ἐκείνων σὺ θὰ καλῶνται, καὶ καὶ τὴν μεγάλην τρομῶν. I. νὰ εἴπῃ κανεὶς καὶ διὰ τὸν τρογυλὸν τοῦ πλοῦ καὶ τὸ σκότος εἰς τὰς ψυχὰς μας. Διότι ὅπως τὸ πῦρ ἐκείνο δὲν εἶναι κατὰ πρεπτόν, ἐπὶ δὲν εἶναι καὶ πρὸς σίμην διότι τὸ εἶδός ἡν ἦτο σκότος. Τὸν θορῶ δὲν λοιπὸν πο. θὰ ἡμῶς φθῇ ἡ ἐντὸς μας αὐτὴ καὶ τὸν τρογυλὸν καὶ τὴν κἀλύψιν καὶ τὴν μεγάλην ἐκπλητὴν μὲν ἐκεῖνος ὁ κἀπὸς,

είναι ικανός να μάς τα φανερώσει. ¹⁴ Α Διότι είναι πολλά και ποικίλα τα βασανιστήρια εκεί και ν.φ.δες" κολάσεων από παντού θα καταδύνουν επάνω εἰς τὴν ψυχὴν. Ἐάν κανείς ἤθελεν ἐρωτᾶσαι καὶ πῶς θὰ ἡμπαρέσει νὰ ἀνδρῇ εἰς τόσον πλῆθος τιμωριῶν καὶ νὰ παραμείνῃ τιμωρουμένη ἡ σάρξ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας. Αὐτὸς δὲ ἐξετάσῃ τὰ ἐνταῦθα λαμβάνοντα κύραν, πῶς διηλασῇ πολλοὶ πολλὰς ἀντεστάσεις καὶ ἀνθεῖαν εἰς μακρὰν καὶ βαρεῖαν νόσον. Ἐάν δὲ συνθεῇ ἄλλοι νὰ ἀποθάνουν συνῆθη ὅτι διότι ἐξηκολύθη ἡ ψυχὴ των ἀλλὰ τὸ σῶμα των, εἰς σημεῖον ὥστε θὰν ἐκεῖνα δὲν ὑπεκρίνει, δὲν ἤθελε παύσῃ νὰ τυραννῇται ἡ ψυχὴ. Β "Ὅταν λοιπὸν τὸ παραλόγιον ὀρθώσῃ καὶ ἀσφάλυντον, τίποτε δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐπ' ἀπειρον ἐπέκτασιν τῆς κολάσεως. Διότι ἐδῶ δὲν εἶναι δι.νατὸν νὰ συνι.πάρξουν καὶ τὰ δύο, δηλαδὴ ἡ σφοδρότης τῶν κολάσεων καὶ ἡ διάρκεια, ἀλλὰ τὸ ἔν. ἀνατρέπει τὸ ἄλλον ἐπειδὴ ἡ φύσις τοῦ σώματός· μας εἶναι φθαρτὴ, δὲν συγκρατεῖ τὴν συνύπαρξιν αὐτῶν. Ὅταν δι.μας συντελεσθῇ ἡ ἀσφαρσία καὶ ἡ διαμείωσις αὐτῇ θὰ λήξῃ τότε μὲ μεγαλὴν ἐξουσίαν θὰ μᾶς κατέκουν ἐπ' ἀπειρον ἀμφοτέρω τὰ δεινὰ. "Ἄς μὴ λοιπὸν διατεθῶμεν ἔτσι πῶρα μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ μέγεθος τῶν βασανιστηρίων κατασφραῖ τὴν ψυχὴν μας. Γ Διότι, οὔτε τὸ σῶμα θὰ ἡμπορέσῃ νὰ πᾶσῃ τοῦτο κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἀλλὰ θὰ μείνῃ τιμωρούμενον μαζί μὲ τὴν ψυχὴν καὶ δὲν θὰ ὑ.πάρξῃ πλέον κανένα ἄλλο τέλος. Πόσῃν τρυφῇ καὶ πόσον χρόνον θέλεις λοιπὸν νὰ ἀντιτάξῃς εἰς τὴν τσαύτην κολάσιν καὶ τιμωρίαν, θέλεις χρόνον ἐκατὸν ἔτων ἢ καὶ τὸν ἀπλόσιον. Καὶ πόσος εἶναι ὁ χρόνος αὐτὸς ἡμῶς εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας. Διότι εἰς εἶναι θ.νεῖρον μᾶς ἡμέρας εἰς ὅλον τὸν θ.γον τοῦτον, τοῦτο ἔν. συγκρίσει εἶναι καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῶν πραγμάτων τοῦ παρόντος θ.ια πρὸς τὴν κατάστασιν των μελλόντων. Ὑπάρχει ὁρὰ γὰρ κανεὶς ποῦ θὰ προτιμῶσε νὰ κολάζεται αἰώνως διὰ νὰ ἴδῃ ἔν. καλὸν θ.νεῖρον. Δ Ὅσοις λοιπὸν εἶναι τόσον ἀνόητος, ὥστε νὰ προτιμᾷ μίαν τέτοιαν ἀνταλλαγὴν. Δὲν καταγορεύ. ἀκομὴ τὴν τρυφὴν, οὔτε ἀποκαλύπτει πῶρα τὴν ἐνυπάρχουσαν εἰς αὐτὴν πικρίαν. Δὲν εἶναι ὁ παρὼν καιρὸς ἀρμόδιος διὰ τέτοια λόγια. ἀλλ. ὅταν ἡμπαρέσει νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπ. αὐτὴν, τότε. Διότι πῶρα, ἐπειδὴ διακατέκρεα, ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό, θὰ νομίσει, ὅτι φ.λι.α.ρ.ῶ. ἔάν ἤθελεν ἀποκαλέσει τὴν ἡδον.

17. Ο ! Πι.πὴρ παραμυθί.ε. ἐδῶ τὰς διαφ.σεις κολάσεως, ποὺ π.λ.τ.ε. καὶ τὰς κολαζ.μένους, μὲ τὰς ν.φ.δες τῆς χ.όνος, ὅπως τὰς εἰ.ά.κα.ρ.αι νὰ κατέρχονται ἀπὸ τὸ π.ν.ν. ἔν. π.α.ρ.θ. χ.ον.α.τ.α.σ.α.ν.

νὴν πικρίαν. "Ὅταν δι.μας μὲ τὴν κόρη τοῦ Θεοῦ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ νόσημά σου, τότε θὰ γνωρίσῃς καλῶς καὶ τὸ πῶσον ἐπαθλῶδες εἶναι. Διὰ τοῦτο, φυλάσσοντες τὰ λόγια αὐτὰ δι' ἄλλους καιροὺς, τοῦτο θὰ εἴπωμεν πῶρα. "Ἔστιν ὅτι ἡ τρυφή εἶναι τρυφή καὶ ἡ ἡδονὴ ἡδονή. Ε καὶ εἰς τίποτε τὸ λυπηρὸν καὶ ἀπονείδιστον δὲν ἔκουν ἡ δι.μας θὰ εἴπωμεν ἔν.α.π. τῆς μελλούσης κολάσεως. Τί θὰ πρῶξωμεν τότε, ἀπαλαύσαντες μὲν ἐνταῦθα ὡς ἐν σ.α.ρ. καὶ ἐκδόν. τὴν ἡδονήν, ὑπιστάμενοι δὲ ἐκεῖ ἐμπράκτως τὴν αἰωνίαν θάσανον ὡς ποι.νὴν ἐνῶ μᾶς ἦτο δι.νατὸν ἔν.ας μακροῦ χρόνου νὰ ἀποφύ.γα.μ.εν τὰ λεγόμενα στρεβλωτήρια¹⁸ καὶ ἀπολαύσωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ. Διότι καὶ τοῦτο εἶναι ἔργον τῆς φ.λ.α.ν.θ.ρω.π.ίας τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ μὴ θ.α.ρ.κοῦν ἐπὶ μακρὸν αἱ ἀν.ψ.ν.ες, ἀλλ. ἀρ.οῦ ἀγωνισθῶμεν συντόμως καὶ ἀκαριαίως καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ (διότι τοῦτα εἶναι ἡ παρούσα ζωὴ ἐν σ.α.ρ.ε. πρὸς τὴν μελλούσαν), νὰ σ.ο.φ.α.ν.α.θ.ῶ.μ.εν εἰς τοὺς ἀπ.ε.ρ.ά.ν.τ.ους αἰῶνας.

Δὲν θὰ εἶναι δὲ τυχαία καὶ ἡ λύπη των κολαζ.μένων τότε. Α ὅταν ἀντιληφθῶν ὅτι ἐνῶ ἔν.ας ὀλίγων ἡμερῶν ἐνταῦθα ἡδυναντα νὰ κατορθώσουν τὸ πᾶν δείξαντες ἀρέ.λ.ει.αν, παρέδωσαν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὴν πύμνιν τιμωρίαν. Διὰ νὰ μὴ πάθωμεν τοῦτο, εἰς ἐγερθόμεν. ἔ.ω.ς καιρὸς εὐπρό.σ.ε.κ.τ.ος εἰ.ας ἡμέρα σ.ο.π.η.ρ.ίας, ὅσον χρόνον εἶναι ἀκόμῃ με.γ.ά.λ.η ἡ ἰσχύς τῆς μετανοίας. Καὶ ὅ.α. μ.όν.ον τὰ ἀναφερθέντα κακὰ θὰ μᾶς ὑποφασθῶν, εἰ.άν δ.εἴ.ξ.ω.μ.εν ρα.θ.ῶ.μ.αν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ κειρότερα ἀπὸ αὐτά. Αὐτὰ λοιπὸν εἰς τὴν γέν.ν.αν καὶ ἀκόμῃ πικρότερα τοῦτων. Η ἀπώλεια δὲ τῶν ἀπο.κ.ε.ρ.μέν.ων ἀγ.α.θ.ῶ.ν τόσῃν ο.δ.ον.η.ν πρὸ.ξ.ε.ν.εῖ, τόσῃν β.λ.ῆ.π.ν. καὶ στεναχωρίαν, ὥστε καὶ ἂν δ.α.μ.η. κα.ρ.μ.α. π.ι.ω.ρ.α. δ.εν πε.ρ.ι.μ.ε.ν.ε. το.α.ς ἐν.τ.α.ῦ.θα ἀμ.α.ρ.ι.ά.ν.ον.τ.ας. Β αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀπο.τ.ε.κ.α. εἶναι ἀρ.κ.ε.τ.ή νὰ δ.α.γ.ά.σ.ῃ πικρότερον κα. ἀπὸ αὐ.τὰ τὰ θ.α.σ.α.ν.α.τ.ή.ρ.ια τῆς γέν.ν.ης καὶ νὰ συν.τ.α.ρ.ά.ξ.ῃ τὰς ψυ.χ.ὰς μας.

Η Σκέψου τὴν κατάστασιν ἐκείνης τῆς ζωῆς ὅσον θε.θ.α.ως εἶναι ἀ.ν.α.τ.ο.ν. τοῦτο, διότι οὐδεὶς λόγος εἶναι ἀρ.κ.ε.τ.ὸς διὰ νὰ ἐσ.ο.φ.ά.σ.ῃ τὴν ἔ.ξ.ε.αν τῆς. Ἐξ. ὅ.α.ν ἡ.μ.ας ἀ.κ.ο.ῦ.α.μ.εν ὡς δι' αἰνίνματος δ.ε. λ.ά.θ.ω.μ.εν πε.ρὶ οὗτῃς ἀμ.υ.δ.ρ.ά.ν. τ.ι.να ἰ.δ.ε.α.ν. Ἐ.π.ε.δ.ῶ.ρ.α, λ.έ.ν.ε.ι, ὅ.δ.ι.ν.ε. κα. λύ.π.η. καὶ σ.τ.ε.ν.α.γ.ο.ῦ.ς. Η.σ.α.φ.ας 35. 10, Καὶ τὶ μακροτέρων ἀπ' αὐτὴν τὴν ζωὴν θὰ ἡμ.α.ρ.οῦ.σ.ε. νὰ ὑ.π.ά.ρ.ξ.ῃ. Δὲν εἶναι δ.ν.α.τ.ὸν νὰ φο.β.ῶ.μ.ε.ν κα.εἰς ἐ.κ.εἰ π.ι.ω.α.ζ.ε.α.ν καὶ ἀ.σ.θ.ε.ν.ε.α.ν ἢ νὰ ἴ.δ.ῃ θ.ά.π.τ.α.ν.τ.α καὶ β.λ.α.

18. Τὰ στρεβλωτήρια ἴσον εἶδος βασανιστηρίων ὀργάνων. διὰ τὸν ὅποιον ἐκκατεῖον τοὺς βασανιζομένους.

πρόμενοι άνθρωποι οὐτε ἐρεθίζοντα καὶ ἐρεθιζόμενον οὐτε ἀγριζόμενον οὐτε φθονοῦντα, οὔτε φλεγόμενον ἀπὸ ἀποπνεύματος τῶν ἀπαραιτήτων τῆς παρουσίας ζωῆς, οὔτε κανένα ποι νὰ κάπτεται διὰ τὴν ἀποτυχίαν ἀρχῆς καὶ β' δυναστείας. Διότι ἄλλο ἢ παρακὴ τῶν ἐντὸς μας παθῶν οὐκ ἔσται καὶ κά- νεται, καὶ τὰ πάντα θὰ εἶναι εἰς ὁμιόμορφον εὐαγγελίου καὶ εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς ἡμέρα καὶ γαλήνια, ὅλα ἡμέρα καὶ λαμπρότης καὶ φῶς, καὶ ὅσα αὐτὴ τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀλλ' ἄλλα, τῶσαν λαμπρότερον ἀπὸ αὐτὴν ὅσον φωδιώτερον εἶναι πὺρ τοῦ ἡλίου ἀπὸ ἐκείνου τοῦ λυχνίου. Καὶ δὲν κρυπτε- ται ἐκεῖ οὔτε ἀπὸ τῆς νύκτος οὔτε ἀπὸ μεγάλης συγκέντρω- σιν νεφρῶν δὲν καίει καὶ δὲν φλέγει τὰ σῶματα. Οὔτε νύξ, οὔτε ἐσπέρα, οὔτε πῦρ, οὔτε θερμότης, οὔτε κρύμα ἑλλην καρκινῆ μεταβολῇ θὰ ὑπάρξῃ ἐκεῖ. ἀλλὰ μία ἐντελής ἑλλην κατὰστασις τῶν ὅποιον θὰ γνωρίζουν μόνον δοσι κριθοῦν. Ὅσοι δὲ αὐτῇ. Ἐκεῖ δὲν ἵπταται γῆρας καὶ τὰ δυσάρεστα τοῦ γῆρατος, ὁ ἄλλο ὅλα ὅσα σχετίζονται, μὲ τὴν φθαρτὴν ἐκφανίζονται, ἐπειδὴ παντοῦ ἐπικρατεῖ ἡ ἀφθαρτὴς δόξα. Τὸ μεγαλύτερον θῶκος ὅλων τούτων εἶναι ὅτι ἐὰν ἡπολαύ- δοντες καὶ τὴν συνεκτὴν συναναεστέρησιν μὲ τὸν Χριστὸν τοὺς ἀγγέλους ἀρχαγγέλους καὶ τὰς διὰ τὸν δυνάμεις.

Δὲς τώρα τὸν οὐρανὸν καὶ πέρα μὲ τὸν λογισμὸν σου τὰ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναλογισοὶ τὸν μετασχηματισμὸν ὁ- λοκληρῶς τῆς δημιουργίας. Διότι δὲν θὰ παραμείνῃ αἰωνί- κη, ἡ εἰς ἄλλα θὰ γινῇ πολὺ ὑπεραιότερα καὶ φωδιώτερα. Τί λέγεις; ὅχι εἶπα, ἡ διαφορά μεταξὺ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ ἀποσπλάνδοντος χρόνου, τὸσον καλῆτερος θὰ εἶναι ἐκεῖ- νος ὁ κόσμος ἀπὸ τὸν παρόντα καθὼς λέγει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος: «Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς» (Ρωμ. 8, 21). Ἐ. Τώρα θῶμε ἐπειδὴ συμμετέχει εἰς τὴν φθορὰν, πάσχει πολλὰς μεταβολὰς, ὅσοι εἶναι φυσικὴν νὰ ἀδυνατοῖν νὰ ταῖτα σῶματα. Τότε θῶμε ἀφοῦ αὐτοὺς πάντα ταῦτα θὰ μᾶς παροῖσι ἀσπίς ἀφθαρτῶν μεγαλοπρέπειαν. Ἐπειδὴ ὁμοιωθῇ πρόκειται νὰ δεχθῇ ὁ φθαρτὸν σῶμα αὐτὸν θὰ ἀλλοθῇ ὡς ὁ καλύτερον. Πο- θυνὸ δὲν θὰ ὑπάρξῃ τότε ἐπανόστασις καὶ θαλάσχη. Διότι ἡ ἀμόνησις πρὸς τὴν ἐπακρατῆ μεταξὺ τῶν ἁγίων θὰ εἶναι μεν- ἄλη, 16 Α. Διότι ὅλα θὰ ἔχουν τὴν αἰωνίαν γνωμὴν μεταξὺ τῶν διὰ τὰς Δε. πᾶσαι περιπτώσεις νὰ φοβῆται κανεὶς ἐκεῖ- τὸν διάβολον καὶ ἐπιθυμίας δοκίμων γεθῆνης ἀπειλῆς θάνατον τὸν παρόντα καὶ τὸν ταύτου χειρότερον ἐκείνον τὸν σπῆντον, ἀλλὰ καθὼς παροῖσιν φῶκος θὰ ἡσυχῇ. Καὶ βῆκε, ἀκριβὲς ὁ καιρὸς ὁ βασιλεὺς ποι προσφουμένον ἀναμ-

φεται μὲ ταπεινότητα καὶ τελεῖ κάτω ἀπὸ φῶσον καὶ ἀπειλὰς, ὥστε νὰ μὴ φανῇ λογὴ τῆς ἀνέσεως ἀνάθεος τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ὅταν πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα. περὶ διὰ μᾶς ὅλα ἐκεῖνα τὰ ταπεινὰ ἐνδυματα καὶ αἰφνης φορῶν τὴν ἀλευργίαν καὶ τὸ διάδημα καὶ ἔχων πλήθος δο- ρυφόρων. Β. καθῆται μὲ πολλὰν παρηγορίαν, ὁποῦ ἀπέρρι- ψεν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ τὰ ταπεινὰ καὶ κατηγῆ καὶ οὐκ ἐκεῖ- νων ἀνέλαθεν ἄλλα, τὸ ἴδιον θὰ συμβῇ τότε καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἄγγους.

Ὅτι δὲ δὲν ἀποτελοῦν κομπασμὸν οἱ λόγοι αὐτοί, διὰ νὰ τὸ διαπιστωσῶμεν, ἂς μεταβῶμεν διὰ τοῦ λόγου εἰς τὸ ὅρος ὅπου μεταμορφώθη ὁ Χριστὸς, ὡς τὸν ἴδωμεν νὰ λαμπρῇ καθὼς ἐλαμψε, μολοντί δὲν μᾶς ἐφανέρωσεν καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλην τὴν λαμπρότητα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ὅτι δὲ τὸ φαινόμενον ἀπέταξε, συγκατάθεσιν καὶ ἔκ ἀκρι- βῆ παρουσίας τοῦ πράγματος, τοῦτο γίνεσθαι φανερόν ἀπὸ τοῦς λόγων τοῦ ευαγγελιστοῦ Διοτῆ, τί λέγει. «Ἐλαμ- ψεν ὡς ὁ ἥλιος» (Ματθ. 17, 2). Ὁ δὲ δόξα θῶμε τὸν ἀφθαρ- τὸν σῶμα δὲν ἐκπύρει τῶσαν φῶς, ὅσον τοῦτο τὸ φθα- ρτὸν σῶμα οὔτε τέτοιο ὥστε νὰ εἶναι ὁρατὸν ἀπὸ ἀνθρωπι- νους οφθαλμοῦς ἀλλ' εἶναι φῶς ποῦ ἀπαιτεῖ ἀφθάρτους καὶ ἀθανάτους οφθαλμοῦς διὰ νὰ τὸ ἴδωσιν. Τότε ἐπῆναι εἰς τὸ ὅρος τῆς μεταμορφώσεως τῶσαν μόνον φῶς τοῦς ἀπεκάλυ- ψεν ὅσον ἦτο δυνατόν νὰ ἴδωσιν καὶ νὰ μὴ βλάβῃ τοὺς ο- φθαλμοὺς ἐκείνων ποι το ἔβλεπον. Καὶ πάλιν οὔτε ἔστι τὸ ἀντελεῖν, ἀλλ' ὅπως κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν νῆν.

Πέρε μοι εἰν κάποιος σὲ ἀδελφεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν διασκεδάσεως ὅπου ἐκάθην το ὅλοι φοροῦντες χρυσοὺς στολὰς καὶ εἰς τὸ μέ- σον τοῦ πλήθους σοὶ ἔδωκεν κάποιον ἕλλον τοῦ ὅποιου καὶ τὰ φορέματα. Ὁ καὶ ὁ στέφανος τῆς κεφαλῆς ἦσαν ἀπὸ πο- λυήμων λίθων μόνον καὶ κατόπιν σοὶ ὑπέσκητο, ὅτι μέλλει νὰ σὲ κατατάξῃ ἀνάμεσα εἰς τὸ πλήθος ἐκεῖνον, δὲν θὰ ἐκα- σμεναι λοιπὸν τὸ πᾶν ὥστε νὰ ἀξιωθῇ νὰ ἴδῃς πραγματο- ποιούμενην ἐκείνην τὴν υπόσχεσιν. Καὶ τώρα στρέψε τὸν νοῦν εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ ἴδε ἐκείνην τὴν ἀμνησιν ἡ ὅποια δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπων ὡς ἡμεῖς ἀλλ' ἀπὸ ἐκείνων οἱ ὅποιοι καὶ ἀπὸ τῶν χρόνων καὶ ἀπὸ τοῦς πολυ- τιμοῦς λίθων καὶ τὰς ἀκρίβας τοῦ ἡλίου καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν ὁμοειδήν ἀραιότητα εἶναι πολυτιμώτεροι ἔσθαι ὅσον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους τοὺς κατὰ πολὺ τιμιωτέρους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀρχαγγέλους θρόνοις κυριότητος, ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίας. Ἐ. Ὅσοι δὲ διὰ τὸν θάνατον, ἡ εἰς τοῦς οὐρανούς, οὔτε εἶναι δυνατοὶ νὰ εἰσέλθωσι καὶ τῶσαν διαφεύγῃ κατὰ λόγον καὶ καθὼς νὰ ἐκεῖνο το καλ.

λος, ἡ ὑπαιτιότης, ἡ λαμπρότης, ἡ δόξα, ἡ μεγαλοσύνη καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια.

Πές μου λοιπόν, ἀπὸ τίσας καὶ τέτοιαι εἰδους ἀγαθὰ θὰ στερηθώμεν τὸν ταῦτόν μας διὰ τὸ νὰ μὴ κοπιάσωμεν ὀλίγον χρόνον ἐδῶ. Ἐὰν δηλαδὴ ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπομένωμεν καθ' ἡμέραν ἀπείρους θανάτους καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν γέννηαν, προκειμένου νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ ἐρχόμενον καὶ εἰς τὸν κορὸν τῶν ἁγίων νὰ συγκαταλεχθῶμεν, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ ὑπομένωμεν ὅλα ἐκείνα. 17 Α. "Ἀκούσε τι λέγει ὁ μακάριος Πέτρος «Καλὸν ἔστιν ἡμῖς ὁδε εἶναι» (Ματθ. 17, 4). Ἐὰν λοιπὸν ἐκεῖνος, ὁλέπων κάποιον ἁμαρτάν, εἰκόνα τῶν μελλόντων, ἀφηνείως ἀπέβαλε τὰ πάντα ἀπὸ τὴν ψυχὴν του ἕνεκα τῆς ἡδονῆς τοῦ παροῦστος, τὸ θέλημα ἐκεῖνο, ἡ αὐτοῦ εὐσεβεία τότε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, τί θὰ εἴπῃ κανεὶς, διὰ τὴν φθόσφιν ἐληφρὸς μας ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων, διὰ τὸν ἄφοδον ἀνοργάνου α. πάλαι τῶν ἀνυπότακτων εἶναι δυνατόν νὰ ἀπενέμῃ κανεὶς τὸ ἴδιον τὸν βασιλέα, ὅτι πλέον ἐν αἰνιγματῇ, μὴδὲ δι' ἐνόπλιον. ἀλλὰ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ διὰ τῆς πίστεως, ἀλλὰ κατ' ὄψιν.

18. Πολλοὶ ἄνθρωποι λοιπόν, ἐξ ἐκείνων τοῦ σκέπτονται περισσώτερον παράλογα, ἐπαθιμῶν μόνον καὶ ἀποφύγουν τὴν τέχνην. Ἐγὼ ὅμως λέγω, Β. ὅτι ἀπὸ τὴν γέννηαν πολλοὺς περισσώτερον θορεῖα κόλασις εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀπολαύσῃ κανεὶς ἐκείνην τὴν δόξαν καὶ αὐτὸς πάλι θὰ τὴν ἀπολάβῃ νομίζων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πενθῇ τὰ ἐν τῇ γέννην κακὰ τόσον, ὅσον τὴν πῦσιν του ἐκ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Διότι, τοῦτο μόνον ἐξ ὧν εἶναι θαρύτερον ὡς κόλασις. Ὡρα πολλὰς βλέποντες βασιλεῖα μετὰ παλλῶν δορυφόρων νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἀνάκτορον μακαρίζοντες ὅσους τὸν περιστοιχίζουσι καὶ συμμετέχουσιν εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς ἀκρίβειας του καὶ εἰς τὴν ἄλλην δόξαν του. Καὶ ἂν ἀκόμη ἐκώμεν ἄπειρα ἀγαθὰ, ἐλκεῖν νοσοῦμεν τοὺς ἐκείνους μας καὶ τιποτὴ ἀπὸ αὐτῶν δὲν μᾶς σιμνεῖ, ὅσον ἡ δόξα τῶν περιστοιχισμένων αὐτόν. Ὁ ἄνθρωπος γὰρ νικῶμεν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀβεβαίαν ἢ λαμπράτην ἐκείνην καὶ λόγῳ τῶν πολέμων καὶ λόγῳ τῶν συκῶν ἐπαθουῶν καὶ συκοφαντῶν καὶ διότι ἀκόμη καὶ χωρὶς τὰ ἀνστήρια καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἐντελής ἀνάξια λόγου.

Προκειμένου διὰ τὸν βασιλέα τῶν ὧν ὁμοῦς ὁ ὁποῖος κατέχευε ὅλα μόνον τῆμα, ἀλλ' ὁλοκληρὸν τὴν σφαιρὰν τῆς γῆς. Ἡ μάλλον περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν γῆν εἰς τὴν φούκταν τοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τὴν σφαιρὰν ὁ αὐτοῦ φέρει ἐπὶ πάντα τὴν γῆν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

1. Εδρ. 1, 3., ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου πάντα τὰ ἔθνη λυγίζονται ὡς μηδὲν καὶ ὡς σῖλος, δι' αὐτὸν λοιπὸν δὲν θὰ θεωρήσῃμεν ὅτι ἀποτελεῖ τὴν μεγαλότεραν τιμωρίαν τὸ νὰ μὴ συγκαταλεχθῶμεν εἰς τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τοῦ τὸν περιστοιχίζει καὶ νὰ προσηύωμεν μόνον τὰ ἀπαλλανθῶμεν ἀπὸ τὴν γέννηαν.

2. Καὶ εἰ θὰ ἠμποροῦσε νὰ θεωρηθῇ ἐλαυνώτερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν ψυχὴν. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ἐρχεται νὰ κρίνῃ τὴν γῆν ὡς καὶ μετὰ ζεύγος ἡμιόνων λαϊκῶν, ἢ μετὰ χρυσῶν βλαστῶν ἢ μετὰ αὐλουγίδας καὶ διαδήματα. Ἀλλὰ πῶς "Ἀκούσε τοὺς προφῆτας εἰ λέγουσι ὅσον θεοῦ εἰς ἡμῶν εἰς τὴν εἰρήνην ἀνθρώπων. Ο μὲν εἰς λέγει. «Ὁ Θεὸς ἐμφανὴς ἦξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασιωπήσεται, πῶρ ἐνυπνίον αὐτοῦ καυθήσεται καὶ κώκλῳ αὐτοῦ κατανίε σφοδρὰ προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ὄντω καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ» (Ψαλμ. 49, 3-4). Ὁ δὲ Ἡσαΐας αὐτὴν τὴν ἰδίαν τὴν κόλασιν μᾶλλον θέτει πρὸ ὀφθαλμῶν, βίαν λέγει «Ἰδοὺ ἡμέρα Κυρίου, ἐλκεται, ἀνίσταται θύμῳ καὶ ὀργῇ. Ἐθεῖνα, τὴν αἰκουμένην ὅλην ἔρημον καὶ τοὺς ἀρματωλοὺς ἀπολέσει, ἐξ αὐτῆς. Ὁ γὰρ ὁστὲρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ ἔρκεν καὶ τὰς ὁ κόσμος καὶ ὁ ὕμνος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς αὐτοῦ οὐ δύναται καὶ σφοδρῶς σφοδρῶς ὁ ἥλιος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ καὶ ἡ σελήνη αὐτὴν δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. Καὶ ἐντελὸς ὅλη τὴν οἰκουμένην κακὰ καὶ οἱ ἀσεβεῖς τὸς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ ὁποῖα ὕβριν ἀνόμιον καὶ ὕβριν ὑπερηφάνων ταπεινώσει. 4 Α καὶ ἔσονται αἱ ἐγκαταλειμμέναι ἐν τῇ γῇ, μάλλον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἐπυρρὸν καὶ ἄνθρωπος ἐν τῇ γῇ ὡς ὅτι μᾶλλον ἢ ὁ λίθος ὁ ἐκ Σουφείρ. Καὶ γὰρ ὁ οὐρανὸς σάλε θάσεται καὶ ἡ γῆ σεισθήσεται ἐκ τῶν θεμελίων αὐτῆς, διὰ τὸν ὄντως Κύριον Σαβαώθ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἂν ἐπέλθῃ ὁ Θεὸς αὐτοῦ. Ἡσ 13, 8-13. Καὶ πάλιν «Θαμίσει, λέγει, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνοικθήσονται καὶ σεισθήσονται τὰ θεμέλια τῆς γῆς ταραχὴ παρακθήσεται ἡ γῆ κλινθήσεται κλινθήσεται ἡ γῆ ἀπορία ἀπορήσεται. σάλε, σάλευθήσεται ἡ γῆ, ὡς ὁ μεθυσκὸν καὶ ὁ κραυγαλὸν σαισθήσεται, ὡς ὅταν μοφλασκὸν ἢ νῆ περὶται, καὶ οὐ μὴ δύνηται ἀναστῆναι καὶ κατακλυσθῇ γὰρ τὴν γῆν ἡ ἀνομία. Β. Καὶ ἐπεί τὸν Θεὸς ἐπὶ τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῇ γῇ τὴν χειρὰ αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐπὶ τὰς βασίλειας τῆς γῆς καὶ συνάξουσιν συναγωγὴν αὐτῆς εἰς δεσμοφύριον καὶ ἀποκλεισθῶσιν εἰς ἀκίρωμιν». Ἡσ 24, 18-22. Καὶ ὁ προφῆτης Μαλακίας ὁμιλῶν κατὰ παρόμοιον τρόπον ἔλεγεν. «Ἰδοὺ ἐρχεται Κύριος πάντοκράτωρ καὶ τίς σπομεῖ ἡμέραν ἐκείνην αὐτοῦ, ἢ τίς ἀποστήσεται ἐν τῇ ἐπιτοσῇ αὐτοῦ. Διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ καυρώμεν τὴν γῆν καὶ ὡς πῦρ πλυνόντων καὶ κα-

θετράι χωνεύων και καθαρίζων ως τὸ ἄργυρον και ὡς τὸ χρυσόν» (Ματθ 3, 1-3. Καὶ πάλιν Ἰησοῦ, λέγει, ἡμέρα ἔρχεται Κυρίου, καιομένη, ὡς κλίβανος και καταφλέξει αὐτοὺς και ὀσόνται πάντες οἱ ἄλλογενεῖς και πάντες οἱ ποιοῦντες τὰ ὄνομα καλῶναι Ἐ και ἄνθρωποι αὐτοὺς ἡ ἡμέρα ἡ ἔρχομένη, λέγει Κύριος παντοκράτωρ και οὐ μὴ ὑπολείψῃ ρίζα οὐδὲ κλήμα» (Ματθ 4, 1).

Ὁ δὲ ἄνθρωπος τῶν ἐπιθυμιῶν ἔθεώρουν λέγει, ἔως οὐ θρόνοι ἐπέστησαν και ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν ἐκάθιστο και τὸ ἐνδυμα αὐτοῦ λευκόν ὡς κλῆν και ἡ θριξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡς ἐριον καθάρν. ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς τὸς, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. Παταῖος πυρός εἶχε πορευόμενος ἐμπροσθεν αὐτοῦ. Χίλια κιλιάδες ἐλειποῦργον αὐτῷ και μύρια μυριάδες παρεπιτίκεισαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ. Κριτήριον ἐκάθισε και διέβη πνεύματιον. Δαν 7 9-10. Καὶ ὁλίγον παρὰ κάτω ἔθεώρουν. Λέγει, ἐν ὁράματι τῆς νυκτός και ἰδὼν μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς νῆος ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν. Δ και ἔως τοῦ παλαιῶν τῶν ἡμερῶν ἔφασε και ἐνώπων αὐτοῦ προσπνέσθη αὐτῷ και αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχή, και ἡ μὴ και ἡ βασιλεία και πάντες οἱ λαοὶ φυλά, ἡλώσασα, πῶς οὐ δὲ λευσουσιν. Ἡ δόουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἦπερ οὐ παρελεύσεται, και ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται. Ἐφρίξε τὸ πνεῦμά μου, ἐγὼ Δαυὶδ, ἐν τῷ ἔξει μου και οἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασάν με» Δαν 7 13.

13

Τότε ἀνοίγουν διάπλατα οὐρανοὶ και πῦρ τῶν οὐρανίων ἀμύδων. Ἡ μάλλον και αὐτὸς ὁ οὐρανὸς θά φωνῇ ἀπὸ τοῦ μέσου. «Εἰλ γήσεται, λέγει, ὡς θεῶν ὁ οὐρανός» Ήσ 34, 4. συσταλλόμενος ὡς ἀν παραπέτομα θεατρικῆς σκηνῆς, ὡς γὰ ἀλλάξῃ ἐπὶ τὸ καλὸν. Εἰ Τότε τὰ πάντα τριβλῶν ἀπὸ ἔκστασιν, φρενῶν και τρέμον. Τότε και αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι διακίτουνται ἀπὸ πᾶν φόβου και, ὡς, μόνον αὐτοί, ἀλλὰ και οἱ ἀρχαγγέλοι και οἱ θρόνοι οἱ κρισταί, οἱ ἀρχαὶ και α. ἐξουσία. Ἐστειθήσονται, λέγει αἱ δι' ἡμέρας τῶν οὐρανίων διότι, θά ἀτακτηθῶν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εὐθύνα, διὰ τὴν ἐνταῦθα ζωὴν. Ματθ 24, 29).

19 Α. Διότι ἀν ὅταν δικάζονται μια πάλιν ἀπὸ τοῦ ἐπίνειου ἀρκοντες οἱ πάντες καταλαμβάνονται αὐτῶν. ἔγαν φέρει και οἱ οἱ ὅλοι οἱ μὴ διατρέχοντες κτήνη, ὅταν θά δοκῇ ζεταί οἱ μὴ πῶς ἡ οὐκ ἐκπνέοντες ἀπὸ κρητὴν ἀδέκασιν. ὅταν δὲν χρειόζονται, μάρτυρες και ἔλεγχον ἀλλὰ καὶ ὅλα ἀντὶ και τρεῖς, ἄνθρωποι ἐνθυμῶσαι ἀποκαταπνέονται ἐν αὐτῶν πάντων, ὡς ἐκ εἰκόνα δὲ ἐπιδεῖκναι αὐτοὶ αὐτῶν ἀμαρτήσονται, και εἰς τοὺς ἀγνοοῦντες αὐτὰ, πῶς δὲν εἶναι φυσικῶν

να κλονισθῇ και αληθεῖς κάθε δυναμὶς. Διότι και ἂν ἀκόμη δὲν ἐσώρετο ποταμὸς πυρός, οὔτε ἄγγελοι φοβεροὶ παρίστανται, μόνον δὲ ἄνθρωποι ἐκαλοῦντο και οἱ μὲν ἐπαινοῦντο και ἐθαυμάζοντο, οἱ ἄλλοι δὲ ἐξαπαιστέλλοντο ἀτημασμένοι. Β διὰ να μὴ ἴδουν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ (Ἄρθῆτα, λέγει, ὁ ὁσέθης. Ἰνα μὴ ἴδῃ δόξαν Κυρίου και τοῦτο μόνον ἦτο ἡ κόλασις, μὴ πως ἡ ἔσπεσις ἀπὸ τῶς ἀναθὰ δὲν θά ἦτο παρὸς τὸ ἀπὸ ὁλῆν τὴν νέειναι και δὲν θά κατέπρωγε τὰς ψυχὰς ἐκείνων τοῦ θά τὰ ἐστεροῦντο. Ποσὸν δὲ κακὸν εἶναι τοῦτο, πόρα μὲν δὲν εἶναι, εὐκαλὸν να τὸ περιγράψωμεν διὰ τοῦ λόγου, τότε ὅμως θά τὸ γνωρίσωμεν καλῶς εἰς τὴν προφητικότητα. Ἐσὺ ὅμως, πρόσθεσε τώρα και τὴν κόλασιν και μὴ ἄλλης μόνον τὸ ἐπὶ ἐντρέπονται και καλύπτονται και κάτω νεύονται, ἀλλὰ ὅτι σιρνοται και πρὸς τὸ πῦρ και πρὸς αὐτὰ τὰ βασανιστήρια και εἰς τὰς θανάτους, ἐκείνας δὲ νομῶς παραδίδονται και ἐπὶ ταῦτα τὰ πάσκειν Ἐ κοθ' ὅν χρόνον στεφανοῦνται και δημοσίως ἀνακηρύσσονται κα εἰς τὸν θρόνον παρίστανται, οὐαί ἐκεῖνοι, ποῦ ἔπραξαν τὸ ἀγαθὸ και ἡλιώθησαν τῆς αἰωνίου ζωῆς.

13. Κα. ταῦτα μὲν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ λοιπὰ ὅμως, ποῖος λόγος θά μᾶς τὰ παρὰ τὴν, τὴν ἡδονὴν δηλοῦν τῆς συναναστροφῆς μας με τὸν Χριστόν, τὴν ωφέλειαν τὴν χαρὰν. Διότι ἡ ψυχὴ, ὅταν ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν εὐγενειάν της και κατορθώσῃ με παρησῶν να ἄλλῃ τὸν Δεσπότην της, δὲν εἶναι δυνατόν να εἴπωμεν πόσῃ ἡδονῇ ἀπολαμβάνει και πόσῃ κέρδος, διὰ διὰ τὴν χαρὰν ποῦ αἰσθάνεται δι' ἐκεῖνα μόνον τῆς σιγῆς τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ και διὰ τὴν πεποιθήσιν, ὅτι οὐδέποτε θά τελευτήσῃ τὰ καλὰ. Δ Ὅλην λοιπὴν ἐκείνην τὴν εὐφροσύνην οὔτε με λόγια εἶναι δυνατόν να παραστήσῃ κανεὶς, οὔτε με τὸν νοῦν του να διανοηθῇ. Αμ. ὁρῶς ὅμως και ὅπως κανεὶς με τὰ μικρὰ παρουσιάζει μεγάλα πράγματα, εἴπαι θά προσπαθῶμεν να τὰ καταστήσω φανερά.

Ἀς ἐξετάσωμεν τοὺς ἀπολαμβάνοντας ἐν τῷ παρόντι θέμει τοῦ κόσμου ἀγαθὰ, δηλοῦν τὸν πλοῦτον τὴν δυναστείαν και τὴν δόξαν, πῶς ἐσπεύδονται ἀπὸ τὴν εὐφροσύνην και νομῶν ὅτι δὲν πατοῦν ἐπ' αὐτῶν εἰς τὴν γῆν. Καὶ αὐτὰ ἐνφ δὲν ἀπολαμβάνουν ἀδιαφιλονέκητα ἀγαθὰ, οὔτε μονίμως παραμένοντα εἰς αὐτοὺς ἀλλ' ἀγαθὰ ποῦ ἐξανεμίζονται το κῆτερον ἀπὸ θνητῶν. Ἐάν δὲ ἐνιοτε παρὸντων ἐπ' ὀλίγον ἢ και κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρουσίας ζωῆς, παρὰ ταῦτα δὲν ἡμπαρῶν και πέρων τῆς ζωῆς να συνεχίσουν. Ε Ἐάν λοιπὸν εἰς τὴν χαρὰν τοὺς ὑψωνουν αὐτὰ τὶ νομῶμεν, ὅτι θά γινῇ με ἐκείνας τὰς ψυχὰς οἱ ὁποῖα προσκαλοῦνται εἰς

νὰ ἄπειρα ἐκεῖνα ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ σταθερὰ καὶ αἰώνια. Καὶ ὅσα μόνον αὐτά, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα τόσοι ἀνώτεροι τῶν παρόντων εἶναι, ²⁰ Ἄλλοτε νὰ μὴ τὸ ἔκρη διανοηθῇ ποτὲ νοῦς ἀνθρώπου. Τώρα δὲ εἰς τὴν παρόντιά κοσμοῦν διόνομεν καθὼς τὸ νῦντοιν ἐν τῇ καίᾳ τῆς μητρὸς τοῦ, στενοχωρούμενοι καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ γνωρίσωμεν καλῶς τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ὅταν δὲ ἐγγίῃσι ὁ καιρὸς τῶν ὁρίων καὶ ὁ παρὼν θίος νενήσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ὅλους ὅσους ἐδέχθη, τὰ μὲν ἐξαβλυσθέντα ἀπὸ τοῦ σκότους θὰ μεταβῶν εἰς τὸ σῶμα καὶ ὑπὸ θάλασσαν εἰς κειρότερην τοιαύτην, τὰ δὲ ὀρθμελῇ καὶ ὅσα διεφυλάξαν τὸν χαρακτῆρα τῆς βασιλικῆς εἰκόνης θὰ σταθῶν πρὸ τοῦ βασιλέως καὶ θὰ δεκθῶν ἐκείνην τὴν διακονίαν. **Β** τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐγγελαὶ καὶ ὀρεγνέλοι, οἱ ἡμερῶνται τῶν τῶν πάντων Θεόν.

Μὴ καταστρέψῃς λοιπὸν φίλε Θεόδωρε, τελείως αὐτοῦς τοὺς χαρακτῆρας, ἀλλὰ σι νῆμα καὶ πάλιν ἀφοῦ τοὺς ἀνακτῆρας ἐγκάραξέ τοὺς καλῶτεροι. Διότι τὸ μὲν κάλλος τοῦ αἵματος τὸ περιέχεισιν ὁ Θεὸς ἐνὶ τῶν ὁρίων τῆς φύσεως, ἡ χάρις ὅμως τῆς ψυχῆς ἔχει ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς ἐκείθεν ἀνάγκης καὶ δουλείας, καθὼς εἶναι, ἀσυνκρίτως καλῶτερα τῆς σωματικῆς εὐμορφίας, ἐξαρτῶν δὲ ἀπὸ ἡμῶν καὶ ἀπὸ τῆς δοξασίας τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Δεσπότης ἡμῶν εἶναι φιλόανθρωπος καὶ κατὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως ἐτίμησε τὸ ἀνθρώπινον γένος. Αὐτὰ που εἰς τὴν ζωὴν εἶναι ἀσήμεντα καὶ δὲν μᾶς προσφέρουν μεγάλην ὑφέλειαν, καὶ σὺνδῆσιν ποτε τρωτὴν καὶ ἂν πᾶσιν εἶναι, καθ' ἃ τὰ ἀδιόφορα, τὰ ἔθεσαν ὑπὸ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν νόμων τῆς φύσεως. Ὅσα ὅμως εἶναι ὅπως καλῶς ἐπὶ τῆς φύσεως νὰ τὰ δημιουργῶμεν ἡμεῖς. Διότι ἐὰν ὁ Θεὸς ἔκαμνε νὰ εἴμεθα καὶ τοῦ σωματικοῦ κάλλους ἐξουσιασται, καὶ περιττὰς φροντίδας θὰ εἴκομεν καὶ εἰς τὰ ἀνυπελῆ θὰ ἀποκαλοῦσμεν ὅλοι μᾶς τὸν χρόνον καὶ θὰ ἀμελοῦσμεν πολλὰ τὴν ψυχὴν μᾶς. Ἄν λοιπὸν ἐκεῖ ὅπου ἔν ἐχομεν ἔχουσιν κάμνωμεν τὰ πᾶν καὶ βιάζωμεθα καὶ μὲ σκατογραφίας καλλυπίζωμεν τοὺς δαυτοὺς μᾶς καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν οὐσίαν δὲν τὸ ἐπιτυγχάνομεν μὲ κράματα καὶ θαλάσας καὶ κομμῶμεν τριχῶν καὶ ἀμφιέσεις ἐνδεδυμένων καὶ θαλάσας ὀφθαλμῶν καὶ μὲ πολλὰς παρομοίας ἐπινοήσεις σαρκαζόμεθα τὰ τοιαῦτα κάλλη. **Β** πᾶσιν φροντίζοντα θὰ εἴκομεν νὰ ἐπιδοῦμεν διὰ τὴν ψυχὴν ἐάν ἡμπορούσαμεν νὰ μεταθέσωμεν τὸ σῶμα εἰς τὴν πραγματικὴν ὁμορφίαν. Ἀσφαλῶς δὲν θὰ εἴκομεν ἄλλαν ἀπασχόλησιν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν ἐάν τοῦτο ἀπετέλει τὸ ἔργον μᾶς ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅλον μᾶς τὸν χρόνον θὰ ἐξοδεύομεν εἰς τὰ νὰ καλλυπίζωμεν τὴν δούλην σάρκα

μὲ πολλοὺς στολισμοὺς, τὴν δὲ κυρίαν αὐτῆς, τὴν ψυχὴν θὰ τὴν ἀφῆναιμε νὰ κῆται διὰ παντός εἰς κατὰστασιν κειρότερην παντὸς ἀνδραπόδου, εἰς ραθυμίαν καὶ ἀμορφίαν. Δι' αὐτὸ ὁ Θεός, ἀφοῦ μᾶς ἀπηλλάξε ἀπὸ τοῦτο τοῦ ἁμαρτίας ἔργου, ἔθεσεν ἐνὶ τῶν μᾶς τὴν τέχνην τοῦ ὑψηλοτέρου πράγματος. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἡμπορεῖ νὰ μεταβάλλῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀπὸ κακὸμορφον εἰς ὠραῖον, αὐτὸς ἡμᾶς τὴν ψυχὴν ἀκόμῃ καὶ ἂν φθάσῃ αὐτὴ εἰς τὴν ἐσπέρτην βαθμίδα τῆς κακομορφίας, νὰ τὴν ἐκλήψῃ εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν τῆς ἀμῆτης καὶ τῶν ἐπέραιστον καὶ ποθητῶν νὰ τὴν κάμῃ, ὥστε νὰ ἦν ἐπιθυμῶν ὅχι μόνον ἄνδρες ἀγαθοί, ἔδωκα καὶ αὐτοὺς ὁ γὰρ πάντων βασιλεὺς, ὁ Θεός, καθὼς καὶ ὁ ψαλμῶδης περὶ αὐτοῦ τοῦ κάλλους ὁμιλῶν ἐλεγεν· «καὶ ἐπιθυμήσεις ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου» (Ψαλμ. 44, 12).

Δὲν βλέπεις τί συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς κακοφύμους αἰσῶν τῶν γυναικῶν, ὅτι τὰς μὲν ἀπαίσιας καὶ ἀναισθητοὺς μετὰ δυσκολίας θὰ τὰς ἐπληροῖται ἀκόμῃ καὶ οἱ μονομάχοι καὶ οἱ θηριομάχοι καὶ ὁρατῆται τῶν φυλακῶν. ² Ἄν ἔν ὅν καί ποτε εὐμορφος καὶ εὐνοῦλης καὶ ἐντροπικῇ ἤθελεν ἐκ περιστάσεως φθάσει ὡς τὸ σημῖον ἐκεῖνο, οὕτε ὁ πλεόν ἐνδοξος καὶ μεγάλος ἀνὴρ δὲν θὰ ἐρυθραιοῖται νὰ τὴν λάβῃ ὡς γυναῖκα τοῦ, ἔδωκα λοιπὸν συναντῶνται, τόσοι ἔλας καὶ τόσοι ἀερκρόνους τῆς δόξης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε γυναῖκα καὶ ἡμιάνθρωπον παλλάδας εἰς κακοφύμους αἰσῶν νὰ τὴν ἀπαλλάσῃ κανεῖς ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ νὰ τὴν κάμῃ σύζυγον τοῦ πολὺ περισσότερον σιρβαίνει τοῦτο μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι μὲ τὴν ταραννίδα τοῦ διαβόλου ἐκαὶ ἀπὸ τὴν ἀνωθεν εὐγένειαν τὴν καταπέσει εἰς τὸ διαφθορεῖν τοῦ παρόντος βίου. Καὶ τοιαῦτα παραδείγματα θὰ εὕρῃς πολλὰ εἰς τὰ βιβλία τῶν προφητῶν, **Β** ὅταν δὲ ἡμῶν διὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ. Καθὼς καὶ ἐκεῖνην περιέπεσαν εἰς πορνείαν, πορνείαν παράδοξον, καθὼς λέγει· καὶ ὁ προφήτης· «Ἰερουσαλὴμ, ἡ πόλις πορνικῆς διδοῦσα, μισθώματα, τὸ δὲ προσεδοῖς μισθώματα καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένον παρὰ τὰς λοιπὰς» (Ἰερ. 18, 33). Καὶ πάλιν ἄλλος· «Ἐκδόσεις προσδοκῶσαι αὐτοὺς ὡσεὶ κοινὴν ἡμερωμένην» (Ἰερ. 2). Αὐτὴν λοιπὸν ὁ Θεὸς τὴν τοιοῦτοῦ πορνείας, καλεῖ πάλιν νὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἡ οἰκωλυμία τῆς δὲν ἀπέβλεπε τόσοι εἰς τὴν ἡμερίαν, βίαν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τὴν ἐκδόσιν. Διότι, ἐάν ἤθελεν ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἡμερώσῃ διὰ τὰς πᾶντας, δὲν θὰ τοὺς ἐπαυερερεν ὅπως ἐκ τῆς εἰσερχίας καὶ δὲν θὰ κατεσκεύαζον μεγαλύτερα καὶ λαμπρότερα καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰς γὰς. **Γ** ἔσται, λέγει, ἡ δόξα τοῦ ὁμοῦ τοῦτοῦ ἡ ἐκείνη ἀπὸ τὴν ἡμερίαν» (Ἰγγ. 2, 10).

Ἐάν δε τὴν πολλῶς περιπεσούσαν εἰς πορείαν δὲν τὴν ἀπέκλειαν ἀπὸ τὴν μετόπισθεν ὁ Θεὸς πολὺ περισσότερον θα δεκθῇ τὴν ἰδικὴν σου ψυχὴν, τοῦ διὰ πρώτην φοράν ἔπαισεν εἰς τέτοιαν πύλιν Διὰ δὲν ὑπάρχει ἐραστής, σωματικῶν καὶ ἄν ἀκόμη εἶναι τόσοι παράφρων πρὸς τὸ φλέγεται τὸ σὸν διὰ τὴν ἐρωμένην σου, ὅσον σφοδρῶς ἐπιθυμῇ ὁ Θεὸς τὴν δικὴν μας σκεπτήν. Τοῦτο δὲ εἶναι δυνατόν νὰ τὸ διαπιστώσῃ κανεὶς καὶ ἐκ τῶν καθημερινῶν γεγονότων καὶ ἐκ τῶν βιβλίων Γραφῶν.

Ἐλάτε λοιπὸν καὶ εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ Γερουίου καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἄλλων προφητῶν ὅπου περιφρονεῖται ὁ Θεὸς καὶ παροβρωρεῖται καὶ πάλιν τρέχει πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπιδικᾷ τὴν φιλίαν ἐκείνων ποι τὸν ἀπεστρέφοντα, Ὁ πρῶτον καὶ ὁ Χριστὸς ἐδήλωσεν εἰς τὰ εὐαγγέλια, λέγων «Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν ποσὶας ἡθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει δρυὶς τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελῃσατε » (Ματθ. 23, 37). Καὶ ὁ Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους, ἔλεγεν «Ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἐαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐταῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν προσεδόξαμεν. ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν, θεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, Ἐ καταλλάγητε τῷ Θεῷ» (Β' Κορ. 5, 19-20). Τοῦτο ὥρα νὰ θεωρῆς ὅτι ἐλέηται καὶ πρὸς ἡμᾶς. Διότι, ὅσα μόνον ἀπιστία, ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος ὁ ἀκάθαρτος εἶναι ἱκανὸς νὰ μᾶς δημιουργήσῃ τὴν ἀνεπισθυμῆσαν αὐτὴν ἐκθεσαν «Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, λέγει, ἐκθερὰ εἰς Θεόν» (Ρωμ. 8, 7). Ἄς καταρρίψωμεν λοιπὸν τοῦτο τὸ μεσότημον κα, διὰ τὸ διασκορπίσωμεν καὶ διὰ τὸ καταστῆσωμεν νεκρὸν, διὰ νὰ ἐπιτακώμεν τὴν μακαρίαν συμπύλινον μὲ τοὺς Θεόν, διὰ νὰ γίνωμεν καὶ πάλιν ἀξιοτάτοι καὶ πρῶτοι ἀπ' αὐτόν.

14 22 Α Γνωρίζω ὅτι τώρα θαυμάζεις τὴν ωραιότητα τῆς Ερωμένης καὶ νομίζεις ὅτι πλοῖτε δὲν συγκρίνεται, ἐπὶ τῆς γῆς μὴ τὸ ἰδικόν της κάλλος. Ἀλλ' ἐάν θέλῃς ὁμοίως φιλε, τόσοι κοσμητοὶ ἀπὸ αὐτὴν θὰ εἶσαι καὶ ὁραῖος ὅσον καλύτεροι εἶναι οἱ κρυφοὶ ἀνδριάντες ἀπὸ τοὺς πηλίνους. Ἐάν δὲ τὸ κάλλος πρὸς ὑπάρχει εἰς τὸ σῶμα τόσοι ἐκπληττῇ καὶ ἀναπτέρωσιν τὰς καρδίας, διὰ τοῦτο διαλάττει εἰς τὴν ψυχὴν, τί θὰ ἡμπορούας νὰ ἐξισωθῇ πρὸς το πόσον καλὸν καὶ ωραῖον, Διότι ἡ οὐσία τοῦ σωματικῶς κάλλους δὲν εἶναι ἴσως ἄλλο παρὰ φλέγμα καὶ αἷμα καὶ ὕγρον καὶ καλὴ καὶ χυλὸς μασημένης τροφῆς. Διότι μὲ αὐτὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ

καὶ αἱ παρειαὶ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ποτίζονται καὶ ἂν καθημερῶς ὡς Β δὲν δεκθῶν αὐτὰ τὸ πόσιμα, ποῦ ἀνθεαίνει ἀπὸ τὴν κοιλίαν καὶ τὸ ἥπαρ, τότε τὸ δέσμα θ' ἀρκίσῃ περισσότερον ἀπ' ὅτι εἶναι φυσιολογικὸν νὰ ρυτιδωθῇ, οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ καλαιωνῶνται καὶ εὐθὺς ὅλη ἡ ωραιότης τοῦ προσώπου νὰ ἐξαφανίζεται. Ὡστε ἐάν σκεφθῇς τί ὑπάρχει κάτω ἀπὸ τοὺς ὁρατοὺς ὀφθαλμούς, ἀπὸ τὴν εὐθείαν ρίνα, τὸ στόμα καὶ τὰς παρειὰς οὐδὲν ἄλλο θὰ εἴπῃς ὅτι εἶναι ἡ ἑρασιότης τοῦ αἵματος, παρὰ τὰφος κεκολλημένος. Ἀπὸ τὸσων ἀκαθαρσιῶν εἶναι γεμῖατα τὰ ἐντόμας. Ἐπειτα ἐάν ἴδῃς κάποιον ῥάκος λερωμένον μὲ φλέγμα καὶ οἶλον, οὔτε μὲ τὸ ἄκρον τῶν δακτύλων σου θὰ ὑπερέρες νὰ τὸ ἐγγίσῃς καὶ δὲν θὰ ἀνεκώσῃς οὔτε κἂν νὰ τὸ κυτιάσῃς, ἐνῷ χάσκες ἐκστατικὸς ἐμπρὸς εἰς τὰ σῶματα ποῦ εἶναι ταμεῖα καὶ ἀποθήκαι τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν. C

Τὸ ἰδικόν σου κάλλος ὁμοίως δὲν ἦτο τέτοιον, ἀλλ' ἦτο ῥῶσον καλύτερον, ὅσον ἀπὸ τὴν γῆν ὁ οὐρανός, μᾶλλον δὲ λαμπρότερον καὶ καλύτερον. Βεβαίως ψυχὴν χωρὶς σώμα κανεὶς πούθεν θὰ εἶδε. Παρὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατὰ στασιν ἐκρησκόμενῃ θὰ προσπαθῇς νὰ παραστήσῃς τὸ κάλλος της σκευάζοντάς την μὲ πνευματικὰς φώσεως ἀντικεῖρας της. Ἄκουσε λοιπὸν τοὺς ἐξέπληκτον τῶν ὀρασιῶν αὐτῶν τὸν Δαν ἡλ τὸν ἀνδρα τῶν ἐπισθυμῶν. Ἐλθὼν λοιπὸν νὰ παραστήσῃς τὸ κάλλος αὐτῶν καὶ μὴ ἔχων παρόμοιον σῶμα νὰ εὐρη προσέφυγεν εἰς τὰς μεταλλικὰς ὕλας καὶ οὕτε ἡρκεσθῇ μόνον εἰς αὐτάς. D ἀλλὰ καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς ἀστραπῆς ἔκρεν ὡς παρόμοιον. Μαλοῦσιν δὲ ἐκεῖνα, δὲν ἐβελίαν τὴν οὐσίαν των καθαρὰν καὶ γυμνὴν ἀλλὰ πολὺ ὁμοιῶς καὶ σινεσκιασμέναν, ὅμοιαν γάρ, ἡλέαμην, πόσον ωραιότερα πρέπει νὰ εἶναι ὅταν στεροῦνται ἀποιοδοτήσεως καλλήματος. Παρόμοιον τι πρέπει νὰ φαντάζεται, κανεὶς καὶ διὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς. «Ἐσονται λέγει, ἰσόγγελοι» Λοκ. 20 35).

Ἀκόμη δὲ προκεκρίμενοι καὶ διὰ τὰ σκεῖτα καλύτερα καὶ θαυρατότερα τῶν ἄλλων σημάτων εἶναι ὅσα εἶναι ἐλαφρότερα καὶ λεπτότερα καὶ ὁμοιάζουν περισσότερον πρὸς τὰ ἄσπετα. Τῆς γῆς λοιπὸν ὁ οὐρανὸς καὶ τοῦ ὕδατος τὸ πῦρ καὶ τῶν λίθων οἱ ἁστέρες εἶναι, ωραιότεροι. E Τὰ χρώματα τῆς ἰριδὸς ἀκόμη τὰ θαυμάσιον πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰ ἴα καὶ τὰ ῥοδα καὶ αἱ βλατὰς ἀνθὸς τῆς γῆς. Τενιαὶ δὲ ἐάν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃς μὲ τοὺς σωματικῶς σου ὀφθαλμούς, το κάλλος τῆς ψυχῆς, θὰ περιφρονούσας αὐτὰ τὰ φυσικὰ παραδείγματα, ποῦ μᾶς παρέστησαν ὡς ἀδυσκλήτῃ τὴν ὀρασιότητά τῆς ψυχῆς. Ἀς μὴ ἀμελήσωμεν λοιπὸν τέτοιον ἀπόκτημα

καὶ τέτοιον μακαριότατον, καὶ μάλιστα ὅταν γίνεται εὐκολῇ ἢ ἐπ' αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνα τὸ κάλλος. ²⁹ Α μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀναθῶν. «Τὸ γὰρ παλαιότερον, λέγει, ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνων θάρος δοξῆς καταργάζεται, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλέπομενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλέπομενα τὰ γὰρ βλέπομενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλέπομενα αἰώνια» (Β' Κορ. 4, 17).

Εάν δὲ τὰς θλίψεις, ποῦ γνωρίζεις, τὰς ἀνέμενεν ἐλαφρὸς ὁ ἀποστόλος Παῦλος, ἐπειδὴ δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὰ βλέπομενα πολὺ περισσότερον ἰσοφροῦν εἶναι τοῦ νὰ παύσῃ κανεὶς νὰ ἀσπλῆ. Διότι δὲν σὲ προσκαλεῖται νὰ υποστήσῃς τοὺς κινδύνους τῶν περασμένων καιρῶν, οὔτε τοὺς καθημερινούς θανάτους, ἰδὲ συνεχεῖς πλῆγας, τὰς μαστιγώσεις, τὰς διωκτάς, τὴν πρὸς τὸν κόσμον ἀποτροπὴν. Β τὸ παρὰ τῶν συγγενῶν μίσος, τὰς ἀλλεπαλλήλους ἀγρυπνίας, τὰς ρακράς ὁδοπορίας τὰ ναυάγια, τὰς ἐκδόσεις τῶν ληστῶν, τὰς παρὰ τῶν συγγενῶν ἐπιβολὴς, τὴν λύπην ὑπὲρ τῶν φίλων, τὴν πείναν, τὸ ψωκος, τὴν γυνήτητα, τὴν πύραυλον, τὴν ἀθυμίαν διὰ τὰ κατὰ σὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων. Τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν σοῦ ζητοῦμεν πλῆξιν, ἀλλὰ ἵσπην μόνον ἔχει ἀξίωσιν, νὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τῆς ἐπ' αὐτὸν δουλείας καὶ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν προτέραν σου ἐλευθερίαν, ἀφ' οὗ ἐννοήσῃς καὶ τὴν τιμὴν τὴν πρὸς ἐκείνην ἐκείνην ἐνεκα τῆς ἀσπλῆς καὶ τὴν τιμὴν ἐνεκα τοῦ προτέρου βίου. Διότι τὰ νὰ καθυμνοῦν αὐτοὶ ποὺ δὲν πιστεύουσιν εἰς τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως καὶ οὐδέποτε νὰ μὴ σθάνουν εἰς τὸν τοιοῦτον φθόνον. Γ οὐδὲν εἶναι παράδοξον. Τὸ νὰ ζῶμεν ὅπως τὸς ὅλους καὶ ταλαιπωροῦνται ἡμεῖς ποῦ πιστευομεν περισσότερον εἰς τὰ μέλλοντα παρὰ εἰς τὰ παρόντα καὶ νὰ μὴ παθαίνωμεν τίποτε ὅταν ἀναλογιζώμεθα ἐκεῖνα ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν πέσει εἰς ἕκρον ἀναστροφῆς αὐτὸ εἶναι ὑπερβολικὰ παράλογον. Διότι ὅταν οἱ πιστοὶ πράττωμεν ὅσα καὶ οἱ ἄπιστοι, ἢ μὲλλον εἰς ρακὰς εἰς χειρὸς, ῥαν ἀπὸ ἐκείνων κατὰστασιν διότι ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ μεταξὺ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι διέκλινον εἰς τὸν κατ' ἀρετὴν βίον, ποῖα παρηγορία καὶ ποῖα συγγνωμὴ διὰ πᾶν τὸν ἥμαρ, καὶ πολλὰ μὲν ἔμποροι μολοντὶ περιέπεσαν εἰς τὴν ὁγμὴν δὲν ἐγκατέλειψαν κατὰ τὸν τὸν ἔργον τῶν ἄλλων ἐπ' αὐτῶν ἐκ νέου τὴν αὐτὴν ἀδὸν. Β καὶ αὐτὰ ἐν ᾗ δὲν ἔργαζαντο οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ ἐπαθόν τὴν ζημίαν ἀπὸ τῆς βίαν τῶν ἀνέμων. Ἡμεῖς ὅμως ποῦ ἔμποροῦμεν, μὲ θάρρος νὰ ἐπιτάσσωμεν εἰς τὸν ἴδιον καὶ γνωρίζομεν καλῶς ὅτι ἐάν δὲν θέλωμεν ἡμεῖς οὔτε ναυάγιον θὰ συμβῇ, οὔτε καμμία τι τὴν ζημίαν, δὲν θὰ ἐπιχειρήσωμεν πάλιν τὸ ἴδιον ἔργον ὅπως καὶ πρὶν καὶ δὲν θὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς καὶ πρότερον, ἀλλὰ θὰ

μείνωμεν ἀπρακτοὶ καὶ μὲ σταί ρωμένους τὰς χειρὰς. Καὶ εἴθε νὰ τὰς ἔχωμεν σταυρωμένας καὶ ὅχι ὑψωμένας ἐναντίον μας, πράγμα ποῦ ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὴν παραφροσύνην. Διότι ἐάν κανεὶς πυγμάχος ἀφ' οὗ ἐλευθέρων τὸν ἀντίπαλόν του καὶ στρέψῃ τὰς χειρὰς αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸ πρόσωπόν του μωλυμασθῇ, πρὸς μὲν, λοιπὸν δὲν θὰ τὸν θεωρῇ σῶμεν παράφρονα.

Ε Μὰς ὑπεσκέλουν ὁ διάβολος καὶ μὲς ἐνέκισεν, λοιπὸν, πρὸς νὰ ἐνερθώμεν καὶ νὰ μὴ παρασυρωμεθα καὶ κατακρημνίζωμεν ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὰ τραύματα ποῦ ἐδέσθημεν ἀπὸ ἐκείνων νὰ προσθέσωμεν καὶ ἐκ τῆς ἰδικῆς μας ἀμελείας. Διότι καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐπέσει εἰς τὸ ἴδιον παραπτώμα, εἰς τὸ ἀπίστον καὶ ἐν παρὰ καὶ ὅχι μόνον εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλο ἐν συνεχείᾳ, ἀπλάτῃ τὸν φόνον. Τὶ συνέβη ἡμῶν, ἔλκειν εἰς τὴν πύλιν τοῦ. Δὲν ἡγήρη ἡμῶν καὶ αὐτὸν καὶ δὲν παρετάχθη διὰ νὰ ἀνταρραπώσῃ πάλιν τὸν φθόνον. Τέτοιον δὲ νικῆν κατὰφερον εἰς τὸν ἀντίπαλόν του. ²⁴ Α ὥστε καὶ μετὰ θάνατον ἐγενε προστάτης τῶν ἀπογόνων του. Εἰς τὸν Σολομῶνα ποῦ ἐτόλμησε τὴν μενάλην ἐκείνην παρανομίαν καὶ ἔγινεν αἰτία πολλῶν θανάτων ὁ Θεὸς λέγει, ὅτι διὰ τὸν Δαβὶδ τοῦ ὠφείλει τὴν βασίλειαν οὐκ ὀκλήσας λέγειν «Διαρρήξας διαρρήξω τὴν βασίλειαν σου ἐκ χειρὸς σοὶ καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου Πιλῶν ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω τοῦτο. Διότι Δαβὶδ τὸν πατέρα σου ἐκ χειρὸς τοῦ υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν». Γ Βασ. 11 11-12 Καὶ τὸν ἔδειξαν ποῦ ἐκινδύνευσε νὰ ἀποθάνῃ, μολοντὶ ἦτο δίκαιος, τοῦ ὑπεσκέλῃ ὅτι θὰ τὸν βοηθῇ πάλιν πρὸς κέρυν τοῦ μακαρίου Δαβὶδ. λέγων «Ὑπερασπίω, λέγει, Β ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σώσαι αὐτήν. Ἐμὲ καὶ διὰ Δαβὶδ τὴν πατέρα σου». Δ Βασ. 19, 34) Τόσον μεγάλῃ εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἐναντοίας.

Εάν λοιπὸν καὶ ἐκεῖνος ἐσκέπτετο αὐτὸ ποῦ σκέπτεται, καὶ ἐν τῷ πύρῳ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξίλειωσιν τὸν Θεὸν καὶ ἐν ἑλέγῃ μέγα του. Μὲ ἐτίμησεν ὁ Θεὸς μετὰ μεγάλην τιμὴν καὶ εἰς τοὺς προφήτας μὲ κατέταξε καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀποστόλων, μὲ ἔδωκε καὶ μὲ προσέβαλεν ἀπὸ πολλοῦς κινδύνους, πῶς θὰ ἡμπορέσῃ λοιπὸν νὰ ἐξίλειωσιν πάλιν τὸν Θεὸν μετὰ ἀπὸ τέτοιου εἴδους παρανομίας καὶ φόνου. Εάν ἐσκέπτετο αὐτὸ, ὅσα μόνον τὰ μετὰ τοῦτα δὲν θὰ ἔπραττεν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρότερα θὰ τὰ ἐξήφανίζε.

13. Θάνατον δὲν προκαλοῦν μόνον τὰ τραύματα τοῦ σώματος. Γ ὅταν παραμελῶνται, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τῆς ψυχῆς. Καὶ ὅπως, εἰς τοιοῦτον σπρεῖον παραλογισμοῦ ἐσθλάσας ἡμεῖς ὥστε ἐκεῖνα μὲν νὰ τὰ ἐπιμελῶμεθα προσεκτικῶς,

αυτά δὲ νὰ τὰ παραμελῶμεν Μολονσι δὲ πολλὰ σῶματα συμβαίνει, πολλάκις, ὡς εἶναι φυσικὸν νὰ παραμένουν ἄνιστα, παρὰ ταῦτα οὐδόλως παραποιούμεθα, καὶ ἐνῷ συνεχῶς ἀκούομεν τοὺς λαοὺς νὰ λέγουν, ὅτι τοῦτο τὸ πάθος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεραπευθῇ μὲ φάρμακα, ὅμως ἐπιμένομεν νὰ τοὺς παρακαλῶμεν νὰ ἐπινοήσουν κάποιαν μικρὰν παραγορίαν. Εἰς τὰς ψυχὰς ὅμως ὅπου οὐδὲν νόσημα ἄνιστον ὑπάρχει ἀφοῦ δὲν ὑπόκεινται αὐταὶ εἰς τὰς συνεπείας τῶν φυσικῶν νόμων, ὡς νὰ ἦσαν τὰ πάθη ζῆνα, Ὡς τὰ παραμελούμεν καὶ περιπρίπτωμεν εἰς ἀπογνώσιν. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἡ φύσις τῶν νοσημάτων εἶναι εὐλογία νὰ μᾶς αἰσθῇ εἰς ἀπόγνωσιν, φροντίζομεν διὰ τὴν ὑγίαν μας ζωὴν ἐκείνους ποὺ ἔχουν πολλὰς ἐλλείδας θεραπείας. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου τίποτε δὲν ἀποκλείεται, ἀπομακρυνόμεθα καὶ δεικνύομεν ὁμῶς ὡς ἀνεναντιώσιμα. Τόσον περισσότερο ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸ σῶμα παρὰ διὰ τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ πείσωμεν οὐτε τὸ σῶμα διότι ὁ παραμελῶν τὴν ἀνωτέραν τοῦ σώματος ψυχὴν καὶ ἐπιδεικνύων ὅλην τὴν φροντίδα διὰ τὸ κατώτερον τῆς ψυχῆς σῶμα, καταστρέφει καὶ χάινει ἁπλοῦς. Ὁ πρῶτος ὅμως τὴν τῶδε καὶ ἐπιμελούμενος καὶ περισώζων τὸ κατώτερον καὶ ἂν ἀκόμη παραμελήσῃ τὸ δευτέρον. Ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ πρώτου καὶ τοῦτο ἔχει διασώσει. Αὐτὸ δὲ δηλώνουν καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Μὴ φοδηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ διναμένη ἀποκτείνει· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ σῶσαι καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γένει»· Μαθ. 10, 28. 25 Α.

Σὲ πλεῖστον ἴδω γὰρ, ὅτι διὰ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀπελπιζώμεθα, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς ἄνιστα, ἢ μὴ πως θέλῃς πάλιν καὶ ἄλλους λόγους. Καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέμους φορὰς περιέλθῃς εἰς ἀπόγνωσιν ἐγὼ ποτὲ δὲν θὰ ἀπελπισθῶ διὰ σέ, οὔτε αὐτὸ διὰ τὸ ὅποιον κατηγορῶ τοὺς ἄλλους θὰ τὸ πάθος ἐνῷ, μολοντί βεβαίως δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πράγμα νὰ ἀπελπίζεται, κανεὶς ὁ ἴδιος καὶ νὰ τὸν ἀπελπίζῃ ἄλλος. Διότι, ὁ ἀπελπιδόμενος αὐτὸ κάποιον ἄλλον καὶ ἂν τελικῶς πάθῃ τοῦτο, θὰ συγκρατῇ ταχέως ὁ αὐτὸς αὐτοῦ ὅμως ἀπελπιδόμενος οὐδέποτε συγκρατῇται. Διότι αὐτὸς δὲν εἶναι κύριος τῆς φροντίδος καὶ μετανοίας ἐκείνου τῆς ἰσχυρῆς τοῦ ὅμως μετανοίας ἐξουσίας ἔχει μόνος αὐτός. Ἀλλ' ὅμως οὐτε εἶτα θὰ περιέλθῃς εἰς ἀπόγνωσιν διὰ σέ. Β καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέμους φορὰς πάθῃς τοῦτο, διότι ἵσως ὑπάρξῃ κάποια ἐπιστροφή πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀποκατάστασις εἰς τὸν πρότερον σου θίον. Ἄκουε δὲ καὶ τὰ ῥήματα. Οἱ Νινευίται δὲν ἤκουσαν τὸν προφήτην Ἰωνᾶν ἀπευθιγόμενον καὶ σαφῶς ὅτι λούντα αὐτοὺς, ἀεὶ εἴτι κρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὶ κα-

ταστροφίσεται» (Ἰων 3, 4), οὔτε τότε ἔκασαν τὸ θάρρος τῶν μολοντῶν δὲν ἐφαίνοντο νὰ ἔχουν θάρρος ὅτι θὰ πείσωσιν τὸν Θεόν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ ἀντίθετον ὑποπευδόμενοι ἀπὸ τὴν προειδοποίησιν τοῦ προφήτου (διότι εἰς τοὺς λόγους ἐκείνου δὲν ὑπῆρχε προθεσμία, ἀλλ' ἦτο ἀπόφασις καθαρὰ). Παρὰ ταῦτα ὅμως ἐδείκνυν τὴν μετανοίαν τῶν λέγοντες· «Τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει καὶ παρακληθήσεται ὁ Θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ ὀργῆς τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ; Ὁ καὶ οὐ μὴ ἀπολυόμεθα. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα αὐτῶν ὅτι ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν καὶ μετενόησεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ, ἣ ἐλάλησε τοῖς ποιῆσαι αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐποίησεν» (Ἰων 3, 10). Ἐὰν δὲ ἄρβαροι καὶ ἀσπίταστοι ἄνθρωποι τόσον πολὺ ἠμώρεσαν νὰ συνεπιδοθῶν, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ κῆρυγμαν τοῦτο ἡμεῖς ποιῶμεν διαποδογανηθῇ μὲ θεῖα διδάγματα καὶ τοιαῦτα παραδείγματα ἔχομεν ἕλη πολλὰ καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ γεγονότα. «Οὐ γὰρ λέγει, εἰσὶν οἱ βουλαὶ μου ὡςπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν οὐδὲ αἱ ὁδοὶ μου ὡςπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν ἀλλ' ὅσον ἤπνευ, ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς τοσόνδε ἀπέχει, τὰ διανοήματά μου ἀπὸ τῆς διανοίας ὑμῶν καὶ αἱ βουλαὶ μου ἀπὸ τῶν βουλῶν ὑμῶν»· Ἠσαίας 55, 8-9. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς τοὺς ὑπερήτας μας ποὺ συχνὰ σφαλόμεθα, Ὡς εἶναι ὑποκαταβόντες ὅτι θὰ γίνων καλῶτερα, τοὺς δεχομένους καὶ πάλιν τοὺς αἰσθόμενους τὴν πικρίαν τῶν τμητῶν πολλῶν καὶ μάλιστα τοὺς ἐπατρίστοις νὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος ἀπὸ πρὶν εἰς τὰς σκέψεις τῶν πρὸς ἡμᾶς πολὺ περισσοτέρων τοῦτι θὰ κῆρυξ ὁ Θεός. Διότι ἐάν τις ἤτλησε διὰ νὰ μᾶς κολάσῃ θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ ἀπελπίζεσθαι, καὶ νὰ ἀμφισβητῇ τὴν σωτηρίαν σου ἐάν ὅμως ἀπὸ δὲ τίποτε ἄλλο, παρὰ ἀπὸ μόνον τὴν ἀγαθότητά τοι. Ἰδὲ ἐδημοῦρησε διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ καὶ κράτη, ὁ ἄνθρωπος εἴς αὐτὸ καὶ ἀσχολεῖται ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν μὲ αὐτὸ, τί εἶναι, λοιπὸν πὶ τὸ ποιῶ μᾶς κῆρυξ, νὰ ἔχημεν ἐνδοσπορίους.

Τὸν παρόντος πολὺ καὶ ὅσον κανεὶς ἰσχύει ἀντὶ ἡμῶν. Ε. Διὰ τοῦτο πρέπει περισσότερον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰ παρῶνα καὶ νὰ μεταμελήσῃ διὰ τὸ προηγουμένον καὶ νὰ ἐπιβεβῇ μετὰ τὴν μετάνοιαν. Δὲν θὰ ἡδυνάμει ἡτληθῇ νὰ τὸν ἡμῶν νοῦν τόσον τὸ ἴδιον, τομῆσθαι ἀπὸ ἡμῶν ὅσον καὶ νὰ μὴ ἡτλησάμεν νὰ βελτιωθῇ ἐν εἰς. Ἰεζ. 26 Α καὶ ὅτι τὸ νὰ ἀρροπήσῃ κανεὶς ἵσως εἶναι ἀνθρώπινον πρὸς νὰ παραμείνῃ ὅμως ἐν τῇ ἀρετῇ τούτῳ καθόλου δὲν εἶναι ἀνθρώπινον ἀλλὰ οὐρανικόν ἐντελὲς. Ἠλπιε δὲ πᾶς μετὰ τὸ ὅτι δὲ τὸ προφητικόν, ὅτι οἱ ἐκλεκτοὶ ἀπὸ ἐκείνου. Ἐκὼ εἰπόν λέγει μετὰ τὸ παρῶνα αὐτῆς αὐτῆς αὐτῆς. Πρὸς με ἀνέστρεψεν καὶ καὶ ἀνέστη. Ἰερ. 37 καὶ

αλλού πάλιν θέλω να φέρη την μεγάλην κλίσιν που έχει πρὸς τὴν σωτηρίαν μας ἐπειδὴ μετὰ τὰς πολλὰς παρανομίας ὑπεσκέσθισαν ὅτι θα βαδίσουν τὴν ὁρθὴν ὁδὸν ὅταν τοὺς ἤκουσεν, εἶπεν «Τίς δύσκει εἶναι οὕτω τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε φοβεῖσθαι με καὶ φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολάς μου πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. **Β** Ἰνα εὖ ἢ αὐτοῖς καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι' αἰῶνος» (Δευτ. 5. 29). Καὶ ὁ Μωϋσῆς συνομιλῶν πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε «Καὶ νῦν, Ἰσραὴλ, τί Κύριος ὁ Θεὸς αἰτεῖ παρὰ σοῦ ἄλλ' ἢ φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεόν σου καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ καὶ ἀγαπᾶν αὐτόν». Δευτ. 10. 12. Αὐτοὺς λοιπὸν που φροντίζει, νὰ ἀναπύσῃ, ἀπὸ ἡμῶν καὶ κάμνῃ, τὸ πᾶν πρὸς τοῦτο καὶ ποῦ οὕτε τὸν μονογενῆ τοῦ Υἱοῦ ἐλλήληθι διὰ τὴν μετ' ἡμῶν φιλίαν καὶ ποῦ ὁποτεδήποτε καὶ ἐν αἰφνιδίᾳ ᾤκηται, μαζὶ τοῦ θεωρεῖ τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἀναστήτων, πῶς δὲν θὰ μᾶς δεκθῇ καὶ ἀναστήσῃ ὅταν μετανόησωμεν.

Ἄκουε ὁμοῦ καὶ διὰ τοῦ προφήτου τί λέγει «Λέγε οὐ τὸς ἀναμίας σοι, πρῶτος ἵνα δικαιωθῇς». Ψαλ. 43. 26. **Γ** Τοῦτο δὲ τὸ ἀπατεῖ ἀπὸ μᾶς διὰ νὰ γινῇ ἡ πρὸς αὐτὸν φιλία μας σφοδρά. Ὅταν ὁπλοδὴ ἐκεῖνος ποιᾷ ἀγαθὴν μάλα, ὥστε ἔχει ὑβρισθῇ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἀγνοημένους τοῦ ἐν τοῖς τοῖς δὲν ἐσθίει οὕτε ἔσται τὸν πόθον τοῦ δι' αὐτοὺς διὰ καὶ νέναν ἄλλον λόγον δὲν φροντίζει νὰ κοινοποιήσῃν αἱ ὑβρεῖς ἐμὴ μόνον διὰ νὰ δεῇ τὴν σπουδερὰν τοῦ φιλίας καὶ προσελκύσῃ ἐκείνους εἰς μεγαλυτέραν καὶ ἐντονωτέραν ἀγάπην. Ἐάν δὲ ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἁμαρτημάτων δίδῃ τόσην ἀνακούφισιν πολλὰ περισσοτέραν ἴδω, τὸ νὰ ἐβάλωμεν αὐτὰ διὰ τῶν ἔργων. Ἐάν δὲν ὑπῆρχεν αὐτὸ καὶ ἡμῶν, πόλλιν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ πρότερον οἱ ἔσται καὶ μίαν φοράν ἐκτραπέντες τῆς σωθείας ὁδοῦ, κανεὶς ἴσως διακρίνει τῶν καὶ εὐαρίστησιν δὲν θὰ εἰσῆλθοι ποτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. **Δ** Ἐν ἑνὶ ῥῳαίᾳ θὰ εὐρωμεν ὅτι οἱ περισσοτέρων δοξασθέντες εἶναι ἐκεῖνοι οἱ μετανόησαν διὰ τὰ σφάλματά των. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ ἐσημέωσαν μεγάλην ἐπιδοκίαν εἰς τὸ κακόν καὶ εἰς τὰ ἀναθὰ τὴν ἰδίαν πάλιν θὰ ἐπιδείξωμεν ἐπειδὴ γνωρίζουν καλῶς, μὲ ὥσων κ' ἴσως εἶναι, χρὶ σμένον, πρῶτον καὶ ἐξήλωσε καὶ ὁ Χριστὸς διὰ ἐλεγε πρὸς Σαμαρεῖ τὸν φαρμακὸν περὶ τῆς γυναικὸς ἐκείνης «Βλέπετε, λέγει, ἰατὴν τὴν γυναῖκα. Εἰσηλθὼν σὺ εἰς τὴν σικκὴν ὕδωρ ἐν τούτῳ πόδαί μου σὺ κ' ἔδωκας, αὐτὴ δὲ τῆς δάκρυαι τοῦ πόδαί μου ἔβρεξε καὶ αἱ, θὲ ἔιν αὐτῆς ἐξέμαζε. Φιλημά μου σὺ κ' ἔδωκας, αὐτὴ δὲ αἱ εἰς ἐμὴν ἰατὴν οὐ διέλιπε καταφαλομένη μου τοὺς πόδας. **Ε** Ἐλθὼν σὺ ἔβλεψεν τὴν κεφαλὴν μου, αὐτὴ δὲ με μὲν ἔλειψε τοὺς πόδας μου. Οὐ κάρην λέγω

σοι, ἀφ' ἑμῶν, αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, διὰ ἡγάπησε πολύ. Ὡς δὲ ὀλίγον ἀπέστη, ὀλίγον ἀγαπᾷ. Εἶπε δὲ αὐτῇ Ἀ. φέωνται, σὺν αἱ ἁμαρτίαι». Λουκ. 7. 44-48.

ΙΒ. 27. **Α** Διὰ τοῦτο καὶ ὁ διδάσκαλος, ἐπειδὴ γνωρίζε, ὅτι οἱ διαπράξαντες τὰ μεγάλα κακά, ὅταν ἀρχίσουν νὰ μετανόουν, πρῶτον τοῦτο πολὺ ἐντονα καθότι γνωρίζουν ὅσα ἐκλήρωσαν οἱ ἴδιοι, φοβεῖται καὶ τρέμει μήπως ποτε κάμουν ἀρκῆς τῆς μετανόας. Διότι ὅταν ἀρχίσουν, τότε λοιπὸν προχωροῦν ἀκάθεκτοι καὶ ὡσὼν τὸ πῦρ ὑπὸ τῆς μετανόας ἀναρριπτόμενοι καθαροτέρως καὶ ἀπὸ τὸν καθάρων χρυσὸν ἐπεξεργάζονται τὰς ψυχὰς των, ὥσων νὰ ὠθοῦνται ὑπὸ τινος ἀνεμοῦ ἰσχυροῦ τῆς συνευδέρσεως καὶ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἁμαρτημάτων, εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀποθείας. Καὶ εἰς τοῦτο εὐρισκονται εἰς πλεονεκτικωτέραν θέσιν ἀπὸ τοῦς μὴ ἁμαρτήσαντας καθόλου, εἰς τὸ δεῖ εἶναιν περισσοτέρον ὁρητικῶν τὴν προθυμίαν των. Ἀρκεῖ ὅπως εἶπα καὶ πριν, νὰ κάμουν ἀρκῆς. **Β** Διότι τὸ δυσχερές καὶ δυσκατάρθωτον εἶναι, τοῖς τοῖς νὰ ἡμιπαρέσῃ κανεὶς νὰ σταθῇ εἰς τὴν εἰσοδὸν καὶ ἐγγεῖναι τὰ πρῶτα τῆς μετανόας καὶ νὰ ἀπωθήσῃ καὶ νὰ καταβάλλῃ τὸν ἐκπῶν πρὸς κάθετο, εἰς τὴν εἰσοδὸν καὶ ἐκέρπει πῦρ. Μετὰ δὲ τοῦτο, οὕτε ἐκεῖνος θὰ ἐπιδείξῃ ἰσὴν μανίαν ὅπως καὶ ἡγήθη καὶ πῆσῃ ἐκεῖ ὅπου ἦτο ἰσχυρὸς ἡμεῖς δὲ θὰ ἀπακηλωμεν μεγάλα τέρατα προθυμίαν καὶ μὲ πολλὴν εὐκολίαν θὰ θεοδώμεν τὸν καλὸν ἀγῶνα.

Γ Ἀς ἀρχίσωμεν λοιπὸν τὴν ἐπιστροφὴν καὶ δὲ ἀποστρέψωμεν ἀνατρέκοντες εἰς τὴν πόλιν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, εἰς τὴν ὅποιαν καὶ ἐπολινογραφηθῇ καὶ διατάχθῃ νὰ πορευώμεθα. **Δ** Διότι τὸ νὰ περιελάμβανον εἰς ἀπὸννησιν, δὲν ἔχει μόνον τὸ κακὸν ὅτι μᾶς κτερεῖ τῆς ψυχᾶς τῆς πάλαιας ἐκείνης οὕτε ὅτι μᾶς ὁδηγεῖ εἰς μεγαλυτέραν ραθυμίαν καὶ καταφρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶς ἐμβάλλει καὶ εἰς ἀνοησίαν σατανικήν. Διότι καὶ ὁ διδάσκαλος ἀπὸ οὐδεν ἄλλο ἐγένετο τοιοῦτος παρὰ ἀπὸ τὸ ὅτι πρῶτον μὲν περιπλῆθεν εἰς ἀπὸννησιν. Ἔπειτα δὲ ἐκ τῆς ἀπὸννησεως ἔρπεν εἰς ἀνοησίαν. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὴν ὅταν μίαν φοράν ἐμποδίσῃ τὴν σωτηρίαν εἰς τὸν αὐτὸν τῆς, οὕτε θὰ ἀσθενήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς πῶς κατακρημνίσκῃται, πρῶτον μὲν νὰ λέγῃ καὶ κάμνῃ τὰ πάντα ἐναντίον τῆς σωτηρίας τῆς. Καὶ ὅπως ἀκριβὲς οἱ μαθηταὶ ὅταν κάποτε ἐπέσπουν τῇς ὑγινοῦς καταστάσεως, εἴπατε δὲν φοβοῦνται οὔτε ἐνταῖς ποταμοῖς, ἀλλὰ ἀφ' ὅθεν τὰ πάντα τολμοῦν ἀκόμη καὶ ἐν πρὸς κατὰ, νὰ πέσιν εἰς τὸ πῦρ. **Ε** ἢ τὸν κρημνὸν ἢ τὸ μέλατος, ἔπειτα καὶ ὅσοι κατελήφθησαν ἀπὸ τὴν πρῆλιν τῆς ἀπὸννησεως εἰσὶν εἰς τὸ ἐξῆς ἀσυνκράτητοι, τρέκουν εἰς καθὲν τομεᾶ κακίας καὶ ἐν δὲν προλάβῃ ὁ θάνατος νὰ τοὺς ἔμπα-

διὰρ ἀπὸ ἐκείνῃ τὴν μανίαν καὶ τὴν φορὴν, προξενούν· εἰς τὸν αὐτὸν τῶν ἁπειρα κακῶν.

Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ, πρὶν ἀκόρη καταποντισθεῖς θείως ὑπὸ τῆς μεθῆς αὐτῆς, νὰ ἀνοήσῃς καὶ ἐγερθεῖς καὶ νὰ ἐκδοῦκῃς τὴν σατανικὴν κραυγὰν καὶ ἂν δὲν εἴναι δυνατόν διὰ μίαν νὰ κάμῃς τοῦτο, κατ' ὅλῃον τοῦλάχιστον καὶ μετ' ἡμεῶν πρόπον. Εἰς ἡμῶς εὐκολώτερον φαίνεται νὰ ἀποδεσμευθῇ κανεὶς ἀπὸ ὅλα μαζί τὰ περισφίγγοντα αὐτὸν σκαινὰ καὶ νὰ μετατεθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς μετανόιας. Ἐάν ὁμοῦς τοῦτο σοῦ φαίνεται δυσκόλον ἀνάλαβε τὴν ὁδὸν ποὶ ὁδηγεῖ εἰς τὰ κρείττονα. ὅπως καὶ ἂν θελήσῃς, ἄλλα μόνον ἀνάλαβε καὶ φρόντισε διὰ τὴν σωτηρίαν σου. Ναί σὲ παρακαλῶ καὶ σὲ ἱκετεύω· ἐν ὀνόματι τῆς προτέρας σοῦ εὐδοκίμησης καὶ παρηγορίας· εἴτι πάλιν νὰ σὲ ἴδωμεν ἐπάνω εἰς τὴν ἰδίαν κορυφὴν καὶ καρτερίαν. Αὐτῆσου τοὺς σκανδαλισμένους διὰ σέ, τοῖς πῆπτοντας. ¹⁹ Α ὅσοις γίνονται, ραθυμότεροι καὶ ὅσοις ἀπελπίζονται, διὰ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Διότι πῶς ἐχει καταλάβῃ τοὺς ἀδελφούς, μοῖς κατήφεια, ἡδονὴ δὲ καὶ εὐθυμία τὰς συγκεντρώσεις τῶν ἀπίστων καὶ τῶν νέων ἐκ τῶν ποδῶν εὐρίσκοντα· εἰς ραθυμότεραν κατέστησαν. Ἐάν ὁμοῦς ἐπιστρέψῃς πάλιν εἰς τὴν προηγουμένην ὁρθότητα τοῦ θ' σου, θὰ συμβῇ το ἀντίθετον καὶ ἡ μὲν ἐντροπή σου θὰ μετατεθῇ εἰς ἐκείνους ἡμεῖς δὲ θὰ ἐξαφανισώμεθα μὲ παρηγορίαν μεγάλαν, ἐπειδὴ θὰ σὲ ἀλλάσκειν νὰ στεφανώσῃς, μὲ περισκοπέραν λαμπρότητα καὶ νὰ ἐγκωμιάζῃσαι πάλιν. Διότι αὐτοῦ τοῦ εἴδους νικαὶ προσφέρουν μεγαλύτεραν εὐδοκίαν καὶ εὐχαρίστησιν. Διότι ὅν θὰ λάβῃς μόνον τὸν μισθὸν τῶν κατὰ νόμων σου. Β ἄλλὰ καὶ ἐκεῖναι τῆς παρηγορίας καὶ παρηγορηθῶσι τῶν ἄλλων, καθιστάμενοι μέγα ὁδοδείκτες, εἰς ὅσον τοῦτον ἤθελε περιπέσει εἰς τὸ ἴδιον πορρήτημα διὰ τὸ ἐγερθεῖν ἐκ νέου καὶ εἰς ἀνεύρητον εὐαιτίαν τοῦ.

Μὴ παραβλέψῃς λοιπὸν ἐν πάσῃ μέγαν κέρδος οὕτε μὲ τὴν λυσιπνὴν νὰ κατεβῇς μέχρις ὅπου τὰς φωνὰς σου, ἀλλὰ δός μοι τὴν θ' νὰ ἴδῃς καὶ ἀνοητεύσῃς καὶ νὰ ἀπιστησῇς. Ἐάν τὸ νῆφος ποῦ μοῖς κατέκειτο τῆς ὁδοῦ, διὰ τὴν ἄνοιαν σκλήρυνε κατὰ μέρος· ἐν δὲ καὶ μοι δὲν ἔτι, τὰς δὲ καὶ σοὶ ἠρπύσαντες συμφορὰς. Ἄν ὁμοῦς ἀνέστης νὰ ἀναγῇς καὶ ἴδῃς καθαρίαν καὶ ἀναλάβῃς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀγ' ἐλεγκτικῆς παλιγγενεσίας καὶ ἀπὸ τῶν πένθετος οὗτο θὰ εἶς ἀπαλλοτρίωτος καὶ ἀπερριπτός· ὡς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. Γ Ὅτι δὲ νὰ διανοῇς οἱ ἐκ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν σου νὰ λαμβάνῃς μεγάλαν καὶ φωνήαν καὶ τὴν ἰδίαν ἐκ πολλοῦ, αὐτὸς ἐκείνους ποῦ ἔτι ἠρπύσαν τὸν σοὶ ὁρμήν· ὅτι μετὰ τὴν

σιν, τὸ ἀπεδεξάμεν ἥδη καὶ ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφήν. Ἔτσι ἀκριβῶς καὶ αἱ τελόναι καὶ αἱ πόρται κληρονομοῦν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· εἴτι πολλοὶ δοκῶσι τίθενται ποδὶς μισροῦ ἀπὸ τοὺς πρῶτους.

17 Καὶ τώρα θὰ σοῦ ἀναφέρω μερικὰ ἱδικά σου, τὰ ὅποια καὶ ἐπὶ ὁ ἱσὸς θὰ ἡμπορούσας νὰ θεοδικώσῃς. Γνωρίζεις ἐκείνους τῶν νέων, τὸν Θεόφιλον, τὸν υἱὸν τοῦ Οὐρβανοῦ ὁ ὅποιος ἔπρεπε ὁρῶντος ἀπὸ πολλῶν μικρῶν ἡλικιῶν, ἐκλήγονόμην· δὲ πολλὰ κτήματα καὶ δοῦλους καὶ ἀγρούς. Αὐτοῦ λοιπὸν κατ' ἀρχὴν ἀφ' οὗ ἀπακατέλασε τὰς σπουδὰς τοῦ εἰς τὸ σκολεῖα. Δ καὶ ὥρμησε τὴν λοιπὴν ἐκείνην ἀμύνην καὶ ὅλην τὴν διαπικὴν ὑπεροψίαν ἀφ' ἧς, ἀφ' οὗ ἐνεδύθη εὐτελεῖς μύθων καὶ ἀνεκωμύησε πρὸς τὴν ἐν δόξῃ, ἱερῶν ἐπεδείξε πολλὴ φιλοσοφημένην ζωὴν. ¹⁸ ὅτι μόνον ἐκείνην τῆς ἡλικίας τοῦ ἄλλ' ὅσον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ κάποιος ἐκ τῶν μεγάλων καὶ ὁρίσθη μάλιστα ἐναρέτων ἀνδρῶν. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ, ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθη, πολλὸ περισσότερο ἐπεδίδετο εἰς τὴν ἀρετὴν. Ὅλοι ἐκαίρον καὶ ἐδοκίμαζον τὸν Θεόν, ὅτι καὶ παρ' ὅλων ἐτι ἀνεγέρθη μέσα εἰς πολλὴν πλοῦτιαν καὶ εἶχεν ἐπιφανεῖς προγόνους καὶ ὅτι τοσόνδε νέος, ἀφ' ἧς ἀφ' οὗ κατεπάτησε τὴν φαντασίαν τοῦ θ' σου, ἐξώρμησε πρὸς τὸ ἀληθινὸν ὅπως. Ε. Ἐνθ' ὅπως εὐρίσκειτο εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν καὶ ἐπαπαύετο μερικὰ διεσθαρμένους ἄνδρες ποῦ τὸν ἔπεισε σκέπτοντο ὡς συγγενεῖς, κατὰ νόμον καὶ τὸν ἐπαλάττειν εἰς τὸ τραυματικὸν πάλαιος τῆς ζωῆς. Καὶ ἀφ' οὗ ἐνακατέλειπεν ὅλα ἐκεῖνα, ἀπὸ τῆς ἐρημίας τῶν ὁρέων ἐπανέειπεν εἰς τὴν δημοσιότητα τῆς ἀγορᾶς, καὶ καθήμενος ἐπάνω εἰς ἵππον καὶ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ πολλοῦς ἀκολουθοῦς. ¹⁹ Α περιήρκετο εἴτι κλῆρον τὴν πόλιν. Καὶ δὲν ἤθελε τώρα οὕτως νὰ σιωποῖ· διότι ἀπὸ τὴν πολλὴν κρυφίαν πυρσύνεως, ἠναγκάσθη νὰ ἐπιδίδετο ἐκείνους ἐρίτας. Καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἀνθρώπος ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ ποῦ νὰ μὴ εἴκῃ ἀποκλείσει τὴν σωτηρίαν τοῦ. Τόσον πλήθος κολλῶν τὸν περιστοιχίει καὶ μαζί ἡ ὁρῶντα· ἡ νύκτις καὶ ὁ πάλαιος ἡσυχίας. Καὶ αὐτοῦ ποῦ μέμφονται εὐκόλως, τὰ πάντα ὅτι αὐτοῦ ποῦ τὸν εἶχον ὁδηγῆσαι καὶ ἀρχὴν εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῆν τὸν κατηγόρου· λέγοντες, ὅτι καὶ εἰ τὸ ἡγεμονικὸν ἀπέδωκε καὶ εἰς τὰς ἱδικὰς τοῦ ἡγεμονικῆς τῆς σπουδῆς καὶ δὲν ἦν νύκτις νὰ πάρῃ καὶ κρημνισμὸν ἀπὸ τοῦ θ'. Β. Ἐνθ' ἐλέγοντο ταῦτα καὶ ὑπῆρχε πολλὴ ἐντροπή, μερικὸι δ' οἱ ἐνθ' οὗτοι, ποῦ πολλοὶ εἶχαν ἐπιπέσει εἰς τέτοιον εἶδος· κενήν καὶ

¹⁹ Φιλοσοφία φησὶν αὐτῶν τὴν ζωὴν ποῦ εἶχε σὺμφορας πρὸς τὸ μυστικὸν ἰδεῖν.

ὅτι τὴν πειρὸν εἶχον ῥᾶθι καλῶς, ὅτι διὰ τινος ἀπ' αὐτῶν
δὲν ῥᾶθις νὰ ἀπελευθέρω ὅσους εἶναι ὑπερκολυμένους μετὰ τῆς
ἐξ ὁσῶν ἐλπίδας τοῦ, ὁποῦ τὸν παρηκολούθουν συνεχῶς
κίνοιο ποῖο τὸν εἶδον εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ τὸν ἐπληροῦσαν καὶ
τὸν ἐκαιρέτων. Καὶ κατ' ἀνάγκην ἐκείνους ῥ' ὑψηλότεν, καθεμ-
νος ἐπὶ ὑπνον. τοῖς αὖ νεώτεροις χωρὶς νὰ στρέφω πρὸς τὸ μέ-
ρος τῶν τῶν κεφαλῶν, εἰς τὴν ἀναστροφὴν τὸν διακατεῖχε κατ'
ἀνάγκην.

[illegible]

Τότες δὲ ἔλαβον πῦρ, ὥστε ὁ πρόεδρος τοῦ βίου παρα-
βαλλόμενος μὲ ἐκείνον ποῦ ἤρξατο Δ μετὰ τὴν πῦρσιν του
να θεωρητῇ ὡς μὴ ὑπάρχων, ὁσπὶ κατανοήσας, καλῶς μὲ
τὴν πῦρσιν του τὸ δόγμα καὶ διαμαρτυροῦν τὸν πλοῦτον τοῦ
εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐλευθεροῦν τὸν ἑαπὸν τοῦ ἀπὸ τῶν
φρονήσεως, ἔκοιτο διὰ παντὸς κἀκεῖ προέβλεπον ἐκείνῳ ποῦ δι-
ήλθεν εἰς τὸ ἔλκειν τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἀνείκην του Καὶ
τῶρα δαδῶν πρὸς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ἔβρισε λατὸν εἰς
αὐτὸ τὸ τέρας τῆς ἀρετῆς.

Και αὐτὸς θεσβεῖας ἐν τῷ ἡτο ἀκόμη νέος καὶ ἔπειτα καὶ ἡγερέθῃ. Κάποιος ἄλλος δὲμα· ἔπειτα πρὸ πολλοῦ ἀσκητικῶς ἰδρώσας, τοὺς ὁποίους ἔκρινε ὅταν εἰς τὴν ἔρημον ἔκινῃ μόνον ἕνα συναγωγὴν Ε καὶ ἀγγελοῦν ὅταν ἴσως³⁹ καὶ πρὸς τὸ γῆρας κατενθροῦνεν, δὲν ἤξεοι πᾶς ἀπὸ κάποιον σταντικὸν οὐμὸν καὶ ναστανικὸν τῆς ψυχῆς ὁφειλόμενα μικρὰν βίωσιν εἰς τὸν πανόρην περιεστῆς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔλθῃ εἰς οὐσίαν μετὰ γυναικός, αὐτὸς ποῦ ποτὲ δὲν εἶδε γυναῖκα ἀπὸ τότε ποῦ ἀπεκρίθη εἰς τὸν νονακτικὸν βίον.⁴⁰ Α Κατ' ἀρχὰς εἶκν ὄλῳσιν ἀπὸ τὴν συναγωγὴν τοῦ νὰ τὸς δίδῃ κρέας καὶ οἶνον καὶ τὸν ἡμελεῖ, ὅτι ἐν δὲν τὸ λέγει, ὅτι κατέλθῃ εἰς τὴν ἀγορὰν.⁴¹ Ἐλεγε δὲ αὐτὸς

20. Ἡ μοναχική ζωὴ καλεῖται καὶ θίος ἀγγελικός διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀφώρουν αἰς τὴν συνηθὴ θεολογίαν τοῦ Θεοῦ.

ὅσα δὸτι ἐπεθύμει κρέας καὶ φάγη, ἀλλ' ἐπειδὴ θέλεε καὶ εὐθρῆς μέσσην ἀφορμὴν καὶ πρόσκαιρον καὶ κατεστῆς εἰς τὴν πόλιν. Δι' αὐτὰ ἀποφύγετε ἐκείνους καὶ ἐπειδὴ ἐφοβήθη ἄλλους διὰ τὴν ἀποναρρωτικὴν αὐτοῦ τὴν ὁδὸν εἰς μακροτέρων κοινῶν τοῦ δόξει καὶ ἰκανοποίησιν αὐτῇ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Ὁταν ὅμως εἶδε ὅτι τὸ ἐκπαινεῖσθαι τοῦτο ἔστιν ἄχρηστον, τότε, ὅδεξαι φανερὰ τὴν ἀνασκηνύσασιν του καὶ ἀπεκλίθη εἰς τὴν ὁπιοκρίσιν του καὶ ἔλεγεν ἐπὶ πρόπαι καὶ κατεστῆς εἰς τὴν πόλιν ἀποδοχόμετος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν κατέφρασκον δ' ἄλλους καὶ τὸν ἐμπροσθεν, τέλος τὸν ὄφρα καὶ παρεκλήσθησαν ἀπὸ μακρῶν, πομπητέρι ἐπὶ δὴ ὄρῃ γε κατέφρασκον εἰς τὴν πόλιν. Ὁταν τὸν ποτε τὸν εὐσεβεῖσται εἰς κοινότητα οἶον γυναικῶν, καὶ ἀντιληφθεὶς δι' ἡλθεν εἰς οὐκάν μετὰ πόρνην γυναικός, ἐπερίμενον ἔξω, καὶ ὁσφο ἰκανοποίησιν ἐκείνους τὴν ἄποσιν ἐπιθυμίαν του, δταν ἔβλεπεν, τὸν ὁδοῦν μὴ ἀνοστήσας εἰς ταίρας καὶ ἐρρίσθη εἰς τὸν λαοῖον ταὶ καὶ ὁσφο τὸν κατεφράσκον θερμῶς κυρὶς καὶ τὸν κατηγόρησθαι καθόλου δι' αὐτὸ ποῦ συνέβη, τὸν παρεκάλει μόνον, ὁσφο πλέον ἰκανοποίησιν τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, καὶ ἄποστρέφουσιν εἰς τὴν ἐρηγητήριον των. Ἐκείνους δὲ ἀσκωνθεὶς ἀπὸ τὴν μεγάλῃν ἐπείκειον τοῦ ἀδοῦσφο του, ἐπληγρῆσθαι κατ' ἐύθεσιν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ κατανάγας διὰ τὸ τοιμήματὰ του, τὸν ἰκιολῶθει εἰς τὸ ὄρος. Καὶ δταν ἐβόσθασιν ἐκεῖ, ζῆπει ἀπὸ οὐκάν καὶ τὸν ἐγέλῶσθαι εἰς μὴκρον μελλὰς. Καὶ καὶ ὁσφο κλεισθὶ τὸς θυρας, καὶ τοῦ δίδῃ ὁσφο καὶ ὕσσο κατὰ διαστήματα ἡμερῶν καὶ εἰς ὅσους τὸν ζῆπον, παρεκάλει καὶ λέγει, τὸς ἀπέθανε. Καὶ δταν τοῦ εἶπεν αὐτὸ καὶ τὸν ἐπέσειε καὶ τὸν ἐγέλῶσθαι, ἔμεινε ἐκεῖ διὰ πάντος μὴ νηστήσας καὶ διεκρίσας καὶ δόκαρα ἀποσπῶντων τὸν ρύπον τῆς ἀμαρτίας ἀπὸ τὴν ψυχῆν του.

Μετά από άλλων κυρών, έπειδή έκάστειζε την γειτονικήν χωράν ηρωσικά και ένερ έθρηνον όλαι οι κάτοικοι της, προεπρήτιζο κάποιος με άνερον με ύλην και με περκαλάκι τον έγκλειστον έπεινον έθρηνον, με προσευχήν και με πάσην την ηρωσάν. "Όταν όμως έπηγεν εκεί, συντροφείο-μενος και από άλλων, εύρισκε εκεί μόνον τον συνοστατήν του D "Όταν δέ ηρώτησαν δι' εκείνον έμαθον ότι απάτηνεν. Έπειδή όμως άντελάφισαν ότι απάτηνεν, έρχισαν και πάλιν με προσέσωσαντα και με το έβαν θοράμ το έβαν πρήγμ. Όμως και πρότερον, ήκουον ότι τότε, αφού εκάλυσον εκείνον ποδ πρόνμντι τους ήμάςτες, τον παρεκάλεσαν με τους φανερώσαν τον έθρηνον. Δισσι έτακα ρίζοντο ότι δέν έπάρ-ανεν, αλλά ζή. Αφού ήκουσαν αυτά εκείνος και είδεν ότι απε-καλυφθή το μυστικόν, τότε όληγν προς τον άγιον. Αφού δέ εκάλυσον τον ταύχον, είδοι είχε φράξει και άνοιγν την είσο-

δον) όταν ήλθον ελοι μέρα, έπεισαν πρό των ποδῶν του και άναφέροντες τὰ γεγονότα, τὸν παρεκάλουν νά τοὺς δοθῇ κατὰ τῆς πείνης. Ἐκεῖνος ὅμως κατ' ἄρκυς ἀντιτίθετο ἱσχυρίζμενος ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν τοιαύτην παρησίαν πρὸς τὸν Θεόν. Καθὼς εἶχε πάντοτε πρό πᾶς ὀφθαλμῶν τὴν ἀμαρτίαν τόσοον ζωηρῶς, ὅπως ὅταν τὴν εἶκε διαπράξει. Ὅταν δὲ τοῦ δηλητήσαν δια τὰ συμβάντα, τότε τὸν έπεισαν νά προσειπῇ καὶ ἄφου προσοικηθῇ ἔλῃσε τὴν Ξηροσίαν.

¹¹ Α Τα σκεπτικὰ δὲ πρὸ τὸν νεανίσκον²¹ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος προηγουμένως ἦτο μαθητῆς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, έπειτα δὲ ἐπὶ πολλὸν χρόνον διετέλεσε λησιτῆς καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἀνίων χειρῶν τοῦ μακαρίου ἀπὸλυθευθευθῆ ἀπὸ τῶ ἀστυκῶ κρυφόμενα καὶ τὰς φυλακὰς καὶ εἰς τὴν προτέραν του ἀπανθῆθεν ἀρετὴν καθόλου δὲν τὰ ἀγνοεῖς ἀλλὰ τὰ γνωρίζεις καὶ ἀπὸ ἡμῶς καλύτερον πολλὰς δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουσα νὰ θυμώσης τὴν συνακατάβαινα τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ τὴν μεγάλην τοῦ ἐπιείκειαν καὶ ὅτι ἄφου πρῶτον ἐφίλησε τὴν αἵμα τωθεῖσαν δεξιὰν κεῖρα καὶ ἐνηγκαλισθῇ τὸν τράχηλον τοῦ νέου, τοιαυτοτρόπως ἐπανάφερεν αὐτὸν εἰς τὰ πρότερα.

18. "Ἔτσι καὶ ὁ μακάριος Παῦλος τὸν Ὀνήσιμον" ἐκεῖνον τὸν ἀχρηστον, τὸν ὁρατὴν τὸν κλέπτην, ὅχι μόνον τὸν ἐνανκαλιζέται. Β ἐπειδὴ μετενόησεν, ἀλλὰ ἔχει τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ τοῦ ἀκακοδοτήτην Φιλήμονα νὰ μᾶς εἰςαι: μ αὐτὸν τὸν μετανόησαντα, λέγων τὰ ἐξῆς: "Παρακαλῶ σε, λέγει, περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μοι Ὀνήσιμον, τὸν ποτὲ σοὶ ἀκαρῆστον, νῦν δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον ὃν ἀνέπεμψα αὐτὸν ἐπὶ τούτοις τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, προσλαβὼς "Ὅν ἐνὶ δουλείᾳ πρὸς ἐμαυτὸν κατέκειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ θακοῦν μοι ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ Εὐαγγελίου, χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατ' ἀνάγκην τὸ ἀγαθὸν σοὶ ᾔ, ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. Τάχα γὰρ διὰ τούτου ἐχωρίσθη πρὸς ὕμιν, ἵνα αἰσῶμαι αὐτὸν ἀπὲξός. C ὡς περὶ ὡς δούλον ἀλλ' ὑπὲρ δούλον καὶ ἀδελφὸν ἀγαπήτων, μάλιστα ἐμοὶ πόσω δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ Ἐ, παρὰ καὶ ἐν Κ. ρίμ. Εἰ μὲν οὖν με ἔχεις κοινωνόν προσλαβὰς οὐκ ὦν ὡς ἐμὲ". Φιλήμ. 10-18). Γράφοντες δὲ καὶ πρὸς τοὺς Κορινθίους ἔλεγε: "Μήπως ἔλθω πενθήσει πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων καὶ μὴ μετανόησάντων". (Β Κορ. 12, 21).

²¹ Τὸ γεγονός μνημονεύει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς εἰς τὴν Ἀδύνα του "Τίς ὁ πενήσιτος κλέπτης". ΒΕΠ 2, 66, 329 ΑΒΓ) ἐκεῖθεν δὲ καὶ ὁ Ιστορικὸς Εὐσεβίος ("Εκκλησι. Ἱστορία III 23).

²² Τὸ γεγονός τοῦτο ἀπτεταί: τὸ περιεχόμενον τῆς πρὸς Θεοφάνη "Επιστολῆς τοῦ ἀπ. Παύλου.

Καὶ πάλιν "Ὡς προειπόμενα καὶ πάλιν προλέγει, ὅτι εὐν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, αὐ φρασεῖται. (Β Κορ. 13, 2).

Βλέπετε διὰ ποίους πεινῶει καὶ τοίους δὲν λυσιτεῖα. "Ὅχι τοὺς μετανόησαντας, ἀλλὰ τοὺς μὴ μετανόησαντας καὶ ἀκατὰ τῆς μὴ μετανόησαντος, D ἀλλ' ἐκεῖνους ποὺ καὶ μᾶ καὶ δι. ο φορὰς τοὺς παρεκάλεισε πρὸς τοῦτο καὶ δὲν ἠθέλησαι. Διότι τὸ ἐπηρεῖσθαι καὶ πάλιν προλέγει ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἄλλων γράφων, τίποτε ἄλλο δὲν ἐννοεῖ παρά τοῦτο, αὐτὸ ποὺ ὑπάρκει φόβος μήπως συμβῇ καὶ εἰς ἡμᾶς τώρα. Τώρα δὲ ἂν καὶ δὲν εἶναι παρὼν ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἠπείλει τότε τοὺς Κορινθίους, ὅπως εἶναι παρὼν ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος καὶ τότε διὰ τοῦ σώματος ἔχεινοι ὠμίλει. Καὶ ἂν ἐπαμείνωμεν κατὰ τρόπον ἀνένδοτον, δὲν θὰ μᾶς λυσιτελῇ, ἀλλὰ θὰ μᾶς τιμωρῇ φοβερὰ καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν. "Προφθάσωμεν οὖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει καὶ ἂς κενώσωμεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας μας" (Ψαλμ. 94, 2). "Ἐμάρτετε, λέγει, μὴ προσέξετε μηκέτι καὶ περὶ τῶν προτέρων σοὶ δεσθῆτε". Σειρά 21, 1. E Καὶ πάλιν "Δι' αἰῶνος θαυτοῦ κατηγοροὺς ἐν πρωτολογίᾳ" (Παροιμ. 18, 17). "Ἀς μὴ ἀναρπάγωμεν λοιπὸν τὸν κατήγορον, ἀλλὰ ἂς πάρωμεν ἡμεῖς τὴν θέσιν τοῦ ἐνωριτερον καὶ ἔτσι μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην μας ἂς καταστήσωμεν ἡμᾶς αὐτὸν ἀπέναντί μας τὸν κριτὴν.

Γνωρίζω δικὰς καλῶς, ὅτι εὐν μὲν ὁμολογεῖς τὸ ἁμαρτηματὶ σοὶ καὶ ταλανίζεις τὸν εαυτὸν σου ὑπερμέτρα, ²² Α ὅμως δὲν θέλεις εἶναι τοῦτο μόνον, ἀλλὰ νὰ πεισθῇς ὅτι ἡμπορεῖς νὰ σε δικαιώσῃ. Μέχρις οὗτοι λοιπὸν δὲν κάμνουν τὴν ἐξομολόγησιν αὐτὴν ἐπιμερῶς, καὶ ἂν ἀπομὴ κατηγορῇς τὸν εαυτὸν σου δὲν θὰ ἡμπορέσῃς οὔτε ἀπὸ τὰ ἁμαρτηματὰ σου νὰ ἀπομακρῇ νόμις εἰς τὸ εἶδος. Διότι κανεὶς δὲν θὰ ἡμπορῇ πρὸς προθυμίαν καὶ τὴν ἀπαιτούμενην ἐνέργειαν νὰ κάμῃ κάτι, εἰς προηγουμένως δὲν πείσῃ τὸν ἑα τὸν του. Δι' αἰνῶναι τούτοις ἐπ' ὠφελείᾳ. Καθὼς καὶ ὁ γεωργός, εὐν μετὰ τὴν σπορὰν ἔδν ἀναμείνῃ τὴν θεοσίαν ποτὲ δὲν θὰ θερίσῃ. Ποῖος λοιπὸν θὰ προεῖται νὰ κοπιᾷ μάταιως, εὐν δὲν ἐλπίσῃ ὅτι θὰ καρδίᾳ ἀγαθὰ ἐκ τῶν πόρων του. "Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐκεῖνος ποὺ σπεῖρει λόγους καὶ δάκρυα καὶ ἐξομολόγησιν εὐν δὲν πρότις τούτοις μὲ καλὴν ἐλπίδα, B δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ ἁμαρτηθῇ, διότι θὰ διακατέχεται ἀπὸ τὸ κοκὸν τῆς ἀπαιτήσεως. Ἀλλ' ὅπως ὁ γεωργὸς ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀπελπισθῇ διὰ τὴν ἀνταρξίαν τῶν καρπῶν του, δὲν θὰ ἡμποδίσῃ τίποτε ἀπ' ὅσα βλάπτουν τὴν σπορὰν. Ἔτσι καὶ ὁ ἀνθρώπος ποὺ σπεῖρει τὴν ἐξομολόγησιν μὲ τὰ δάκρυα καὶ δὲν ἀναμένει, εἰς αὐτῆς κανὲν κέρδος δὲν

θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μετακόμῃ τὴν καταστροφικὴν δύναμιν ἐκείνων ποὺ τοῦ καταστρέφουν τὴν μετάνοιαν. Διασφείρει δὲ τὴν μετάνοιαν τὸ νὰ πῶς κανεὶς πάλιν εἰς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα. «Εἴς, λέγει, οικοδομῶν καὶ εἰς καθαιρὼν, τί ὠφέλησαν ἅλθεν ἢ λαοὶ. Βοηθούμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἀπτάμενος αὐτοῦ, τί ὠφέλησαν ἐν τῷ λουτρῷ αὐτοῦ.» (Σαράκ 64, 28-29) Ὁ Τὸ ἴδιον εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀπέχει μὲν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας του πρὸς στιγμὴν καὶ ἐπειτα πάλιν τὰ ἴδια κἀνει ποῖος θὰ ὁκαύσῃ τὴν προσευκὴν του. Καὶ πάλιν «Ἐπανόγων, λέγει, ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν ὁ Κύριος ἐτοιμάσει εἰς σοφίαν αὐτόν.» (Σαράκ 98, 28) Καὶ, «Ἐλπίστε, κύριοι, ὅταν ἐπανέλθῃ ἐπὶ τὸν αὐτοῦ ἡμεῖς καὶ μαθητὰς γέννηται, οὕτως ἄρρων τῇ ἐαυτοῦ κακίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἐαυτοῦ ἁμαρτίαν» (Παροιμ. 28, 11).

19. Μὴ δημοσίευσεν τὴν ἁμαρτίαν σου μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἐαυτὸν σου, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς μετανόας πράττει τὸ ἴδιον μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ δικαιωθῇς. Διότι εἴτοι θὰ ἡμπορέσῃ νὰ παρακινήσῃς τὴν ἐξομολογουμένην ψυχὴν σοὶ νὰ μὴ περιπέσῃ πρὸς τὰ ἴδια σφάλματα. Ὁ Τὸ νὰ καταδικάζῃ κανεὶς μετὰ τὴν ἐαυτοῦ τὸν ἐαυτὸν σου καὶ τὸ νὰ τὸν ἀποκαλέῃ ἁμαρτωλὸν εἶναι σὺν ἡμέρᾳ, ὡς θὰ ἐλένημεν, καὶ εἰς τοὺς ἀπίστους. Πολλοὶ βάλισται καὶ τοῦ θεάτροι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἱ καὶ ἔξοχον τὴν ὀνειδιάντων, ἔχοντες ὡς ἔργον, ταλανίζουσι πρὸς ἐαυτοὺς των, ἀλλὰ χωρὶς τὸν ἀρρόγοντα σκοπὸν. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπὶ ποτὲ δὲν θὰ ἀνέμαζον τοῦτο ἐξομολόγησιν. Διότι δὲν ἐξομολογοῦνται τὰς ἁμαρτίας των μετὰ τὴν πλήρη κατανόησιν, οὕτε μετὰ ἀπὸ πικρὰ δάκρυα. οὕτε μετὰ ἀπὸ μετάνοιαν. ἀλλὰ εἰς τὴν θεωρίαν δοῦσαν ἐπὶ τοὺς ἀκροατὰς διὰ τὸ θέρος τὸν λόγον τους. Διότι δὲν φανερὸν, τοσόντο φοβερὰ τὰ ἁμαρτήματα ὅταν κάποιος ἄλλος τὰ καταγγέλλῃ. Ἐ καὶ ὅταν αὐτὸς ποὺ τὰ ἐκὴ διαπραχθεῖ. Αὐτοὶ δὲν ἐπειθεῖ ἔχουν περιπέσει εἰς ἀναλγησίαν λόγῳ τῆς μεγάλης πικρᾶς ἀπαγνώσεως καὶ δὲν ὑπολογίζονται τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, μετὰ πολλὴν εὐκέρειαν τὰ ἴδια των ἁμαρτήματα τὸ δικαιώσουσι ὥστε νὰ ἴσταν ζῆνα. 22 Α. Δὲν θέλω ὅμως ἐσὺ νὰ εἶσαι εἰς ἐξ αὐτῶν, οὕτε ἐξ ἀπαγνώσεως ὡθούμενος νὰ προσβῇ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. ἀλλὰ μετὰ προσδοκίαν ἀγαθὴν καὶ ἀφοῦ κόμης τὴν ρίζαν τῆς ἀπαγνώσεως νὰ ἐπιβεβῇ τὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν ἁμαρτίαν φροντίδα.

Ποία ὅμως εἶναι ἡ ρίζα καὶ ἡ μήτηρ τῆς ἀπαγνώσεως; Ἡ παθολογία. Μᾶλλον ὅμως δὲ μόνον ρίζαν δὲν θὰ τὴν φνόμαζε κανεὶς ἀλλὰ καὶ τροφὸν καὶ μητέρα. Ὅπως εἰς τὰ ἔρρα, γεννᾷ μὲν τὸν σπόρον ἡ φθορά, αὐξάνεται ὅμως αὐτὴ πάλιν

ἀπὸ τοῦ σπόρου, εἴτοι καὶ ἐδῶ. Γεννᾷ μὲν ἡ φθορία τὴν ἀπαγνώσιν, τρέφεται ὅμως πάλιν αὕτη ἀπὸ τὴν ἀπαγνώσιν καὶ μετὰ τὸ νὰ παρέλκῃ ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην τὴν καταρμένην αὐτὴν. Β. Ὁ ἀλλοεὶς ἀπαγνώσιν προσλαμβάνουσι δύναμιν μεγάλην. Ἄν ἄνθρωπος κανεὶς κόμῃ τὴν μίαν ἐκ τῶν δυο, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ νικήσῃ καὶ τὴν ἄλλην. Δεῖται, ὅτε ὁ μὴ ραθυμῶν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ περιέλθῃ ποτὲ εἰς ἀνάνυσιν, οὕτε αὐτὸς ποὺ τρέφεται μετὰ χρηστὰς ἐλπίδας καὶ δὲν ἀπελπιέται διὰ τὸν ἐαυτὸν του θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ὑποπέσῃ ποτὲ εἰς ραθυμίαν.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν δυνάμιν διάλυσεν ἐν καὶ θαυασὲ τὸν ζυγὸν τῆς, ἐπὶ τὴν τὸν πικρὸν καὶ θαρρὸν λογισμὸν. Διότι δὲν εἶναι μίς μορφής ὁ λογισμὸς ὁ τι νδεῖται τὴν δυνάμιν ταύτην, ἀλλὰ πολυεὶς καὶ ποικίλος. Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός; Ὁ Συμβαίνει κάποιος νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ κατορθώσῃ πολλὰ καὶ μεγάλα ἔργα ἀρετῆς καὶ ἐν τῷ μεταξύ νὰ διαπράξῃ ἄλλην ἁμαρτίαν ποὺ ἐξισορροπεῖ ἐκεῖνα τὰ κατορθώματα. Τοῦτο λοιπὸν εἶναι ἀρκετὰ ἱκανὸν νὰ ὀδηγήσῃ κάποιον εἰς ἀπαγνώσιν ὥστε ὅσα ἐξομολόγησιν νὰ καταδαφισθῶν καὶ ὅλα ἐκεῖνα μεταῶς καὶ χωρὶς καμμίαν ἡρωσὴν νὰ ἔχουν ἐπιτελεσθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ. Πρέπει λοιπὸν τοῦτο νὰ σκέπτεται κανεὶς καὶ νὰ ἀποκροῖ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὅτι ἐὰν δὲν ἔχωμεν δημιουργοῦ ἀντίβαρον κατορθωμάτων ἀρετῆς διὰ τὰ μετ' ἐπειτα ἁμαρτήματά μας, τίποτε δὲν θὰ μᾶς ἠμπούσε ταχέως καὶ ἀποσπερᾶς νὰ καταπαντοθῶμεν. Τώρα ὅμως τοῦτο, ὡς ἱκανὸς, θύρα. Ὁ δὲν ἐπιτέλει ἐν ὅδῳ καὶ φαρμακὸν θέλει νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, ἀλλὰ καὶ θραυόμενος, εἴτοι πρὸς αὐτοῦ τὸν μενάλον κίνδυνον ποὺ διέτρεκε τὸ σῶμα.

Ὁ μεταβαίνων λοιπὸν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μετὰ πολλὰ ἔργα καὶ ἀγαθὰ καὶ πονηρὰ θὰ ἐκὴ ἀποδοθῇ κάποιαν παρηγορίαν εἰς τὴν κόλασιν καὶ εἰς τὸ βασανιστήριον ἐκεῖνα. Ὁ σπερούμενος ὅμως ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ μεταβαίνων μόνον μετὰ πονηρὰ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐτυχῇ. ὅσα θὰ πῶς παραπατούμενος εἰς τὴν ἀθάνατον κόλασιν. Καθὸς θὰ ζυγισθῶν ἐκεῖ οἱ πονηροὶ μετὰ τὰς ἀγαθὰς πράξεις. Καὶ ἂν μὲν αὐτοὶ μετὰ τὸ βάρος των καταβῶσιν πρὸς τὸ μέρος των τὴν πλάστιγγα, θὰ σώσονται ἀσφαλῶς τὸν διαπράξαντα αὐτὰς. Ἐ καὶ ἡ διάπραξις τῶν πονηρῶν πράξεων εἰς τὸν μόνον θάλασιν θὰ προσενησῇ, ὅσον ἐπὶ τὴν νὰ τὸν κατεβῇ ὀλίγον ἀπὸ τὴν πρῶτην τοῦ θέσιν αὐτοῦ. Ἐὰν ὅμως νικήσῃν ἀληθινῶς εἰς τὸ πῦρ τῆς γεννήσεως ἐπειθεῖ δὲν εἶναι τόσα πολλὰ τὰ κατορθώματα, ὥστε νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τὴν θάλασιν ἐκεῖνην ὥσπῃ. Καὶ αὕτη δὲν μόνον μᾶς τὰ ὑπαγορεύει. τὸ λογικὸν μας ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία Γραφή. Διότι αὐτὸς λέγει «Ἄ ποδοῦσε ἐκάστη κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ρωμ. 2, 6). Ὅσα δὲ

μόνον εἰς τὴν κόλασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν θὰ εἶδῃ κανεὶς πολλὰς διαφοράς. «Μοναί, λέγει, πολλαὶ εἰσι παρὰ τῇ Πατρί μου» (Ιωάν. 14, 2). Καί, «ἀλλὰ δόξα ἡμῶν καὶ ἄλλη δόξα σελήνης» (Α΄ Κορ. 13, 41).⁵⁴ Ἀ καὶ τὰ τὸ περιεργον εἶναι μὲ τὴν ἀκρίθειαν μᾶς τὰ εἶπε, αὐτοῦ δὲν ἐδόξασε νὰ μᾶς εἴπῃ καὶ διὰ τὴν διαφοράν τοῦ ἑνὸς ἁστέρος πρὸς ἄλλον ποῦ θὰ ὑπάρκῃ ἐκεῖ.

Γνωρίζοντες λοιπὸν ὅλα αὐτὰ, ἅς μὴ παύσωμεν νὰ πράττωμεν τὰ ἀγαθὰ, μήτε δέ, ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὴν γῆν τοῦ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης, νὰ περιορῶμεν καὶ ἐκεῖνῃ τῶν ἁστέρων. Ἐν δοῦν θὰ ἐπαδειξώμεν τὴν ἀρετὴν, θὰ ἠμποροῦμεν νὰ εὐρεθώμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἂν δὲν γίνωμεν χρυσοὶ ἢ πολύτιμοι λίθοι, τοῦλάχιστον ἅς μείνωμεν εἰς τὸ θεμέλιον, ὡς ἄργυρος, ἢ μόνον νὰ μὴ ἐπιστρέψωμεν εἰς ἐκεῖνῃ τὴν ὕλην, τὴν ὅπου εὐκέρως καίει τὸ πῦρ, οὔτε, ὅταν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν μεγάλα πράγματα νὰ ἀπόσπασιν καὶ ἀπὸ τὰ μικρά. Διότι ὅλα αὐτὰ σημαίνουν ἐλλειψιν νοῦς, πράγμα ποῦ εἴθε νὰ μὴ πάθωμεν.

Ὅπως δὲ τὰ πλοῦσι τὰ υλικὰ αὐξάνονται μὲ τὸ νὰ μὴ περιφρονοῦν οἱ πτωχοὶ ἐργάται τοῦ οὐτο καὶ τὰ πλεον. μικρὰ κέρδη, εἴη καὶ ὁ πνευματικὸς πλοῦτος. Διότι φαίνεται παραλόγον τὸ γεγονὸς, ὅτι, ὁ μὲν Χριστὸς δὲν παραβλέπει τὴν εἴξαν οὔτε ἑνὸς πτωχοῦ φτωχοῦ ὕδατος, ἐνῷ ἡμεῖς, ἐὰν δὲν εἴναι πολὺ μεγάλα τὰ κατορθώματα, ἀμελῶμεν καὶ τὰ μικρὰ καλὰ ἔργα. Ὅποιος δὲ δὲν περιφρονεῖ τὰ ἐλάχιστα, δαπανεὶ μεγάλῃν φροντίδι καὶ διὰ τὰ πολὺ μεγάλα. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ παραβλέπει αὐτὰ καὶ διὰ τὰ μεγάλα οὐδὲν πράττει. Διὰ νὰ μὴ συμβῇ δὲ τοῦτο, ὁ Χριστὸς ὤρσε μεγάλας ἀπορίας καὶ διὰ τὰ μικρὰ κατορθώματα. Διότι, τί εἶναι εὐκολώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιτακθῇ κανεὶς τοῦ ἀσθενεῖν; Ὅμως καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἄπλου πρῶγμα μᾶς ἀμείβει μὲ μεγάλας ἀμοιβάς.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐπιδίωκε τὴν αἰωνίον ζωὴν κατατρόφῃσιν τοῦ Κυρίου καὶ ἐκτενέσθ' οἱ. Δέξαι καὶ πάλιν τὸν χρηστὸν ζυγόν, ἀνάλαβε εἰς τοὺς ὤμους σου τὸ εὐαγγέλιον φορτίον, θέσε ἀντάξιον τέλος εἰς τὴν καλὴν ἀρχὴν τῆς μονακικῆς σου ζωῆς, μὴ παραβλέπῃς τὸν πνευματικὸν πλοῦτον ποῦ διεκόθη μὲ αὐτῇ σου τὴν πτώσειν. Διότι ἐὰν ἐπαμύνῃς νὰ παροῦνης τὸν Θεὸν μὲ τὰ ὅσα κάμνεις, θὰ καταστέφῃς τὸν ἐαυτὸν σου. Ἄν ὅμως πρὶν ἀκομῇ γίνῃ μεγάλη ἡ ζήμια καὶ πλημμερισθῇ ὅλη ἡ καλλιέργεια, φρόδις τοὺς

ὁκτοὺς τῆς κακίας⁵⁵ καὶ ἐὰ καταστραφέντα θὰ ἠμπορέσῃς νὰ διορθώσῃς καὶ νῦν δυνάμιν θὰ προσθέσῃς εἰς αὐτὰ καὶ μέλιστα μεγάλην. Ἀναλογιζόμενος λοιπὸν ὅλα αὐτὰ ἀποτιναῖς τὸν κοινοῦτὸν ἀπὸ τὸν νοῦν σου, σῆκω ἐπάνω καὶ θὰ γίνῃς φοβερὸς εἰς τὸν ἀντίπαλόν σου. Διότι αὐτὰς σε ἔφαρτε καίω, ἢ τὸν σκοπόν, ἢ μὴ ἐγερθεὶς πλέον. Ἄν ὅμως, ὡς εἶπ' ἐκ νῦν, νὰ σιωπῇς περὶ ἐνῶν, οὐ τοῦ, μετὰ τὸ ἀπροσδόκητον αὐτὸ πτόπημα ποῦ θὰ πάθῃ θὰ εἶναι ὁκνηρότερος εἰς τὸ νὰ σε υποσκελίσῃ πάλιν. Ἐ καὶ ἐὰν θὰ εἴσαι περισσότερον ἀσφαλισμένος διὰ νὰ μὴ ἐκταραχθῇς παρομοίον τραῦμα. Διότι ἐὰν εἶναι ἄρκεται νὰ μᾶς διδάξουν αἱ συμφοραὶ τῶν ἄλλων, πάλιν περισσότερον αὐταὶ αἱ ἰδοὶ μᾶς ἔχουσιν οὐτὸ τὸ προνόμιον, πράγμα ποῦ ἀναμένω νὰ ἴδῃς νὰ γίνεταί, καὶ μὲ ἐσὲ καὶ πάλιν μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ νὰ γίνῃς περισσότερον καρπούμενος καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ ἐπιδείξῃς, ὥστε νὰ τεθῇς ἐπικεφαλὴ καὶ ἄλλων ἐκεῖ, μόνον μὴ ἀπελπισθῇς, ὥστε νὰ χάσῃς τὸ θάρρος σοι. Τοῦτο δὲ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλῃ μὲν συμβουλίῃ καὶ ὅπου καὶ ἂν σὲ ἴδω ὁ ἴδιος καὶ μὲ ἄλλους δὲν θὰ παύσω νὰ σοῦ ἐπαναλαμβάνω. Καὶ ἂν ἠκούσῃς αὐτὰ, δὲν θὰ χρειασθῇς πλέον ἄλλο φάρμακον.

54. Ὅμοιους τῆς κακίας καλεῖ ὁ Πατὴρ τὰς αἰσθητικὰς αἰσὶν αὐτῶν μεταβάλλονται αἱ, τὸν νοῦν αὐτῶν αἱ καλὰ ἐννοήσεις εἰς τὸν ἴσον ἀφῆσαν, ἀλλὰ καὶ αἱ πονηραί. Καὶ ὅλοι κακὲς ἀντιποιῶνται τὸ θέλημα τοῦτο, ἀποκαταστήσαντες τὰς καλὰς ἐννοήσεις κακῶν, ἀπορρίπτοντες τὰ καλὰ πρᾶγματα. Ἐπειμὸν, λέγοντας, ὅτι, ἐνδεὴς ὁ νοῦς, διὰ τὸν ἐκτρέφει ἡμεῖς, κατὰ 9, 20. Ἰδὲ καὶ Ἀθανάσιον εἰς τὸν βίβλ. τῆς ἀγ. Πνεύματος κτλ., BEP + SE, 298). Εὐαγγελιστὸν Ἀγνόου, BEP + 90, 199) κ.λ.

35 Α ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΘΕΟΔΩΡΟΝ

Α Λ Ο Γ Ο Σ Β'

1 Εάν ἦτο δυνατόν τὰ δάκρυα καὶ αἱ στεναγμοὶ διὰ νοουμάτων νὰ γίνουν φανερά, με αὐτὰ ἀφοῦ ἐγγέμικα τὴν ἐπιστολήν μου θὰ σοὶ τὴν ἐπέλεξα. Δακρύζω δὲ ὅτι διότι φροντίζεις διὰ παιδικὰς σου ὑποθέσεις, ἀλλὰ διότι διεγραμμεὶς τὸν ἑαυτὸν σοὶ ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν ἀδελφῶν διότι παρέθηκες τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν μοναχικὴν σοὶ ὑπόσχεσιν. Ὁ Δι' αὐτὰ με καταλαμβάνει, ρίνομαι, δι' αὐτὰ πονῶ, δι' αὐτὰ φοβοῦμαι καὶ τρέμω, ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι ἡ θέτησις αὐτῆς τῆς ὑποσχέσεως θὰ προσενήσῃ μεγάλην καταδίκην εἰς ἐκεῖνους ποὺ ἐτάξαν τὸν ἑαυτὸν τῶν εἰς τὸ γάμος τῶν μοναχῶν καὶ ἐνεκα τῆς ραθυμίας τῶν ἐγκατέλειψαν τὴν μοναχικὴν ζωὴν. Ὅτι δὲ ἡ τιμωρία δι' αὐτοὺς θὰ εἶναι βαρυτέρα, πῶτο γίνεται φανερόν καὶ ἐκ τῶν ὀξῆς.

Κανείς ποτὲ δὲν θὰ κατηγοροῦσε δι' ἐγκατάλειψιν στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἕνα ἰδιώτην. Εκείνος ὅμως ποὺ εἶναι ἥδη στρατιωτικῆς ἐάν λιποτακτῇ διατρέχει τὸν ἑαυτὸν κίνδυνον.

Δὲν εἶναι τοσόν ποῦς φέρον. φίλε Θεόδωρε, τὸ νὰ πῶς κανεὶ ἐνῷ παλαίει, ἀλλὰ τὸ νὰ παραμεινῇ διὰ παντός εἰς τὴν πύκνιν τοι. Ὅπως εἶνα, θαρρὸ τὸ νὰ πληρωθῇ κανεὶς ὅταν μὴ κεῖται. Ὁ ἀλλὰ τὸ νὰ ἀπελπισθῇ μετὰ τὸν τραυματισμὸν τοι καὶ παραμείλῃ τὸ τραῦμα τοι.

Ἀλλωστε, κανεὶς ἔμπορος δὲν παύει νὰ ἐμπορεύεται μετὰ ὅπου ναυάγησεν καὶ ἀπώλεσεν τοῦ ἐμπορευματοῦ τοι, ἀλλὰ πάλιν διαβιβάζει ἢν θάλασσαν καὶ τὰ κύματα καὶ τὰ ἀπέραντα πελάγη καὶ ἀνακτῇ τὸν προηγουμένον πλοῦτον. Πόλλως δὲ ἔλεγον καὶ δόλιχον νὰ στεφανωνοῦνται μετὰ ὅπου προηγουμένως ἦσαν τῶν. Στρατιώτης δὲ πάλιν ἔχοντας ἐγκαταλείπει πάλαις τὴν θέσιν τοι, τελικῶς ἀνεδεκτικῇ τῇ

24 Τὸ τὴν φράσιν εἶναι καὶ ἀπὸ Χριστὸν συνήθως καταπαύεται ἀνεκτὴ τὴν ἀδελφὴν τῆς μονῆς καὶ ὑποσχέσεως. Ἡ λέξις συνήθως ἀρκεῖ εἰς τὴν ἀπεκρίσιν ἀπολογεῖται.

λεως πολέμου καὶ ἐνίκησε τοὺς ἐχθρούς. Πολλοὶ δὲ ἀρνηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐν καιρῷ διωγμῶν, ἐνεκα τῆς δριμυτητος τῶν θυσανιστηριῶν ἐπαυρωθῶσαν τὴν ἡττάν των με νέαν μάχην καὶ ἀπῆλθον λαμβάνοντας τὸν σιδήραν τοῦ μαρτυρίου.

Ὁ Ἐάν λοιπὸν ὁ καθέας δὲ αὐτὸν περιήρχετο εἰς ἀπάγνωσκιν διὰ τὸ προηγουμένον τραῦμα τοι, δὲν θὰ ἐπιλαμβάνε τα μετ' ἐπεὶ ἀγαθὰ. Ἔτσι λοιπὸν καὶ τώρα, φίλε Θεόδωρε, ἐπειδὴ ὀλίγον σὲ μετεκίνησεν ὁ ἐχθρὸς ἐκ τῆς θέσεώς σου, μὴ ὠθήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸ θάραθρον, ἀλλὰ σπᾶ σου με γενναϊότητα καὶ ἐπέστρεψε σκέως ἐκεῖ ὅπου εἶ φυγες καὶ μὴ θεωρήσῃς ἐντροπὴν τὴν προσωρινήν αὐτὴν πληγὴν. Διότι οὐτε ἀν' ἔθελπες στρατιωτὴν τραυματισμένον ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς μάχης θὰ τὸν κατηγοροῦσε. Καθὼ ἐντροπὴ θεωρεῖται, τὸ νὰ ρίψῃ κανεὶς τὰ ὀπλά καὶ νὰ ἀποφυγῇ τὴν συγκρούσιν τοι με τοὺς ἐχθρούς. Ἐν ὅσῳ ὅμως μένει μαχόμενος εἶπε κτυπᾶται, Ἐ εἶπε ὑποχωρεῖ προσωρινῶς, νομίζω, ὅτι κανεὶς δὲν θὰ ἦτο τόσον ἀκάριτος καὶ ὑπερὸς τῆς παλαικῆς τέχνης, ὥστε νὰ τὸν κατηγορήσῃ ποτὲ δι' αὐτὸ. Διότι τραύματα δὲν δέκονται ὅσοι δὲν μᾶλονται. Ὅσοι ὅμως ἐπιπύθενται, με ὅλην των τὴν φυσικὴν κατὰ τὸν ἐσθρὸν εἶναι δυνατόν νὰ τραυματισθῶν καὶ νὰ πέσουν κάτω. αὐτὸ ποὺ ἐπαθεὶς καὶ σὺ τώρα. Διότι, εἰδείξαι ὅτι ἡθελες διὰ μιας νὰ φανερώσῃς τὸν ὄφιν τὸν ἐπὶ θάλασσιν.

Ἄλλ' ὅμως ἔχε θάρρος. Ἐκεῖς ἀνάγκην ὀλίγης νήψεως καὶ δὲν θὰ μείνῃ ὅτε ἔκνος ἀπὸ ἐκείνου τὸ τραῦμα. Ὁ ἄλλον δὲ με τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ θὰ συντρέψῃς καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀς μὴ σὲ ἐνοχλεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἡμποδίσθης εἰς τοῦτο συντόμως καὶ εἰ ἄρχισι. Διότι εἶδεν ὁ ἐχθρὸς καὶ διέβλεψε μάλιστα με ὀξυδέρκειαν τῆς ψυχῆς σου τὴν ἀρετὴν καὶ συνεπέρανεν ἐκ πολλῶν δοδουμένων, ὅτι θὰ ἐξελεσθῇς εἰς γενναίον ἀντιπάλον τοι. Διότι ἐνόησεν ὅτι εἶσι με τὴν τόσῃν καὶ τέτοιαι εἰδους φροντίδι σου εἰδείξας ἀμέσως κατ' αὐτοῦ, ὅταν παρήρηνες μέχρι τέλους τέτατος, ἐκώλως θὰ τὸν κατέβαλλες. Διὰ τοῦτο ἐσπευσεν ἡγρόνησεν, ὤρθωθι ἰσχυρὸς ἐναντίον σοι, μᾶλλον ὅμως ἐναντίον τοῦ ἐαυτοῦ τοι, ἐάν θελήσῃς τελικῶς νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃς γενναίως.

25 Ὡς ἐκ τῆς νήψεως, γενναίως σκεπτικῇ, τὴν κατὰ τὴν τῆς νηφαλιότητος, σφοδρότης καὶ ἐντατικῆς. Εἰς τοὺς ἀσκητικούς καὶ νηπτικούς συγγραφὰς σκεπτικῇ τὴν κατὰ τὸν τῆς σκεπτικῆς, ἐπαρρησιώσεως καὶ προσχρῆς τοῦ τοῦ κατὰ τὴν σκεπτικῆς καὶ ἀναδύσας λογισμὸν καὶ ἐννοῖαν. Ὡς ἐκ τούτου ἡ νήψις εἶναι κοινὴ ἐνέργεια καὶ ἀνήκει εἰς τὴν σκεπτικῇ τῆς θεωρίας.

Διότι ποῖος δὲν ἠθάυμασε τότε τὴν ταχεία καὶ εὐλαβή καὶ θερμὴν μεταστροφὴν αὐτοῦ εἰς τὰ καλὰ. **Β** Παρεθεώρητο ἡ ἀπόλαυσις τῶν τροφῶν καὶ κατεφρονούντο τὰ πολυτέλη ἐνδύματα, κατεπατήθη κάθε ἔκτος, ἀπεργασιεὶς καὶ ἄλλη σου ἡ περὶ τὴν κοσμητὴν παιδείαν φροντίδα ἀποτόμως μεταστρέφεται εἰς μελέτην τῶν θείων λόγων. Ὅλοι σου αἱ ἡμέραι διήρχοντο εἰς ἀναγνώσεις βιβλίων· ἀλλ' αἱ κατεργασίαι καταλείποντο εἰς προσευχάς. Δὲν οὐδὲ ἀπαρκάουν τότε θέματα εὐγενεὶς καταγωγῆς, οὐδὲ ἀναρνήσεις πλοῦτος. Εὐδαίμονες δὲ ὀνυποτερον πάσης εὐγενείας τὸ νὰ ἐναγκαλιζέσῃς γόνυ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ νὰ πῇς εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ. Αὐτὰ ἐλύπησαν τὸν πονηρὸν, αὐτὰ τὸν ἐξήγειραν εἰς σφοδρὰν κατὰ τοῦ σώματος ἐντιμωσίαν, δὲν οὐδὲ ἐπλήγησεν ἀνεπανόρθωτα.

Εἰς λοιπὸν μετὰ ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἀσκήσεως καὶ νηστείας σιναίτικῆς καὶ χαρμυλικῆς καὶ τῶν ἄλλων σου ὁσκήσεων οὐ κατέβαλε, ποῦ οὐτε καὶ τότε ἐπιτρέπεται νὰ περιέλθῃς εἰς ἀπόγνωσιν, θὰ εἴπῃς κανεὶς ὅτι ἡ ἔγρητα εἶναι σημαντικὴ. **Γ** καθὼς ἡ ἔγρητα ἐπὶ τὴν μετὰ ἀπὸ πολλοῦ κόπου καὶ ἰδρώτος καὶ νίκας. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο ἐγένετο πρὶν ἀκόμῃ ἀποδοθῆναι εἰς μὲγαν κατ' αὐτοῦ ἀγῶνα, τὸς μόνον καταρτίσαντες ὅσοι νὰ σὲ ἐτοιμάσῃ καλύτερον εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον. Δεῖται τώρα πού ἀναχωρεῖς καὶ δεῖς ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ ταξιδίου σου ἐπιστρέφῃς ὁ φοβερός κειρατής καὶ οὐτε ὅλον τὸ ἐμπόρευμα τῆς ἀρετῆς μεταφέροντα. Ὅπως δὲ θῆκεν ἐπικειρμένη κανεὶς νὰ φρονεῖται λέοντα, τοῦ προκαλέσῃ μόνον ἐκδοράς εἰς τὸ δέρμα, ἐκείνον μὲν καθόλου δὲν τὸν βλάπτει, μᾶλλον δὲ χειρότερον τὸν ἐξαγριώνει ἐναντίον τοῦ καὶ τὸν κατιστῇ ἀσφαλέστερον καὶ δυσήρπτον εἰς τὸ ἔλθῃ. **Δ** τοιοῦτο τρόπον λοιπὸν καὶ ὁ κοινὸς μας ἐκδορὰς, ὁ διαβολὰς, ἐπικειρόμενος νὰ σοὶ ἀνοίξῃ θάλασσαν ἡλικίαν εἰς τὸν σίχυνον τοῦ μὲν αὐτὸν ἡσυχάζῃς, σὲ ὅμως δὲ εἰς τὸ ἐλθῇ νὰ ἐταγρυνθῇς καὶ νὰ νῆρῃς περισσότερον.

2. Ὀλισθηρὸν πρῶτον εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ εὐκόλως πλανᾶται, εὐκόλως ὁμῶς καὶ ἀποχωρεῖ ἐκ τῆς ὁπάτης καὶ ὁμῶς ταχέως πηλεῖται. ἔτσι καὶ εὐκόλως ἐγείρεται. Διότι καὶ ὁ μοκάριος ἐκείνος ἄνθρωπος, ὁ Δαβὶδ, ὁ ἐκλεκτός βασιλεὺς καὶ προφήτης, ἐν ᾧ εἶχεν ἐπαλῆσαι, ἤδη πολλὰ κατορθώματα δὲν ἔπαυσε νὰ ἐκτὴν ἀνθρώπιναν δόξαν· ὅμως ὅλα ἐπεθύμησε ξένην γυναικα καὶ δὲν ἐπύσθη εἰς ἐδῶ· ἀλλ' ἐπράξε μὲν τὴν μοκάριαν ἐνεκα τῆς ἐπιθυμίας, διεπράξεν ὅμως κατ' ὄφιν ἐξ αἰτίας τῆς μοκείας.⁹⁶ **Ε** Ἐπειδὴ ὅμως δύο

⁹⁶ Πρόκειται περὶ τὸ διπλοῦς ἁμαρτήματος τοῦ βασιλέως Δαβὶδ, ὅπως ἡτύχησε τὴν οὐκίαν τοῦ σαρκεννοῦ τοῦ Οὐρία καὶ ἐφύγετο τὸν Θεόν. *Δ.

φορὰς ἐτραυματίσθη τὸς ὀδοντοὺς, δὲν ἐπεχείρησε νὰ ὑποστῇ τὴν τὴν ὑλὴν, ἀλλ' εὐθὺς ἔτρεξε πρὸς τὸν ἱατρὸν καὶ ἤρξατο τὴν διὰ φαρμάκων θεραπείαν διὰ τῆς νηστείας τῶν δακτύων, τῶν θρήνων, τῶν συνεκῶν προσευχῶν, τῆς σιναίτικῆς ἀγαγορεύσεως τῆς ἀμαρτίας. **37** **Α** Καὶ ἔτσι οὐ αὐτὸν κατέστησε τὸν Θεὸν εὐαγέτη, ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προηγουμένην τοῦ ὁρίαν μετὰ δὲ τὴν μοκείαν καὶ τὸν φόνον ἡ μνήμη τοῦ πατρὸς νὰ ἰσχυρῇ καὶ ἐπιστάσῃ καὶ τὴν εὐδαίμονα λατρείαν τοῦ υἱοῦ. Διότι ὁ υἱὸς τοῦ ὁ Σολομῶν ἐπέσε εἰς τὴν ἰδίαν παγίδα εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὁ πατὴρ τοῦ καὶ ὁπρὲς τοῦ θελήματος τῶν γυναικῶν γενόμενος, ἀπεμαρτύρηθη ἀπὸ τὸν Θεὸν τῶν πατέρων τοῦ.

Βλέπεις πόσον μέγα κακὸν εἶναι τὸ νὰ μὴ ἐγκρατεύεται κανεὶς ἀπὸ τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς, ἀλλὰ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν τάξιν τῆς φύσεως καὶ ἐνῶ εἶναι ἀνὴρ, νὰ καθίσταται δοῦλος ἢ ναυκῶν. Αὐτὸς λαπὸν ὁ Σολομῶν ἐν ᾧ ἦτο ὁκτωρ πρῶτος καὶ σοφὸς τοῦ συνέθῃ νὰ τοῦ ἀφαιρῇ ἀλλοκλήρον τὸ βασίλειον ἐξ αἰτίας τῆς ἀμαρτίας τοῦ καὶ διὰ μόνον τῆς θεοσέβειας τοῦ πατρὸς τοῦ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς μόλις τὸ ἐν ἔκτον τοῦτο νὰ ἐκχῇ.

Β Εἰς λοιπὸν ἡσυχάζεις μὲ τὴν ρητορικὴν καὶ κατοπινὴν παραμελοῦσαι, ὑπενθυμολογῶντες σε τὰ δικαστήρια καὶ τὰ θῆρα καὶ τὰς δόρνους τῶν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ παρουσιάξῃς δημοσίᾳ, θὰ σὲ παρακαλοῦσα νὰ ἐπιστρέψῃς καὶ ἐργασθῇς πάλιν δι' αὐτὰ. Ἐπειδὴ ὅμως ἀγωνίζομαι διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ οὐδὲλας μὲς ἐνδιαφέρουν τὰ ἐπίγεια. αὐτὸ ὑπενθυμῶμαι ἕλλο δικαστήριον καὶ θῆρα φοβερόν καὶ φρικτὸν. **Πάντας** γὰρ ἡμᾶς φανερωθήναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ θύματος τοῦ Χριστοῦ. **(Β' Κορ. 5. 10)** Καὶ τότε θὰ καθίσῃ ἐπ' αὐτοῦ κριτὴς αὐτὸς ποῦ τώρα ἀβαστεῖται ἀπὸ σέ. **Τι** θὰ εἴπωμεν τότε εἰς τὸν Θεόν. Καὶ πὴ θὰ ἀπολογισθῶμεν, δὲν συνεκίσταμεν νὰ παραβαίνωμεν τὰς ἐντολάς τοι. **Τι** θὰ εἴπωμεν λοιπὸν. Θὰ προσφασισθῶμεν ὅτι ἔκομεν κοσμητικὰ φρονήματα, **Γ** αὐτὸς ὅμως μὲς πρὸςέσε καὶ εἶπε· **Εἴ** ἀφ' ὧν ἔσται ἀνθρωπίνων δὲν κερύσῃ ὅλον τὸν κόσμον τὴν δὲ πύξιν αὐτοῦ ἡμῶν. **(Ματθ. 16. 28)**, **"Οτι** ἄλλοι μὲς ἐξηπάτησαν. Οὐτε ὅμως τὸν Ἀδὰμ ἀπέλυσεν τὸ ὅτι πρὸςέσε τὸς πρὸςέσε αὐτὸν τὴν γυναῖκα τοῦ λέγοντας· **Εἴ** γὰρ, ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ αὐτὴ μὲ ἡπάτησεν. **(Γεν. 3. 12)** ὅπως ἐπὶ οὐκ οὐτε τὴν

κατέλασεν τοῦ ὁ υἱὸς αὐτοῦ παραπλήματος ἦτο ἐκ μὲν τῆς Περσείας νὰ γεννηθῇ ὁ σαρδὸς Σολομῶν, ἐκ δὲ τῆς συνετρεφέντης καρτίας τοῦ πρὸςέσε τῶν αὐτῶν ὁ πρὸςέσε ἐκείνου ὁμοῦς ὡς μετὰ τοῦ. **Εἴ** ἡ γὰρ ἡμῶν ὁ πρὸςέσε τῶν αὐτῶν, ἐπὶ, λένεται, συνετρεφέντος. **Ἦ** τὴν διήγησιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ 11. 12.

νυνάδα, προφασίζαμένην τὴν πονηρίαν τοῦ θένος.

Φοβερόν, φίλε Θεοδώρε, τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον οὐτε κατηγόρους χρειάζεται, οὔτε μάρτυρας περιμένει. Διότι ὅλα εἶναι νυνεὶ καὶ ἐντελῶς ἐρεσκεπομένα εἰς τὸν δικαστήν καὶ οὐκ ἄλλῳ διὰ τὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὰς τὰς ἐνθυμήσεις τῶν λογισμῶν θὰ εἶναι ὁ καθὲς υπεύθυνος. Διότι εἶναι κριτικὴ ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιών καρδίας ὁ δικαστὴς ἐκεῖνος.

Δ' ἴσως ὁμοῦ προβάλλῃς τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἀδυναμίαν νὰ φέρῃς, τὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου. Καὶ κοῖα ἀπολογία τότε θὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ σὲ σώσῃ ποῦ δὲν κατωρθώσῃς νὰ φέρῃς ζυγόν²⁷ χρυσόν καὶ νὰ βαστάσῃς φορτίον ἐλαφρόν. Μήπως εἶναι ἄρα καὶ φορτικὸν πρᾶγμα ἡ ἐκ τῶν πόσεων ἀνάπαυσις; Καὶ τότε πῶς πῶς καλεῖς εἰς αὐτὸ ὁ Χριστός; Λέγοντας: «ἔδευτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ περισφοτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσθε ὑμεῖς ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μὴ ὅτι ἐμοῦ, ὅτι πρὸς ἐμὴ καὶ ταπεινὸς ἦ καρδία ὁ γὰρ ζυγός μου χριστός καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν» (Ματθ. 11, 28). Τί ἐλαφρότερον εἰπέ μου ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπαλλαγῇ κανεὶς ἀπὸ φροντίδας καὶ ὑποθέσεις καὶ φόβους καὶ κόπους, ἢ νὰ εὐρίσκηται ἐκτός τῶν κυριῶν τοῦ θίου καὶ νὰ ἐρησιάζῃ εἰς ἐβδίου λυμένα.

3. Λέγε μου ὁμοῦ, τι νομίζεις ὅτι εἶναι μακριστον καὶ ἀπεθυρητόν εἰς τὸν κόσμον τούτον, ἢ ἐξουσία, ἢ εὐχρηστικὰ καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εὐδοκίμησις. Καὶ τί ὁβλιώτερον ἀπὸ αὐτὰ, ὅταν συγκρίνουνται πρὸς τὴν ἐλευθερίαν²⁸ τῶν χριστιανῶν. 18 Α. Διότι ὁ ἄρκων ὑπάρκειται εἰς τὸν θυμὸν τοῦ δῆμου καὶ εἰς τὰς παραλόγους ὁρμὰς τοῦ πληθους καὶ εἰς τὸν φόβον ἀναπερῶν ἀρχόντων καὶ εἰς τὰς φροντίδας τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων καὶ ὁ κτῆς ἄρκων γίνεται σὺν μερὸν ἀπλοῦς ἰδωτής. Διὰ τὴν ζυγὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ θέατρον. Ἄλλ' ὅπως ἔχει ἄλλος μὲν παίζει ρόλον βασιλέως, ἄλλος δὲ ἄρκωντος καὶ ἄλλος στρατιώτου καὶ ἄλλος ἐλθὼν ἢ νόξ, οὕτε ὁ βασιλεὺς βασιλεὺς, οὕτε ὁ ἄρκων ἄρκων, οὕτε ὁ στρατηγὸς στρατηγός εἶναι, οὔτε καὶ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὁ καθὲς θὰ λάβῃ τὴν ἀμοιβὴν ποῦ θὰ τοῦ ἀξίῃ οὐκ ἐπὶ τῇ θάσει τῆς ἰδιότητος τοῦ, ἀλλὰ τῶν πράξεων τοῦ.

27 Ζυγὸν χρυσόν ἔννοει ὁ Κύριος εἰς τὰ εὐαγγέλια τὴν ζωὴν ποῦ εἶναι σήμερον πρὸς τὴν ἐκτέλειαν τοῦ καὶ μέλλουσι τὴν εὐδονίαν διὰ τὴν θέσιν τῆς ἐν Χριστῷ κειμένου ζωῆς. Ὁ ζυγὸς αὐτὸς εἶναι ὁ εἰς τὴν ἐπίστασιν καὶ τὴν τελειότητα τοῦ καθ' ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἔστι τὸς ἀποκρινόμενος συγγραφεὺς διὰ τὴν μομφὴν τῆς ζωῆς.

28 Ἐλαφρότερον καλεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας, ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ μόνη ἀπαρχὴ βασιλείας τῆς φυγῆς. Βλ. Γαλ. 5, 1.

Μήπως ὁμοῦ ἡ δοξα, ἡ ὅποια ἐξαφανίζεται ὡς ἀνθεὶς κόρτου, εἶναι καὶ τμητικόν. Μήπως ὁ πλοῦτος, διὰ τὸν ὅποιον ταλανίζονται οἱ κατὰ καὶ, «Ὅσοι γὰρ, λέγει, τοὺς πλουσίους, καὶ πόλιν» «Ὅσοι οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῷ πλούτῳ τοῦ πλοῦτος αὐτῶν καυχόμενοι» (Λουκ. 16, 24 καὶ Ψαλμ. 48, 8). Ὁ χριστιανὸς οὐδέποτε ἀπὸ ἄρκων γίνεται ἰδιώτης καὶ ἀπὸ πλοῦτος πτωχὸς καὶ ἀπὸ ἐνδοξου ἄδοξος, ἀλλὰ μένει πλοῦτος ὅταν πτωχὸς καὶ ὕψους ὅταν φρονιτικὴ νὰ ταπεινωθῇ τὴν ἐξουσίαν δὲ τὴν ὅποιαν ἔχει, οὐκ ἐπὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ κατὰ τῶν πονηρῶν ἐξουσιῶν καὶ τοῦ κακοκράτορος τοῦ σκότους, οὐδεὶς ἡμπορεῖ νὰ τὴν καταλύσῃ.

Εἶναι δικαίον πρᾶγμα ὁ γάμος, συμφωνοῦ καὶ ἐγγύς «Τίμος, λέγει, ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἁγίαντος» πόρνοισ δὲ καὶ μοιχαῖς κρινεῖ ὁ Θεός» (Ἑβρ. 13, 4). Εἰς σὲ ὁμοῦ δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ἐφαρμόσῃς τὰ τοῦ γάμου «Διότι, δι' ἑκάστην ποῦ ἠνωθῇ με τὸν οὐράνιον Νυμφόν διὰ τῆς μοναχικῆς ὑποσκέσεως, τὸ νὰ τὸν ἀφήσῃ καὶ νὰ προκαλεσθῇ εἰς μίαν γυναῖκα, αὐτὸ εἶναι μοικεῖα, ἐστὶν καὶ ἂν ἤθελες ἐαυτὸ ἀπειράς νὰ τὸ ἀποκαλέῃς γάμον, ἢ μᾶλλον τὸσον χειρότερον ἀπὸ μοικεῖαν, ὅσον ἀνέπερος ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ Θεός. Ἀς μὴ σὲ ἀπατῇ κανεὶς, λέγοντας, ὅτι δὲν ἀπηγόρευεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον. Τοῦτο καὶ ἐγγύς τὸ γνωρίζω. Τὸν μὲν γάμον δὲν ἀπηγόρευεν, ἀλλ' ἀπηγόρευεν ὁμοῦ τὴν μοικεῖαν, πρᾶγμα ποῦ θέλεις νὰ κόμης ἐσὺ. εἴναι δὲ μὴ γένωσκαι θελήσει νὰ ἐλθῇ ποτὲ εἰς γάμον κοινωνίαν»²⁹.

Διὰ τὴν ἀπορρίψιν, εἴναι θεωρητικὸν ὁ γάμος μοικεῖα, ὅταν ὁθετήται ὁ Θεός. Εἰς φόνος κατὰ τὴν ἐθεωρήθη δικαίως καὶ ἐπιδεικτικῶς φιλανθρώπου, ἢ μοικεῖα ὁμοῦ ἄλλοτε κατεκρίθη χειρότερον καὶ ἀποφόνον. ἐπειδὴ ὁ μὲν διεπράχθη κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ ἐξεδηλώθη ἀντιθετὰ πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ. Δ' αὖτὸς, κατελογισθῇ ὑπὲρ τοῦ φθινεῖς τὸ ὅτι ἐλόντιος τὴν πορνείουσαν γυναῖκα καὶ τὸν μετ' αὐτῆς πορνεύοντα. Τὸν Σαδὸλ

29. Εἰς τὴν ἀποκατὰν ὁλοκληρίαν ἡ σὴναις τοῦ μοναχοῦ ἢ τῆς μοναχῆς πρὸς τὸν οὐράνιον Νυμφόν, τὸν Χριστόν, σημαίνει τὴν πνευματικὴν μετ' αὐτοῦ συνάφειαν, ὅπου καὶ ἐπικοινωνίαν, εἰς σημεῖον νὰ θεωρηθῇ γάμος πνευματικός, ἢ οὐ καὶ αἱ ἀφαιρεσὶς εἰς τὸν Κύριον παρθένοι ἀπελόντες ὅπου Χριστῷ παρθένοι Χριστοῦ. Ἡ διόλου αὐτὸ τοῦ πνεύματος ἑαυτοῦ θεωρεῖται, θεωρεῖται ἡμετέρας μοικεῖα διὰ τοῦτο ὅτι Χριστοστομὸς ἐλόντι μὴ ἡμετέρας τὸν φιλόν τοῦ Θεοῦ ὅπου εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐπὶ φρονίᾳ, πρᾶγμα ποῦ θέλει πολλὰς μελετητάς νὰ νομίσαν διὰ τὴν ἀποκατὰ καὶ ἡ πραγματικὴ εἰς ἀπελόντων πρὸς τὸν οὐράνιον Θεόν, ὁ ὅποιος ἐπὶ ἐλέγχεται ὡς μοικεῖα, ἡμετέρας ἀφαιρεσὶς ἀποκατὰς μελετητάς. Οἱ ἐλεγχὲς τοῦ πνεύματος ἀποκατὰν εἰς τὸ νὰ φέρουν εἰς ἀποκατὰν τὸν ἀποκατὰν τὴν πραγματικὴν καὶ ἀποκατὰν Θεοῦ.

ΡΩΤΩ.

Ε. , σὲ παρακαλῶ μὴ διαμράζῃς ὅτι μὴ μεγάλην ἔδωκάν κατὰ τοῦ ἐαυτοῦ σου. Μὴ μὲν γνέσκῃς τόσην δόξαν ἔχειν τὰ λόγια αὐτὰ πῶς ποὺ δὲν εἶσα ἀκόμη εἰκόσιν ἔτι, ἀλλὰ καὶ ἐάν εἶχες πολλὰ κατορθώματα καὶ εἴχες ζῆσε βίην τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν, καὶ εἰς ἑκατον γῆρας ὑψώσω τὴν προσβολὴν αὐτὴν οὔτε καὶ τότε θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἀπελευσθῇς ἀλλὰ νὰ φέρῃς εἰς τὸν νοῦν σου τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ δικαιωθέντα ληστήν καὶ τοὺς ἐργάτας τῆς ἐνδεκάτης ὥρας τοὺ ἀπέλαβον τὸν μισθὸν ἕως τῆς ἡμέρας. 46 Α. "Ὅπως δὲ δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἀπελευσθῶνται ἐκεῖνοι ποὺ ἐσθῆσαν εἰς τὸ ἑκατον τέρας, ἐάν σκωφανοῦν ἔτσι δὲν εἶναι ἀσφαλές με αὐτὴν τὴν ἐλπίδα νὰ τρέφεται καὶ νὰ λέγουν πέρα μὲν θε ἀπολαύσωμεν τὰ τερπνὰ τοῦ θίου ὑστερον δὲ ἀφοῦ κοιμώμενοι ὄντων θὰ λάβωμεν τὴν ἀμοιβὴν θίου τοῦ κοροῦ. Διότι δὲ ἐνθυμούμαι, ποὺ ἔλεγες πολλάκις, ὅταν πῶλοι σοὺ σινοῦσαν νὰ φωνήσῃς εἰς ἀσ σκαλάς. Τί δὲ, ἐάν εἰς τὸν συντονισμὸν τοῦτον χρόνον δὲν τελειώσω καλῶς τὸν θίου πῶς θὰ μεταβῶ πρὸς αὐτὸν που εἶπε: «Μὴ ἠνώμενε ἐπιστρέφει πρὸς Κύριον μηδὲ ἀναβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας» (Σοφ. Σε ρ 5, 7). Ἀπέκτισε καὶ πάλιν τοῦτον τὸν λαογιόμον καὶ φροήθητι τὸν κλέπτην Β. Δ. ὅτι ἐτοι διαμείνει ὁ Χριστὸς, τὴν ὁποῦ τὸν παρόντα κόσμον εἰσδόν, μας ἐπαδὴ ἀγνοοῦμεν ποτε θὰ γίνῃ.

Σκέψου τὰς φροντίδας τοῦ θίου, τὰς προσωπικὰς, τὰς κοινὰς τοὺς φόβους τῶν ὀρκόντων, τὸν φόβον τῶν πολιτῶν τὸν κίνδυνον ποὺ μέχρις ἐσχάτων πολλὰκις ἀνέσθεν τῶν κεφαλῶν μας ἐμπρόκειται, τοὺς κόπους τὰς ταλαιπωρίας, τὰς δουλοπρεπεῖς κατωκείας, ποὺ δὲν ἠρμόζοι καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἀξιοπρεπεῖς δουλοὺς κα, το ὅτ' ὅλων αὐτῶν τῶν κοινῶν ὁ καρπὸς ἐδῶ τελειωνε, τί ἀλγευνότερον τοῦτοί θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ. Πολλοὶ μέλιστα συνέβη νὰ μὴ ἀπολαύσωμεν οἱ δὲ ἑκεῖνα που, μὲ πολὺν κόπον ἀπέκτισαν. Καταναλώσαντες τὴν νεότητά των εἰς κόπους καὶ κινδύνους ὅταν ἐνόμισαν ὅτι θὰ ἀπελάμβαναν πλεον τοὺς κόπους τῶν μετέβησαν εἰς τὴν εὐλογίαν ζωὴν χωρὶς νὰ σι νοικοκυμίσουν μαζὶ τῶν γίγντο. C. Διότι ἐάν κανεὶς μετὰ ἀπο πολλοὺς κινδύνους ποὺ θὰ ὤριστο καὶ μάχας, μάχας καὶ μετὰ δυσκολίας ἡμπορεῖ μὲ παρηγοίαν νὰ ἴδῃ τὸν ἐπόμενον βασιλεῖα, ὡς θὰ ἴδῃ μὲ παρηγοίαν τὸν οὐράνιον ἀφοῦ ἔχισσε καὶ ὑπερέτασε εἰς ὅλην τὴν ζωὴν ἄλλον βασιλεῖα.

5. Θέλεις νὰ σοὺ ἀπαριθμήσω τὰς κατ' ὅλον φροντίδας, ὅσας ἔχει διὰ τὴν γυναῖκα τοῦ, τὰ τέκνα καὶ τοὺς ὑπερέτας. Φοβερὸν νὰ λάβῃ κανεὶς γυναῖκα πτωκιστὴν τοῦ φοβερὸν

ἐπίσης νὰ λάβῃ εὐπορωμένην. Διότι γὰρ μὲν ἓνα βλέπει τὸν ἄνδρα εἰς τὴν περιουσίαν, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὴν ιδιότητά του ὡς σὺθέντος καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν του. Ἀντὶ τούτου νὰ ἀπακησῇ κανεὶς τέκνα, λυπηρότερον δὲ καὶ νὰ μὴ ἀποκησῇ. Το μὲν πρῶτον δεικνύει βτὶ ἀδίκως ἐνυμφεῖται, τὸ δὲ ἄλλον, ὅτι ὑπομένει πικρὰν δουλείαν. Ἀρρωστήσῃς τὸ παιδίον ὁ φόβος εἶναι, μεγάλος. D. Ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν νῆπιον, τὸ πένθος εἶναι ἀπαρηγόρητον. Καὶ διὰ τὰ διὰ τὰ σπῆμα σπῆματα τῆς ἡλικίας τῶν διαφόρων εἶναι καὶ α φροντίδες, οἱ φόβοι καὶ οἱ κόποι πολλοί. Τί νὰ εἴπῃ κανεὶς καὶ διὰ τὰς μοχθηρίας τῶν ὑπερετῶν. Ζωὴ εἶναι λοιπὸν αὕτη Θεοδωρε εἰς τὸς μέρη νὰ χωρίζεται, μία πικρά νὰ ὑπερετῇ τὸ σὺς, νὰ ζῇ διὰ τούτους καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς ποιέ.

Εἰς τὴν ἰδικὴν μας ὁμῶς ζωὴν, Θεοδωρε, τίποτε δὲν ὑπάρχει ἀπὸ αὐτὰ καὶ σὲ ἐπικαλοῦμαι, ἐν προκειμένῳ μᾶλλον. Διότι, ὅταν διὰ τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο διδῶνται σου ἔχῃς εἰς τὸ ἀσκητήριον ἡθελήσῃς νὰ ἀπαλλανγίσῃς ὀλίγον ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ θίου ἐγνώριζες πόσην ευφροσύνην καὶ χαρὸν ἀπῆλθας. Διότι, οὐδεὶς εἶναι ἐλευθερὸς εἰ μὴ μόνον ἐκεῖνος που ζῇ διὰ τὸν Χριστόν. Αὐτὸς ἔχει ἀνέλθει, περὶ ὅλων τῶν κοινῶν. E. Ὅταν δὲν θέλῃ κανεὶς νὰ διαφύγῃ ὁ φόβος τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἄλλος ποτε δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ πρῶξῃ τὸ τοῦ, ὅλα εἶναι, ἀνυπόβλητος, μὴ καταδουλωμένος ὑπὸ ἁλτῆς διὰ τῶν χρημάτων. Διότι ἔμαθον, ὅτι τίποτε δὲν ἀφαιρῶμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ ἐπόμενος τίποτε δὲν ἔα ἀγαγόμενον ἀπὸ αὐτόν. Μὴ καταναλισκόμενος ἀκόμα ἀπὸ τὸν μισθὸν τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης, ἡδὺ ἔμαθον, ὅτι, ἔμαθον τὸ πολὺ εἶναι ἐν αὐτονοίᾳ ὑπάρχει. Οὐδεὶς τὸν ληπὶ ὀφείζοντος τὸν οὐδεὶς τὸν ἐρεθίζει κτυπώντας, οὐ δίδει διὰ τὸν κρῖν ἀνδρὸν ἓν μόνον πρᾶγμα θεωρεῖται, συγφορὰ τὸ νὰ προσκρίσῃ εἰς τὸν Θεόν. 4. A. Ὅλα τὰ ἄλλα ἦσαν ἡ ἀπαλῆα, χρημάτων ἡ ἐπὶ τῆς τῆς πατρὸς, ὁ ὑπερὸ τῶν ἐσχάτων εἶναι ὅπως, οὐδὲν κἀν θεωροῦνται δεῖν καὶ αὐτὸ ποὺ ὅλα ὑποβιβάζονται τὴν μετὰ τὸν αὐτὸν παρὸν α καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, αὐτὸς εἰς ἐκείνον εἶναι πλέον ευχαρίστητος καὶ ὅσο τὴν ζωὴν. Διότι ὅπως ὅταν ἀνέβῃ κάποιος εἰς ὑψηλὸν ὄρεα καὶ παρατηρῇ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ταξιδεύοντας ἐν τῇ θάλασσῃ μὲν νὰ καίπῃται μωταὶ ἀπὸ τὰ κύματα ἄλλοι δὲ νὰ προσμαύσωνται εἰς ἀκατέλευτους ἄλλοις πάλιν νὰ καταθύνονται ἄλλοι καὶ ἄλλοι νὰ μεταφέρονται ὡς δεσμῶτες μετὰ τὴν φωνὴν τὴν ἀνέμου καὶ πολλοὶ νὰ καταποντίζονται καὶ ἄλλοι μὲν ἐν τῇ πλοῦ καὶ πηδάλῳ ἰόντων τὰς χεῖρας τῶν νὰ κρηνηοποιούν. B. πολλοὶ δὲ νὰ φέρονται, ἐπὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡ εἰς κάποιον ἄλλον ἀντικειμένον τοῦ πλοῦ καὶ ἄλλοι νὰ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εί, τὸ μικρόν ἀλλ' ἔσχον δοκίμιον «Πύγκρισις βασιλικῆς διακρίσεως καὶ πλούτου καὶ ὑπεροχῆς πρὸς μοναχὸν σύθωνα τῇ ἀληθεστάτῃ καὶ κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίᾳ», διαφαίνεται ἡ μεγάλη ἐπιμνηστικὴ τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τὸν μοναχισμόν. Θεωρεῖ τὸν μοναχισμόν ὡς τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν καὶ ἐπαχρεῖται, σύγκρινεν αὐτὸς πρὸς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, ἡ ἑσὶα θεωρεῖται ὡς ἡ κορυφὴ τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν. Ἡ πύγκρισις φιλοσόφου καὶ βασιλέως ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Ὀριγηνίων. Παραλληλεῖς καὶ ἐντελεῖται συνεχῶς ὁ Χρυσόστομος ἐν μοναχὸν καὶ τὸν βασιλέα εἰς ὅσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των καὶ καταδεικνύει, τελικῶς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ μοναχικοῦ ἐναντι τοῦ βασιλικοῦ ὡς ὁμίματος.

Τὸ δοκίμιον ἀνέκει εἰς τὰ ἔργα τῆς νεότητος τοῦ Χρυσοστόμου, ἐγράφη δὲ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀσκήσεώς του, ἦτοι μετὰ τῶν ἐτῶν 376-380.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΤΟΚΑΤΙΔΗΣ

116 Α ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΝ

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΤΟΥ ΠΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΙΝΑΜΕΩΣ ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΝ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΞΗ ΣΥΝΕΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΣ ΑΛΗ-
ΘΙΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Επειδή βλέπω ότι πολλοί από τους ανθρώπους αγα-
πούν και θαυμάζουν περισσότερο αυτά που φαίνονται καλά
παρά αυτά, τα όποια είναι από την φύσιν των B καλά και
αληθινά αγαθά, θεωρώ αναγκαίον να δηλώσω συντόμως περί
των δύο και να αντιπαραβάλω και αυτά τα όποια έχουν παρα-
μεληθῇ από τους πολλούς και αυτά τα όποια τυγχάνουν ιδι-
αιτέρως φροντίδος, ώστε άφοῦ εἶσι μάθωμεν τὴν μεταξὺ των
διαφορὰν, τὰ μὲν νὰ ἐκτιμῶμεν ὡς δεῖα ζήλου και σωτη-
ριῶν, τὰ δὲ νὰ διδοκθοῦμεν νὰ τὰ περικρυνώμεν ὡς μη-
δομινά.

Λοιπὸν ἐκτιμᾶται C μὲν ὁ πλοῦτος και ἡ βασιλεία και ἡ
ἐξουσία και ἡ δόξα, και οἱ περισσότεροι καλοτυχεῖται τοῦς
άρχοντας τῶν κρατῶν, που μετακινουῦνται μὲ πολυτελεῖ ἀκή-
ματα και ἀπολαμβάνουν τὸν θόρυβον τῶν ἀγγελιοφόρων και
τὴν πολυάνθρωπον σωματοφυλακίην, ἔχει δὲ καταφρονηθῇ ἡ
ζωὴ τῶν φιλοσόφων και αὐτῶν οἱ ὅποιοι ἐξέλεξαν τὸν μονα-
χικὸν βίον. Καὶ ὅταν μὲν ἀφανισθοῦν ἔκείνοι, ἀποσποῦν
τὴν προσοχὴν τοῦ λαοῦ, αὐτοὶ δὲ ὅταν ἐμφανισθοῦν δὲν ἐλ-
κίσουν τὴν προσοχὴν αὐθενός, ἡ ἐλαχίστων. Καὶ κανεὶς μὲν δὲν
θεῖ ἐπιθυμία να γίνῃ ὅμοιος μὲ αὐτούς, ἐνῶ μὲ ἔκείνους
δοιοῖν και θεβαίως, τὸ νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς ἐξουσίαν και νὰ
ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἔθνους, και δύσκολον εἶναι και
εἰς πολλοὺς ἀδύνατον. D και ὅα ἐκπαιδεύονται πολλὰ χρησιμα-
τα ἐπιτηροῦντες τὴν ἐξουσίαν ἡ δὲ πραγματικὴ τῆς μοναχικῆς
ζωῆς και ἡ συμβίωσις μὲ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, εἶναι εὐ-
χολος εἰς ὅλους. Καὶ ἡ μὲν ἀπόκτησις τῆς ἐξουσίας
φθείρεται εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν πολλὸν δὲ και ζωνίας ἐγκα-
ταλείπει τοὺς ἐραστίους τῆς, ἥδη δὲ ἔχει ὁδηγήσει και περ-
κοῦς εἰς μεγάλον κίνδυνον ἡ ἐξουσιάζουσιν. 117 Α ἡ δὲ μο-
ναχικὴ ζωὴ και τώρα κηρύγει εἰς τοὺς δικαίους ἀρετὰν ἀγα-
θὰ και μετὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτῆς ὁδηγεῖ ἐνδόξους και χαί-
ροντας εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Θεοῦ και Πατρός, ὅποτε οἱ πε-
ρισσότεροι ἐξ αὐτῶν που διετέλεσαν ἄρχοντες ὅα ὁποσῶν
μεγάλαν τιμωρίαν δι' ὅσα ἔχουν πρόξει.

Ἐὰν λοιπὸν νὰ συγκρίνωμεν τὸ ἀγαθὸ τῆς φιλοσοφίας
πρὸς αὐτὸ που φαίνονται εἰς τὸν κόσμον ἀγαθὰ, δηλαδὴ τὴν
ἐξουσίαν και τὴν δόξαν και ὡς μάθωμεν καλά τὴν μεταξὺ των

ἀγαθὸν αὐτῶν διαφορὰν, διότι ἐστὶ παραλληλίζουσα θὰ φα-
νῇ καλότερα ἢ διαφορὰ τοῦ. Ἡ καλότερα, ἂν νομίζης ἀφοῦ
ὀλίγωρον τὴν βασιλείαν, ἣ ὅποια εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῶν
ἀγαθῶν, ὅπλα εἰς τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου,
δὲ ἐξετάσωμεν τοὺς καρποὺς τοῦ καθενὸς ἢ ἀπὸ τὰ ἀποκτμήματα
αὐτῶν, διὰ τὰ νὰ μάθωμεν ἔτσι ἐπακριβῶς εἰς ποῖον ὁσκέλ τὴν
ἐξουσίαν ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς ποῖους ὁ φιλόσοφος μοναχός.

Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἐπιστατῇ εἰς πόλεις καὶ κώρας καὶ
πολλὰ ἔθνη κυβερνῶν μὲ τὰ διατάγματά του καὶ στρατηγούς
καὶ ὑπάρχουν καὶ στρατεύματα καὶ φυλάς καὶ συνιστά, αὐ-
τὸς δὲ ποῦ ἀφαιρῶσι τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν Θεόν καὶ ἡκο-
λοῦσθαι τὴν μοναχικὴν ζωὴν κυριακεῖ ἐπὶ τοῦ θυροῦ καὶ
τοῦ φρόνου καὶ τῆς φιλαργυρίας καὶ τῶν ἄλλων παθῶν, ἀκε-
πτόμενος πάντοτε καὶ φροντίζων νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ νὰ κυριευ-
θῇ ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὰ αἰσχαρὰ πάθη, αὐτὸς νὰ υποδουλωθῇ
ὁ νοῦς εἰς σκληρὰν τυραννίαν, ἀλλὰ νὰ κρατῇ πάντοτε ὁ
τὴν σκέψιν του ἐπάνω ἀπὸ ὅλα, ἀφοῦ θέσῃ ἐπιστάτην εἰς τὸ
πάθος του τὸν πρόθεον τοῦ Θεοῦ.

Τοιαύτην λοιπὸν ἐξουσίαν καὶ κυριαρχίαν ἔχει ὁ βασι-
λεὺς, τοιαύτην δὲ ὁ μοναχός, ὥστε ὁρθότερον θὰ ᾔδυνάτο
κανεῖς νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν βασιλεῖα, παρὰ τὸν λαμπρυνόμενον
μὲ βασιλικὸν ἔνδυμα καὶ στέφανον καὶ καθημέρον ἐπὶ χρυ-
σοῦ ἔρῃον.

2. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητά βασιλεὺς εἶναι ὁ καλι-
ναγωγὸν τὸν θυμὸν καὶ τὸν φρόνον καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ κυ-
βερνῶν τὰ πάντα συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ
καὶ διατηρῶν ἐλεύθερον τὸν νοῦν καὶ μὴ ἐκτρέφον νὰ κυ-
ριαρχήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ τυραννία τῶν ἡδονῶν. Δ Αὐ-
τὸν εὐκαρίστως θὰ τὸν ἐδάμνα ἄρκοντα καὶ τῶν φυλῶν καὶ
τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν λαῶν καὶ
τῶν στρατευμάτων, διότι αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐπιστατῇ μὲ τὴν λο-
γικὴν του τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, εὐκόλως θὰ ἐπιστατήσῃ καὶ ἐπὶ
τῶν ἀνθρώπων μὲ τοὺς θεῖους νόμους, ὥστε νὰ ἔκῃ θεὸς
πατὴρ εἰς τοὺς ὑπακόους, συμπεριφερόμενος πρὸς τὰς πό-
λεις μὲ ἔλπν τὴν ἡμερότητα. Αὐτὸς δὲ ὁ ὁποῖος νομίζει ὅτι
ἐξουσιάζει τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ εἶναι δοῦλος τοῦ θυροῦ καὶ
τῆς φιλοχρίας καὶ τῶν ἡδονῶν, πρῶτον μὲν θὰ ἐφαίνεται εἰς
τοὺς ὑπηκόους του ἄξιος γέλωτος, διότι φορεῖ μὲν στέφανον
χρυσὸν μὲ πολυτίμους λίθους στολισμένον, στερεῖται δὲ τῆς
σωφροσύνης, καὶ λαμπρύνεται μὲν ἀλόκληρον τὸ αἰμά του μὲ
τὸ βασιλικὸν ἔνδυμα, ἔχει ὅμως ἀστέλιστον τὴν ψυχὴν. Ε
Ἐπὶ μὲν ὅμως ὅταν θὰ γνωρίζῃ νὰ καίρῃται τὴν ἐξουσίαν,
ὅσοι ὁ μὴ δυναθεῖς νὰ διοικήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, πῶς θὰ ᾔδύ-
νατο νὰ διοικῇ τοὺς ἄλλους σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους.

Ἐάν δὲ θέλῃ νὰ ἐξετάσῃ καὶ τὸν πόλεμον, καὶ ἀπὸ τῆς
ἑκείνου πλευρᾶς, θὰ εὕρῃ ὅτι ὁ μὲν μάχεται πρὸς δαίμονας καὶ
ὑπεριεσθῇ καὶ νικᾷ καὶ στεφανοῦται ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, διότι
θεοδίδει πρὸς τὸν πόλεμον μὲ θεῖαν ἐπενέργειαν, ὁπλισμέ-
νος μὲ οὐράνια ὅπλα ὥστε εὐλογον εἶναι νὰ νικήσῃ αὐτός,
118 Α Ἐνῶ ὁ βασιλεὺς μάχεται πρὸς βαρβάρους. Ὅσον δὲ
φοβερώτεροι εἶναι οἱ δαίμονες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τόσον
ἐνδοξότεροι εἶναι αὐτοὶ πρὸς νικᾷ αὐτούς, ἀπὸ τὸν νικῶντα
τοὺς βαρβάρους. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῇ νὰ μάθῃ καλὰ τὴν αἰτίαν
ἐνὸς ἐκάστου πολέμου, θὰ εὕρῃ μεγάλην διαφορὰν. Διότι
ὁ ἓνας μὲν πολεμεῖ τοὺς δαίμονας χάριν τῆς εὐσεβείας καὶ
τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, ποθῶν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν πλά-
νῃν πόλιν καὶ κωρίαν, ὁ δὲ ἄλλος μάχεται πρὸς τοὺς βαρβάρους
ὑπὲρ ἐδαφῶν ἢ συνόρων ἢ χρημάτων ἀρπαγέντων ἢ
ἐνεκα τῆς πλεονεξίας καὶ πόθου ἀδίκου ἐξουσίας, ἣ ὅποια
ἀσθεῖ εἰς πόλεμον, διου λοιπὸν πολλῆς πολλῆς βασιλείας,
ποῦ ἐπεθύμησαν τὰ περισσότερα, ἔκασαν ἐπὶ πλεόν καὶ αὐτὰ
ποῦ κατεῖχον. Β Ἡ ἐξουσία λοιπὸν καὶ οἱ πόλεμοι ἐδείξαν
ὅτι τόσον πολὺ διαφέρουν ὁ βασιλεὺς καὶ αὐτὸς ποῦ φροντί-
ζει νὰ συλῇ μὲ τὴν λατρίαν τοῦ Θεοῦ. Θὰ τοὺς γνωρίσῃ δὲ
κανεῖς αὐτοὺς ἐπακριβῶς, παρατηρῶν τὴν ζωὴν καὶ τὰς πρά-
ξεις ἐνὸς ἐκάστου καθημερινῶς. Θὰ εὕρῃ δὲ ὅτι καὶ τὸν μὲν
νὰ ὁμιλᾷ μὲ τοὺς προφήτας καὶ νὰ καλλιωτίζει τὴν ψυχὴν
του μὲ τὴν σοφίαν τοῦ Παύλου, καὶ νὰ μεταπηδᾷ συνεχῶς
ἀπὸ τὸν Μωϋσῆα εἰς τὸν Ἡσαΐαν, ἀπὸ αὐτὸν δὲ πρὸς τὸν
Ἰωάννην, καὶ ἀπὸ αὐτὸν πρὸς ἄλλον, τὸν δὲ βασιλεῖα νὰ ὁμι-
λῇ μὲ ταξίαρχους καὶ ὑπάρχους καὶ ὁ σωματοφύλακος. Μὲ
αὐτοὺς ποῦ συναναστρέφεται κανεῖς ὑπάρχει, μὲ τὸ ἦθος
αὐτῶν ἀφομοιοῦται τὸ ἦθος του. Λοιπὸν, ὁ μὲν μοναχός δια-
πλάσσει τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς του πρὸς τὰ ῥήθη τῶν ἀπο-
στόλων καὶ τῶν προφητῶν, ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τὰ τῶν στρα-
τηγῶν καὶ σωματοφυλάκων καὶ ὑπασπιστῶν, ἀνθρώπων θαύ-
λων τοῦ οἴνου καὶ ἀρρωστημένων εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ἀσχο-
λουμένων κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡμέρας μὲ τὸ πο-
τόν, μὴ γνωρίζοντων τίποτε σπουδαῖον ἢ καλὸν λόγι τοῦ οἴ-
νου. Ἔτσι λοιπὸν, καὶ δι' αὐτὸ ἀρροῖται νὰ μακαρίξῃ κανεῖς
τὸν μοναχικὸν βίον μᾶλλον, παρὰ τὸν βίον τῆς ἐξουσίας καὶ
τῆς βασιλείας καὶ τῶν σκῆπτρων.

3. Ἐάν δὲ ἠθέλωμεν νὰ ἐξετάσωμεν τὸν χρόνον τῆς
νικτὸς, θὰ ἴδωμεν τὸν μὲν μοναχὸν νὰ σπουδάζει μὲ τὴν λα-
τρίαν τοῦ Θεοῦ Δ καὶ μὲ τὰς προσευχάς, νὰ ψάλλῃ πολὺ
ἐνωπότερον τῶν ἀνθρώπων, νὰ συλῇ μὲ τοὺς ἀγγέλους, νὰ συν-
σμιλῇ μὲ τὸν Θεόν, νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ. τὸν
βασιλεῖα δὲ ποῦ διοικῇ πολλὰ ἔθνη καὶ φυλάς καὶ στρατιάς

καὶ ἐξουσιάζει πολλὴν ἔσθλαν καὶ πολλὴν θάλασσαν, νὰ εἴ-
ναι καλοξαναλωμένος εἰς τὸ κρεβάτι καὶ νὰ φοκαλιῇ. Καὶ ὁ
μὲν μοναχὸς τρέφεται μὲ τὴν τρεφὴν, παύ δὲν ἡμποροῦν
νὰ τοῦ προσηγήσων θάθων ὕπνον τὸν βασιλεῦς ὅπως κοιμί-
ζει ἢ παύραγία καὶ τὸ ποτόν, τὰ ὅποια τὸν κρατοῦν ὑπνύ-
οντα ἀκόμη καὶ τὴν ἡμέραν εἰς τὴν κλίνην. Ὑπάρχει λοιπὸν
εἰς τὸν μοναχὸν καὶ ἐνδυρσία καὶ τροφὴ λιτὴ καὶ ἀβληταὶ
συμμέτοχοι τῆς ἰδίας ἀρετῆς· ὁ δὲ βασιλεὺς εἶναι ὑποκρεμέ-
νος **Ε** νὰ καλλωπίζεται μὲ πολυτίμους λίθους καὶ χρυσὸν
καὶ νὰ παραβῇ πλουσιώτατον γένηται καὶ νὰ ἔσῃ συνδου-
λός, ἂν μὲν εἴναι ἄφρων, ἰσχυρὸς τῆς ἰδικῆς του κακίας,
ἂν δὲ ἔκῃ νοῦν καὶ σωφρονῇ, ἰσχυρὸς καλοῦ καὶ δικαίου, πο-
λὺ ὅμως ὑποδεστέρος τῆς ἀρετῆς ἐκείνων. Τοιαυτοτρό-
πως, καὶ ἂν ἀκόμη φιλοσοφῇ ὁ βασιλεὺς, δὲν θὰ ἡμπορήσῃ
οὔτε ὀλίγον νὰ πληρώσῃ τὴν καλοκαγαθίαν τοῦ μοναχοῦ.
Διὰ τοῦτο εἶναι φορτικός εἰς τοὺς ὑπηκόους του καὶ ὅταν κἀμὴν
περιοδεύῃ, καὶ ὅταν κατοικῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅταν ἀπολαμ-
βάνῃ εἰρήνην ¹¹⁹ **Α** καὶ ὅταν κηρύσῃ πολέμους καὶ ὅταν
ἐσπράττῃ φόρους καὶ ὅταν συγκεντρώνῃ στρατεύματα καὶ
φέρῃ αἰχμαλώτους καὶ ὅταν νυκτὶ καὶ ὅταν ἡμέρᾳ, καὶ ὅταν
μὲν ἡμεῖται γεμίζει μὲ τὰς συμφορὰς του καὶ τοὺς ὑπηκόους
του, ὅταν δὲ νυκτὶ γίνεται ἀνυπόφορος, ὑπερτρανευόμενος
διὰ τὰς νίκας καὶ ἀλαζυνειόμενος, καὶ ἐπιτρέπων εἰς τοὺς
στρατιώτας του νὰ λεηλατοῦν, νὰ ληστεύουν, νὰ βλάπτουν
τοὺς ὁδοιπόρους, νὰ πολιορκοῦν τὰς πόλεις τῆς περιχώρης, νὰ
λεηλατοῦν τὰ σπήτια τῶν πτωχῶν, ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τοὺς ὑπο-
δέχονται νὰ εἰσπράττουν καθεὶ ἡμέραν αὐτὸ καὶ κανεὶς νό-
μος δὲν ἐπιτρέπει, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι εἶσι ἐπιτάσσει
κάποια ἄρτοια συνήθεια, παράνομος καὶ ἄδικος. Καὶ τὸν μὲν
πλούσιον ἀνδράκα ἐλάττει ὁ βασιλεὺς μὲ τὰς ἀδικίας αὐτῆς,
ἀλλὰ πλήττει τοὺς πτωχοὺς, ὡς ἂν πράγματι νὰ ἐντρέπεται
τοὺς πλουσίους. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ μὲ τὸν μονα-
χόν, **Β** ἀλλ' ἐστὶν ὡς ἐμφανισθῇ ἐραται διὰ τὴν εὐεργετήσιν
καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς καθ' ὅμοιον τρόπον.
Φορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος τὸ ἴδιον ἐνδυμα καὶ πίνει τὸ νερό
πολὺ παρ' εὐκόριστα ἀπὸ ὅσων πίνουν ἄλλοι ἐξαιρετικῶς κραστῶ.
Διὰ τὸν αὐτόν του οὐδένα ἄρτον ζητεῖ οὔτε μικρὸν οὔτε
μεγάλον ἀπὸ τοὺς πλουσίους, διὰ τοὺς εὐπροσχομένους ὅμως
εἰς ἀνάγκην ζητεῖ πολλὰς καὶ συνεχεῖς, πρὸς ἀρετῶν καὶ
τοὺς δύο, δηλαδὴ καὶ τοὺς εὐεργετοῦντας καὶ αὐτοὺς ποὺ
θὰ δεχθῶν τὰς εὐεργασίας. Τοιαυτοτρόπος, εἶναι κοινὸς ἱε-
ρὸς πλουσίων καὶ πτωχῶν ὁμοίως, διότι τοὺς μὲν πλουσίους
ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα διὰ τῆς καλῆς νοουθεσίας, **Γ**
τῶν πτωχῶν δὲ ἐξαφανίζει τὴν πτωχείαν. Ὁ βασιλεὺς, ἀνά-

μη καὶ ὅταν ἐλαφρύνῃ τὴν φορολογίαν ὠφελεῖ τοὺς πλου-
σίους μᾶλλον παρὰ τοὺς πτωχοὺς· ὅταν δὲ πρῶτη τὸ ἀντιθέ-
τον ἐλάττει τοὺς ἔκοντας ὀλίγοι. Διότι τὸν μὲν πλούσιον πα-
λὺ ὀλίγον ἡμπορεῖ νὰ τὸν ἐλάτῃ ἢ βαρεῖα φορολογία, τὰ
σπήτια ὅμως τῶν πτωχῶν τὰ παρασύρει ὅπως αἱ κείραρροι,
καὶ γεμίζει τὰ κυρία ἀπὸ στεναγμούς. Καὶ οὔτε τὸ γῆρας λυ-
ποῦνται οἱ φοροεσπράκτορες, οὔτε τὴν κηρείαν τῶν γυναι-
κῶν, οὔτε τὴν ὀρφανίαν τῶν παιδιῶν, ἀλλὰ εὐρίσκονται πά-
ντοτε εἰς εὐθυμίαν, ὡς ἂν κοινοὶ ἐκθροὶ τῆς κύρας εἰσπρά-
τοντες φόρους ἀπὸ τοὺς γεωργούς, δι' αὐτὰ ποὺ δὲν ἔκαρπο-
φόρησεν **Δ** ἡ γῆ.

4. Ἐὰν λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἐκεῖνα, δηλαδὴ τί
διαιρίζει ὁ μοναχὸς καὶ τί ὁ βασιλεὺς εἰς τοὺς ὑπηκόους του.
Λοιπὸν ὁ μὲν βασιλεὺς χρυσόφι, ὁ δὲ μοναχὸς πνευματικὴν
κάρην· καὶ ὁ μὲν ἕως ἐξαφανίζει τὴν ἐνδειαν ὅταν εἴναι κα-
λός, ὁ δὲ ἄλλος ἐλευθερώνει μὲ προσευχὰς τὰς ὑπὸ τῶν
δαίμόνων τυραννοῦμεναι ψυχάς. Καὶ ἂν συμβῇ νὰ πλήττε-
ται κάποιος ἀπὸ τωσούτων συμφορῶν προσπερνά τὸν βασιλεῦ-
ς ὅπως τὸ ἄψευκα, καταφεύγει δὲ εἰς τὴν ἀκρίαν τῶν μοναχῶν,
ὅπως αὐτὸς ποῦ θέλει νὰ ἀποφύγῃ τὸν λύκον καὶ καταφεύ-
γει εἰς κυνηγόν, ποῦ κρατεῖ ἱσχυρὰ εἰς τὸ χεῖρ. Διότι ὅτι εἶ-
ναι τὸ ἔξωθεν διὰ τὸν κυνηγόν, εἶναι **Ε** διὰ τὸν μοναχόν ἡ
προσευχὴ. Διότι δὲν εἶναι ἴσων φοβερὸν τὸ ἔξωθεν εἰς τοὺς
λύκους, ὅσον φοβερὸν εἰς τοὺς δαίμονας εἶναι αἱ προσευχαὶ
τῶν δικαίων. Καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς καταφεύγοντες εἰς περὶ
πικρῆς ἀνάγκης εἰς τοὺς ἁγίους μοναχοὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι
οἱ βασιλεῖς εἰς φοβεροὺς καιροὺς πρὸς αὐτοὺς καταφεύγουσιν,
ὅπως οἱ πτωχοὶ εἰς καιρὸν πείνης καταφεύγουσιν εἰς τὰς σί-
κας ἰσὺν πλουσίων. Μήπως ὁ Ἀχισάβ, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων εἰς περίοδον λιμοῦ καὶ ἐλλείψεως σίτου, δὲν ἐπηρώ-
τη τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ¹²⁰ **Α** εἰς τὰς προσευχὰς τοῦ Ἡ-
λιοῦ; Μήπως ὁ Ἑλκείας, ἐπίσκοπος βασιλεὺς, ὅταν ἡσθένει καὶ
ἔμελλε νὰ ὑποθῶνῃ καὶ ἐβλεπε τὸν θάνατον νὰ πλησάξῃ δὲν
κατέφυγεν εἰς τὴν προφήτην ὡς ἰσχυρότερον τοῦ θανάτου
καὶ κορυφὴν τῆς ζωῆς; Καὶ μέλιστα διὰν ἐκπύρηνθαι πόλεμος
καὶ ἐκινδύνειεν ἡ Παλαιστίνη νὰ καταστραφῇ ἐκ θεμελίων,
οἱ βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων, ἐγκαταλείψαντες τὸ σφάκισμα
καὶ τὸς παύρας καὶ τοὺς τοφίους καὶ τοὺς στρατηγούς καὶ
τοὺς ταξιάρχας, κατέφυγον εἰς τὰς προσευχὰς τοῦ Ἑλσι-
σίου, διότι ἐπίστευσαν ὅτι ὁ ὑπὲρ τῆς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρονομί-
ης μὲ ὑπερλίαν κηρύσσει στρατηγούς. Τὴν ἴδιον καὶ ὁ Ἑλκείας
ὅταν πυνέθῃ ὁ Περσικὸς πόλεμος, καὶ ἡ πόλις ἐνδύσκειτο εἰς
ἀβυσσον κινδύνου **Β** εἰς τὸ ἴδιον τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐντὶ οἱ γὰρ
αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ἐντολῶν ἐντολόμενοι ἔμελλον καὶ ἐραδοῦντο καὶ αἰνε-

ταράσσοντο, ὅπως ἀκριβέως ἐν ἀναμονῇ θρονίῃς ἢ βασιλείᾳ του πεισμοῦ, ἀντιπαρέτιθε ἰδὲ προσεικάζει τοῦ Ἡσίου ἐναντι τῶν μυριάδων Περσῶν καὶ ἐν δικαιοσύνῃ ἢ ἐλπίδι του. Διότι μόλις ὁ προσφθίς ἔκτισε τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανόν, ὁ Θεὸς μὲ τὰ ἐξ οὐρανοῦ θέλη του κατέπαυσε τὸν Περσικὸν πόλεμον διδάσκων εἰς τοὺς βασιλεῖς νὰ θεωροῦν τοὺς ὑπηρέτας του κοινούς σωτήρας τῆς γῆς, διὰ νὰ διδασκοῦν ὅταν προτρέπονται ὑπὸ τῶν δικαίων διὰ κάθε ἀγαθὴν καὶ φιλόανθρωπον πράξιν, νὰ σέβονται τὰς συμβουλὰς καὶ νὰ ὑποκούουν εἰς τὸς **C** ἀγαθὸς νομοθέτας. Ὅμως ἐκείνον ἀπὸ αὐτὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν διαφορὰν τῶν δύο, ἀλλὰ καὶ ἂν συμῆν νὰ ἐκπέσῃ καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος, ὁ μὲν μοναχὸς ἀπὸ τὴν ἀρετῇ, ὁ δὲ βασιλεὺς νὰ στερηθῇ τὴν βασιλείαν, ὁ μοναχὸς θὰ συνήσκητο εὐκόλως, καὶ ὁφού ἀπέπλυνε ταχέως τὰς ἀμαρτίας διὰ προσευχῆς καὶ δακρύων καὶ πένθους καὶ συμπαραστάσεως πτωχῶν, πάλιν εὐκόλως ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν. Ὁ βασιλεὺς ὅμως ποῖ ἀνετρέπη θὰ ἐκπράζετο πολλὰς συμφορὰς καὶ πολλοὺς ἀπώλους καὶ ἡμιπείας καὶ ἡμιπείας, καὶ κτήματα, καὶ πολλοὺς κατ'δύνας θὰ διέτρεχε. Καὶ ὁ ἕνας μὲν στήριζει τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἄλλους, ὁ δὲ ἄλλος (ὅτι σωθῇ ἡμέτερος μὲ τὴν θέλησιν **B** καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν μεταστροφὴν τῆς γνώμης. ***Ε** βασιλεία γάρ, λέγει, τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ἡμῶν ἐστιν (Λουκ. 17, 21).

Ἐπὶ πλέον ὁ θάνατος εἶναι μὲν φοβερός διὰ τὸν βασιλέα, ἀντιδύνας δὲ διὰ τὸν μοναχόν, διότι ὁ περιφρονῶν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν καλοτέραςιν, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἐπιθυμοῦν νὰ ζῶν οἱ περισσώτεροι, εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπαρμένη καὶ τὸν θάνατον εὐκόλως. Ἐάν δὲ συνθέβαιν νὰ κρατοῦν καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος, ὁ μὲν θὰ ὑφίστατο τοὺς κινδύνους ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ἐπιτυχάνων διὰ τοῦ θανάτου ζωὴν ἀθάνατον καὶ οὐράνιον, ὁ δὲ βασιλεὺς ὅμως θὰ σφαγῇ ἀπὸ τύραννον καὶ σφετεριστῇ τῆς ἐξουσίας. **B** γινόμενος μετὰ τὴν σφαγὴν ἐλευθέρων καὶ οὐκ ὀν θέσμι: τὸ νὰ ἰδῇ ὅμως κανεὶς μοναχὸν σφαγέντα ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας εἶναι εὐδαιμονιστὸν καὶ σωτήριον θέλημα. Καὶ ὁ μὲν μοναχὸς θὰ προσελθόντι πολλὰς ἀραπάς καὶ μνηστῆρας τῶν ἀρετῶν του καὶ μνηστῆρας πολλοὺς, εὐχομένους νὰ τὸν ὁμοιάσῃν ὁ δὲ βασιλεὺς θὰ κατηγόλωνε πολλὰ λόγια εἰς προσευχάς, παρακαλῶν τὸν Θεόν, νὰ μὴ ἐμφανισθῇ κανεὶς ἀνταγωνιστῆς τῆς βασιλείας. ¹²¹ **A** καὶ τὸν μοναχὸν οὐδεὶς θὰ ἐτάλμα νὰ φονεύσῃ, ἐπειδὴ θὰ θεωρεῖται ὡς ἀσέβειαν ἔλκεν τοῦ Θεοῦ τὸ νὰ τὸν φονεύσῃ. τὸν βασιλέα ὅμως περικυκλώνουν πολλοὶ σφετεριῆς, ἀνταγωνιστῆς τῆς ἐξουσίας. διὰ αὐτὸ ὁ μὲν βασιλεὺς φρουρεῖται ὑπὸ

στρατοῦν, ὁ δὲ μοναχὸς μὲ τὴν προσευχὴν, ἀναρῶναι τὰς πόλεις χωρὶς νὰ φοβῆται κανέναν, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς (ὅτι πάντοτε μὲ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀναμονὴν τοῦ θανάτου, διότι αὐτὸς μὲν διακοπάζεται ἀπὸ ἐπιδιώκων πλεονεξίαν, ὁ δὲ μοναχὸς ἔχει θεοφάνειαν σωτηρίαν.

Περὶ μὲν τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, νομίζω ὅτι ἔχω εἰπῆ ἄρκετά. Ἐάν δὲ ἠθέλωμεν νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὸν μελλοντικὸν ἀγῶνα, θὰ ἴδωμεν τὸν μὲν, λαμπρὸν καὶ θαυμαστὸν, ἀρπαζόμενον **B** εἰς τὰς νεφέλας πρὸς συνάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς αἰθέρας συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ ἡγέτου καὶ διδασκάλου τοῦ σωτηρίου τούτου θίου καὶ κάθε ἀρετῆς. Ὁ βασιλεὺς ὅμως, ἐάν μὲν κορομπούνησιν τὴν ἐξουσίαν του μὲ δικαιοσύνην καὶ φιλοanthropian (πράγμα ποῦ σιχαίνεται πολὺ σπανίως), θὰ εἶναι ὑποδεέστερος ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν τιμὴν, διότι δὲν δύναται νὰ ἐξιωθεῖ ὁ καλὸς βασιλεὺς πρὸς τὸν μοναχόν ποῦ (ὅτι διαρκῶς καὶ καθ' ὁλοκληρίαν μὲ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐάν δὲ ἀποδειχθῇ πανήρως καὶ ἀπάνθρωπος καὶ προξενῇ εἰς τὸν κόσμον πολλὰς συμφορὰς, ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀκαρῶσιν τὰς συμφορὰς εἰς τὰς ὁποίας θὰ θεσθῇ νὰ θλιβεταί, βηλαθῇ νὰ καίεται εἰς τὸ πῦρ, **C** νὰ βαστιγώνεται, νὰ βαστιγώνεται, νὰ ὑποφέρῃ, νὰ σπαραγγαλίζεται καὶ νὰ ὑφίσταται τέτοια θέσανα, τὰ ὅποια δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ περιγρόψῃ, οὔτε μὲ λόγον, οὔτε νὰ ὑποφέρῃ εἰς τὴν πραγματικότητα;

Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ σκεπτόμεθα καὶ νὰ μαθαίνωμεν νὰ μὴ θαυμάζωμεν αὐτοὺς ποῦ συγκεντρώσων πλοῦτι. Διότι αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἔχει ἀναδείκθῃ βασιλεὺς τοῦ πλοῦτος μετὰ αὐτῶν, οὔτε κατὰ τὸ ἔλασσιον δύναται νὰ πληρώσῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ μοναχοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἰδῇς πλοῦτον νὰ εἶναι σπουδαίμενος μὲ πολυτελεῖ ἐνδομασίαν, νὰ καλλωπίζεται μὲ χρυσάφι, νὰ φέρεται ἐπάνω εἰς ἄρματα, νὰ πραγματικῶς λαμπρὸς νομιάς, **D** μὴ καλοτυχεῖς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, διότι ὁ πλοῦτος εἶναι πρόσκαιρος, καὶ αὐτὸ ποῦ θεωρεῖται καλόν, καταστρέφεται μοῦ μὲ τὴν ζωὴν αὐτῆν. Ὅταν ὅμως εἴδῃς μοναχόν νὰ διαβίῃ μόνος, νὰ εἶναι ταπεινός καὶ πρὸς καὶ ἡσυχίας καὶ ἡρεμίας, θαύμασε τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, γίνε μνηστῆς τῆς ἰδικῆς του φιλοσοφίας, εὐχάρου νὰ γίνῃς ὅμοιος μὲ τὸν δικαίον, διότι λέγει: ἐλπίστε καὶ δοθήσεται ὑμῖν (Ματθ. 7, 7).

Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι πράγματα καλὰ καὶ σωτήρια καὶ μόνιμα χάριν τῆς φιλοanthropias καὶ τῆς προνοίας τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀντίκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.